

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**KAMUSAL ALANLARIN MEKANSAL KALİTESİNİN
ARTIRILMASINA YÖNELİK BİR MODEL:
İSTANBUL SADABAD VE
MAÇKA DEMOKRASİ PARKI**

Doktora Tezi

Tezi Hazırlayan
Seda ERDOĞAN

İstanbul, 2023

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**KAMUSAL ALANLARIN MEKANSAL KALİTESİNİN
ARTIRILMASINA YÖNELİK BİR MODEL:
İSTANBUL SADABAD VE
MAÇKA DEMOKRASİ PARKI**

Doktora Tezi

Tezi Hazırlayan
Seda ERDOĞAN

Öğrenci No
1908067002

ORCID ID
0000-0002-9120-1822

Danışman
Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR

İstanbul, 2023

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “**Kamusal Alanların Mekansal Kalitesinin Artırılmasına Yönelik Bir Model: İstanbul Sadabad ve Mačka Demokrasi Parkı**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının **Kaynaklarda** gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 13/10/2023

Seda ERDOĞAN

TEZ ONAYI

İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü *Mimarlık Doktora* öğrencisi **1908067002** numaralı **Seda ERDOĞAN**'ın hazırladığı **“Kamusal Alanların Mekansal Kalitesinin Artırılmasına Yönelik Bir Model: İstanbul Sadabad ve Maçka Demokrasi Parkı”** konulu DOKTORA TEZİ ile ilgili TEZ SA VUNMA SINAVI Lisansüstü Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca 13.10.2023 günü saat 11:00’de Zoom programı aracılığıyla on-line olarak yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonucunda adayın tezinin **KABUL**’üne **OYBİRLİĞİ**’yle karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Şe*** ÖY*** GÜ*** (Danışman) (İstanbul Beykent Üniversitesi)		
Prof. Dr. Em*** Di*** GÜ*** (Üye) (İstanbul Topkapı Üniversitesi)		
Doç. Dr. P1*** Ök*** ER*** (Üye) (İstanbul Atlas Üniversitesi)		
Prof. Dr. İl*** ÖZ*** (Üye) (Karadeniz Teknik Üniversitesi)		
Prof. Dr. Na*** ER*** (Üye) (Başkent Üniversitesi)		

Adı Soyadı : Seda ERDOĞAN
Danışmanı : Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR
Türü ve Tarihi : Doktora, 2023
Alanı : Mimarlık
Anahtar Kelimeler : Kamusal Alan, Kentsel Tasarım Rehberleri, Kamusal Alanda Kalite, Mikro Müdahale

ÖZ

KAMUSAL ALANLARIN MEKANSAL KALİTESİNİN ARTIRILMASINA YÖNELİK BİR MODEL: İSTANBUL SADABAD VE MAÇKA DEMOKRASİ PARKI

Kamusal alanlar; statü, dil, kültür fark etmeksizin, kentle ilgili söz söyleyebildikleri gündelik rutinlerini sağladıkları, sosyalleştikleri alanlardır.

Çalışmada; inceleme alanı olan Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkının, cazibe noktası olması, güvenilirliği, konforu, erişilebilirliği, ulaşılabilirliği, kamusal alanlarda gerçekleştirilen aktivitelerin sıklığı ve çeşitliliği, alanın aktivitelere uygunluğu, temizliği gibi çevresel özelliklerinin yanında, kullanıcılarının demografik yapısı ile parkta gerçekleştirdikleri aktiviteler arasındaki ilişkiler ele alınmıştır.

Kamusal alanları kalite anlamında iyileştirme yaklaşımıyla stratejik bir yöntem olarak kentsel tasarım rehberi oluşturulmuştur. Bu yeniden üretilen kentsel tasarım rehberi ve genel tasarım ölçütleri, farklı amaç ve ölçeklerde düzenlenmesi gereken rehberler için de kaynak olarak kullanılabilir.

Sadabad ve Maçka Demokrasi Parkının tarihçeleri, konumu, fiziksel ve işlevsel özellikleri araştırılmış aynı zamanda parkları kullanan kullanıcıların demografi yapısı ile kamusal mekânda ortaya koydukları etkinlikler arasındaki ilgileri analiz edilerek mekânsal kaliteyle olan ilişkileri çözümlenmiştir. Bu bağlamda, kamusal alanlarda yenilikçi mikro müdahale örnekleri araştırılmış olup bu araştırma ışığında çalışılan alanlara öneriler getirilmiştir.

Name and Surname : Seda ERDOĞAN
Supervisor : Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR
Degree and Date : PhD, 2023
Major : Architecture
Key Words : Public Space, Urban Design Guides, Quality in Public Space,
Micro Intervention

ABSTRACT

A MODEL FOR IMPROVING THE SPATIAL QUALITY OF PUBLIC SPACES: ISTANBUL SADABAD AND MAÇKA DEMOCRACY PARK

Public spaces; They are areas where they can have a say about the city, maintain their daily routines and socialize, regardless of their status, language or culture.

In the study; In addition to the environmental characteristics of Sadabad Park and Maçka Democracy Park, which are the study area, such as being an attraction point, reliability, comfort, accessibility, accessibility, frequency and diversity of activities carried out in public spaces, suitability of the area for activities, cleanliness, the relationships between the demographic structure of the users and the activities they carry out in the park are discussed. taken.

An urban design guide has been created as a strategic method with the approach of improving public spaces in terms of quality. This reproduced urban design guide and general design criteria can also be used as a source for guides that should be organized for different purposes and scales.

The history, location, physical and functional characteristics of Sadabad and Maçka Democracy Parks were investigated, and their relationship with spatial quality was analyzed by analyzing the demographic structure of the users of the parks and the activities they carried out in public spaces. In this context, innovative examples of micro-interventions in public spaces have been researched and suggestions have been made for the areas studied in the light of this research.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
SÖZLÜK.....	xiv
GİRİŞ.....	1

1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kamusal Alan Kavramı.....	9
1.2. Açık Kamusal Alanlar: ‘ Park ve Bahçeler’	10
1.3. Kamusal Alanın Değişimi ve Dönüşümü	11
1.4. Sınır ve Yabancılaşma Kavramları.....	12
1.5. “Yer ve Mekân” Kavramları	12
1.6. Rekreatyon Kavramı.....	13
1.7. Kamusal Alanda Kalite Kavramı.....	14
1.8. Mikro Ölçekli Kentsel Müdahale Kavramı.....	16
1.8.1.Kamusal Alanlarda Mikro Müdahale Örnekleri.....	19
1.9. Kamusal Alan Aktiviteleri	27
1.10. Kamusal Alanın Kent ve Toplumla İlişkisi.....	29

2. KENTSEL TASARIM PARAMETRELERİ VE REHBERİ

2.1. Kentsel Tasarım Kavramı.....	30
2.2. Kentsel Tasarım Rehberinin Amaçları.....	31
2.3. Kentsel Tasarımın Araçları	32
2.4. Dünyada Kentsel Tasarım Rehber Örnekleri	33
2.4.1.Blyth, İngiltere örneği	33
2.4.2.San Francisco, ABD Örneği.....	39
2.4.3.Edinburgh, İskoçya örneği	40
2.4.4.Dundee, İskoçya Örneği	42
2.4.5.Harlow, Birleşik Krallık Örneği.....	49
2.4.6.Denver- Stapleton Kentsel Tasarım Rehberi.....	50

3. İSTANBUL SADABAD PARKI VE MAÇKA DEMOKRASİ PARKININ TARİHÇELERİ VE DEMOGRAFİK YAPILARI

3.1. Maçka Demokrasi Parkının Tarihsel Süreci.....	52
3.1.1.Şişli İlçesi Demografik Yapısı	54
3.1.2.İstanbul Sadabad Parkının Tarihsel Süreci.....	57
3.1.3.Kağıthane İlçesi Demografik Yapısı	58

4. İSTANBUL SADABAD PARKI VE MAÇKA DEMOKRASİ PARKININ TASARIM REHBERİ ÖNERİSİYLE ANALİZLERİ

4.1. Maçka Demokrasi Parkının Morfolojik Analizi.....	68
4.1.1.Düzen/Doku Analizi.....	69
4.1.2.Sınırlar/Süreklilik	69
4.1.3.Bağlantı Noktaları	70
4.1.4.Biçim-Oranlar.....	71
4.1.5.Topografya	72
4.2. Maçka Demokrasi Parkının Sosyal Kaynaşma Analizi.....	73
4.2.1.Etkinlik	73
4.2.2.Aidiyet.....	74
4.2.3.Canlılık	75
4.2.4.Farklı Aktiviteler/Aktörler	75
4.2.5.Eşitlik	77
4.3. Maçka Demokrasi Parkının Estetik Analizi.....	77
4.3.1.Uyum/Renk/Denge	78
4.3.2.Cazibe Noktaları.....	78
4.3.3.Heykel/Sanat	79
4.3.4.Peyzaj Alanları	80
4.3.5.Vistalar-Manzara Noktaları	80
4.4. Maçka Demokrasi Parkının Algılanabilirlik Analizi	81
4.4.1.Erişilebilirlik.....	81
4.4.2.Karakter/Okunabilirlik	82
4.4.3.Ulaşılabilirlik.....	82
4.4.4.Ölçek	83

4.4.5.Giriş/Çıkış	83
4.5. Maçka Demokrasi Parkının Konfor Analizi	84
4.5.1.Yaya Yolları	84
4.5.2.Oturma Alanları.....	85
4.5.3.Ortak Pratiklere İmkan	85
4.5.4.İşlevsellik	86
4.5.5.Kentle İlişkisi	87
4.6. Maçka Demokrasi Parkının Teknik Analizi	88
4.6.1.Güvenlik	88
4.6.2.Temizlik	89
4.6.3.Işıklandırma.....	90
4.6.4.Yönlendirme.....	90
4.6.5.Gürültü/Koku Kontrolü	91
4.7. Sadabad Parkının Morfolojik Analizi.....	92
4.7.1.Düzen/Doku	92
4.7.2.Sınırlar/Süreklilik	93
4.7.3.Bağlantı Noktaları	93
4.7.4.Biçim-Oranlar.....	93
4.7.5.Topografya	94
4.8. Sadabad Parkının Sosyal Kaynaşma Analizi	94
4.8.1.Etkinlik	95
4.8.2.Aidiyet	95
4.8.3.Canlılık	96
4.8.4.Farklı Aktiviteler/Aktörler	96
4.8.5.Eşitlik	97
4.9. Sadabad Parkının Estetik Analizi	98
4.9.1.Uyum/Renk/Denge	98
4.9.2.Cazibe Noktaları.....	98
4.9.3.Heykel/Sanat	99
4.9.4.Peyzaj Alanları	99
4.9.5.Vistalar-Manzara Noktaları.....	100
4.10. Sadabad Parkının Algılanabilirlik Analizi	100

4.10.1. Erişilebilirlik.....	101
4.10.2. Karakter/ Okunabilirlik	102
4.10.3. Ulaşılabilirlik	102
4.10.4. Ölçek.....	103
4.10.5. Giriş/Çıkış.....	103
4.11. Sadabad Parkının Konfor Analizi	104
4.11.1. Yaya Yolları	104
4.11.2. Oturma Alanları.....	104
4.11.3. Ortak Etkinliklere İmkan	105
4.11.4. İşlevsellik.....	105
4.11.5. Kentle İlişkisi.....	106
4.12. Sadabad Parkının Teknik Analizi	107
4.12.1. Güvenlik	107
4.12.2. Temizlik.....	108
4.12.3. Işıklandırma	108
4.12.4. Yönlendirme	109
4.12.5. Gürültü/Koku Kontrolü	110
4.13. Günlük Yaşam Aktiviteleri	110
 5. ÇALIŞMA ALANLARININ KULLANICI ANKETİ İLE ANALİZİ	
5.1. Maçka Demokrasi Parkı Anket Sonuçları.....	118
5.2. Sadabad Parkı Anket Sonuçları	127
5.3. Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkı Karşılaştırmalı Anket	
Sonuçları	135
5.4. Kalite Parametreleri Ölçeğinin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	138
5.4.1. “Farklı Eylem Potansiyellerine Açık Bir Park” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	139
5.4.2. “Bireysel ve Grup Aktivitelerine Uygun Bir Park” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	139
5.4.3. “Kullanıcılar Arasında Çatışma Yoktur” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	140

5.4.4. “Parkta Farklı Etkinlikler Yapılmaktadır” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	141
5.4.5. “Bu Parkta Kendimi Özgür Hissediyorum” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	141
5.4.6. “Parka Kolay Ulaşıyorum” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	142
5.4.7. “Parkın Önemli Bağlantı Noktaları Var” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	143
5.4.8. “Parka Erişim Kolay” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	143
5.4.9. “Park, Yaya Hareketlerine Elverişli” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	144
5.4.10. “Parkın Aydınlatma ve Yönlendirmeleri Yeterli” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	145
5.4.11. “Parkta, Kirlilik ve Kötü Koku Yok” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	145
5.4.12. “Buraya Kendimi Ait Hissediyorum” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	146
5.4.13. “Burada Kendimi Güvende Hissediyorum” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	146
5.4.14. “Burası Cazip Bir Yer” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	147
5.4.15. “Burası Her Saat Canlı Bir Yer” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	148
5.4.16. “Park Kalitelidir” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	148
5.4.17. “Park Konforludur” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	149
5.4.18. “Park Estetiktir” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	149

6. İSTANBUL SADABAD PARKI VE MAÇKA DEMOKRASİ PARKINA MİKRO ÖLÇEKTE ÖNERİLER

SONUÇ	160
KAYNAKÇA.....	166
EKLER	
Ek 1. Anket.....	176
Ek 2. Kalite Değerlendirme Ölçeği	177
Ek 3. Etik Kurul Onayı.....	178

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Kentsel Tasarım Rehberi (Yazar tarafından oluşturulmuştur).....	51
Tablo 2. Kamusal Alanlar İçin Kentsel Tasarım Rehber Önerisi	67
Tablo 3. Sadabad Parkı Gözlemlenen Eylemler	112
Tablo 4. Maçka Demokrasi Parkı Gözlemler Eylemler	112
Tablo 5. Sadabad Parkı Günlük Yaşam Aktiviteleri	113
Tablo 6. Maçka Parkı Günlük Yaşam Aktiviteleri.....	114
Tablo 7. Sadabad Parkı Günlük Yaşam Aktiviteleri	115
Tablo 8. Maçka Parkı Günlük Yaşam Aktiviteleri.....	116
Tablo 9. Maçka Demokrasi Parkı Demografik Sonuçlar	120
Tablo 10. Parkı En Son Ne Zaman Ziyaret Ettiniz?.....	121
Tablo 11. Parkı Kullanım Amaçlarınız Nelerdir?	121
Tablo 12. Parkı Kimlerle Geliyorsunuz?	122
Tablo 13. Parkı Tercih Etme Nedenleriniz Nelerdir?	122
Tablo 14. Kalite Parametrelerini 5'li Likert Ölçeğiyle Maçka Parkında Değerlendirilmesi	125
Tablo 15. Maçka Demokrasi Parkı Ölçek Ortalama	126
Tablo 16. Sadabad Parkı Demografik Bilgiler	128
Tablo 17. Parkı En Son Ne Zaman Ziyaret Ettiniz?.....	129
Tablo 18. Parkı Kullanım Amaçlarınız Nelerdir?	129
Tablo 19. Parkı Kimlerle Geliyorsunuz?	130
Tablo 20. Parkı Tercih Etme Nedenleriniz Nelerdir?	130
Tablo 21. Kalite Parametrelerini 5'li Likert Ölçeğiyle Sadabad Parkında Değerlendirilmesi	132
Tablo 22. Maçka Demokrasi Parkı Ölçek Ortalama	134
Tablo 23. Kalite Değerlendirmede Parkların Karşılaştırılması.....	135
Tablo 24. Parkı Kullanım Amaçları Karşılaştırılması.....	136
Tablo 25. Parkı Tercih Etme Nedenleri	137
Tablo 26. İki Parkın Karşılaştırmalı Kalite Parametreleri Ölçeğinde Ortalamaları	138
Tablo 27. Farklı Eylem Potansiyellerine Açık Bir Park İfadesi İçin Yapılan Mann- Whitney U Testi Sonuçları	139

Tablo 28. Bireysel ve Grup Aktivitelerine Uygun Bir Park İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	139
Tablo 29. Kullanıcılar Arasında Çatışma Yoktur İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	140
Tablo 30. Parkta Farklı Etkinlikler Yapılmaktadır İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	141
Tablo 31. Bu Parkta Kendimi Özgür Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	141
Tablo 32. Parka Kolay Ulaşıyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	142
Tablo 33. Parkın Önemli Bağlantı Noktaları Var İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	143
Tablo 34. Parka Erişim Kolay İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	143
Tablo 35. Parka Erişim Kolay İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	144
Tablo 36. Parkın Aydınlatma ve Yönlendirmeleri Yeterli İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	145
Tablo 37. Parkta, Kirlilik ve Kötü Koku Yok” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	145
Tablo 38. Buraya Kendimi Ait Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	146
Tablo 39. Burada Kendimi Güvende Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	146
Tablo 40. Burası Cazip Bir Yer İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	147
Tablo 41. Burası Her Saat Canlı Bir Yer İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	148
Tablo 42. Park Kalitelidir İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	148
Tablo 43. Park Konforludur İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	149
Tablo 44. Park Estetiktir İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları ..	149

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. Kaykay Pistine Paralel Uzanan Topluluk Alanı.....	20
Şekil 2. Kaykay Pistine Paralel Uzanan Komünite Alanı	20
Şekil 3. Kullanışlı Oturma Alanları	20
Şekil 4. Aylaklığa İmkan Veren Oturma Alanları	21
Şekil 5. İstanbul Kent Ormanında Zemine Uyumlu Oturma Alanları.....	21
Şekil 6. Çalışmaya İmkan Veren Oturma Alanları.....	22
Şekil 7. Doğal Malzemelerle Mikro Oturma Önerileri.....	22
Şekil 8. Doğal Malzemelerle Oturma Önerileri.....	22
Şekil 9. Parkta Eğlenceli Yürüme Yolları	23
Şekil 10. Kalamış Parkının Gökyüzü Hamakları.....	23
Şekil 11. Kalamış Parkının Gökyüzü Hamakları.....	24
Şekil 12. Eğlenceli Aylaklık Mekânları	24
Şekil 13. Işıklı Tahterevalli Oyunları	25
Şekil 14. Oyunlu Kentsel Mobilya Alanları	25
Şekil 15. Kamusal Alanda Suyla Temas Yerleri	25
Şekil 16. Kamusal Alanda Suyla Oyun Alanları	26
Şekil 17. Kamusal Alanda Suyla Oyun Alanları	26
Şekil 18. Kamusal Alanda Suyla Temas.....	27
Şekil 19. İplik Bombalama Kamusal Sanat Çalışma Örneği.....	28
Şekil 20. Maçka Parkı Yoga Aktivitesi	28
Şekil 21. “Nierika” Sokak Sanatı Projesi, Guadalajara, Meksika	28
Şekil 22. Blyth Şehir Konumu.....	33
Şekil 23. Kentsel Tasarım Rehberi	33
Şekil 24. Bath Örnek Kitapları: Kamusal Mekân Çerçevesi, Teknik & Uygulamaya Yönelik Rehber	34
Şekil 25. San Francisco Şehir Konumu, ABD.....	39
Şekil 26. San Francisco Kentsel	39
Şekil 27. Edinburgh’un Şehir Konumu, İskoçya	41
Şekil 28. Edinburgh Tasarım Rehberi	41

Şekil 29. Dundee City Konumu, İskoçya	42
Şekil 30. Dundee Tasarım Rehberliği Dundee	42
Şekil 31. Yerel Özellikleri Gösteren Mimari Detaylar	43
Şekil 32. Pencereilerin Yeniden Dönüştürülerek Doğal Malzemeyle Kullanılması ..	44
Şekil 33. Yenilikçi Mimari Form, Malzemeler ve Detaylar Uyumu.....	46
Şekil 34. Dundee Kentinde Sokak Görünümü	47
Şekil 35. Dundee Kentinde Sokak Görünümü.....	47
Şekil 36. Dundee Şehrinde Buluşma Noktası.....	47
Şekil 37. Dundee Taslak Kent Bağlantıları	48
Şekil 38. Harlow City Konumu, İskoçya.....	49
Şekil 39. Harlow Tasarım Rehberi	49
Şekil 40. Denver-Stapleton Tasarım Rehberi	50
Şekil 42. Maçka Demokrasi Parkının Konumu	52
Şekil 43. Şişli İlçesi Eğitim düzeyi.....	54
Şekil 44. Şişli İlçesi Kütük Dağılımı	54
Şekil 45. Şişli İlçesi Medeni Hal Durumu	55
Şekil 46. Şişli İlçesi Nüfus Yoğunluğu	56
Şekil 47. Şişli İlçesi Sosyo Ekonomik Statüsü	56
Şekil 48. Kağıthane İlçesi Eğitim Düzeyi	58
Şekil 49. Kağıthane İlçesi Kütük Dağılımı.....	59
Şekil 50. Kağıthane İlçesi Medeni Hal Durumu.....	59
Şekil 51. Kağıthane İlçesi Nüfus Yoğunluğu	60
Şekil 52. Kağıthane İlçesi Sosyo Ekonomik Statüsü.....	60
Şekil 53. Kamusal Alan Kalite Parametreleri Kullanım Sıklığı.....	63
Şekil 54. Project For Public Space (PPS) Ait Açık Kamusal Alanlarda Mekân Kalitesi	64
Şekil 55. Kentsel Tasarım Rehberi Kullanım Sıklığı	64
Şekil 56. Maçka Parkı Yürüme Yolları	69
Şekil 57. Maçka Parkı Sınırlar.....	70
Şekil 58. Maçka Parkı Bağlantı Noktaları	71
Şekil 59. Maçka Parkı Doku.....	72
Şekil 60. Maçka Parkı Plan ve Kesitler	72

Şekil 61. Maçka Parkı Zemin Yapısı.....	73
Şekil 62. Parkta Organik Yaşam Festivalinden Görüntüler	74
Şekil 63. Maçka Demokrasi Parkı Etkinlikleri	75
Şekil 64. Maçka Demokrasi Parkı Canlılığı	75
Şekil 65. Maçka Demokrasi Parkı Etkinlikleri	76
Şekil 66. Maçka Demokrasi Parkı	77
Şekil 67. Maçka Parkı Peyzaj Alanları	78
Şekil 68. Maçka Parkı Cazibe Noktaları	79
Şekil 69. Maçka Demokrasi Parkı projesi	79
Şekil 70. Maçka Demokrasi Parkı Heykelleri	79
Şekil 71. Maçka Demokrasi Parkı Peyzaj Alanları	80
Şekil 72. Maçka Demokrasi Parkı Manzara Noktaları	80
Şekil 73. Maçka Demokrasi Parkı Erişim Noktaları	81
Şekil 74. Maçka Demokrasi Parkı	82
Şekil 75. Maçka Demokrasi Parkı Ulaşımı	83
Şekil 76. Maçka Demokrasi Parkı	83
Şekil 77. Maçka Demokrasi Parkı Giriş-Çıkış Yerleri	84
Şekil 78. Maçka Demokrasi Parkı Yaya Yolları	85
Şekil 79. Maçka Demokrasi Parkı Oturma Alanları	85
Şekil 80. Maçka Demokrasi Parkı Ortak Etkinlik Alanları	86
Şekil 81. Maçka Demokrasi Parkı Kullanışlılığı	87
Şekil 82. Maçka Demokrasi Parkı Kentle İlişkisi.....	87
Şekil 83. Maçka Demokrasi Parkı Işıklandırma Güvenlik	89
Şekil 84. Maçka Demokrasi Parkı Çöp Kutuları ve Yürüme Yolları	89
Şekil 85. Maçka Demokrasi Parkı Işıklandırma	90
Şekil 86. Maçka Demokrasi Parkı Güvenlik Kulübesi ve Kamera Sistemleri	91
Şekil 87. Maçka Demokrasi Parkı	91
Şekil 88. Sadabad Parkı Düzeni	92
Şekil 89. Sadabad Parkı Sınırları	93
Şekil 90. Sadabad Parkı Bağlantı Noktaları	93
Şekil 91. Sadabad Parkı Morfolojisi	94
Şekil 92. Sadabad Parkı Topografya	94

Şekil 93. Sadabad Parkı Etkinlik Alanları, Kağıthane, İstanbul.....	95
Şekil 94. Sadabad Parkı Tespihlik Ağacı ve Piknik Alanları	96
Şekil 95. Sadabad Parkı Etkinlik Alanları	96
Şekil 96. Sadabad Parkı Aktivite Çeşitliliği	97
Şekil 97. Sadabad Parkı	97
Şekil 98. Sadabad Parkı Renk Uyumu	98
Şekil 99. Kağıthane Sadabad Parkı.....	99
Şekil 100. Kağıthane Sadabad Parkı.....	99
Şekil 101. Sadabad Parkı Peyzaj Alanları	100
Şekil 102. Sadabad Parkı Manzara Noktaları	100
Şekil 103. Kağıthane Sadabad Parkı.....	101
Şekil 104. Sadabad Parkı Erişilebilirlik.....	101
Şekil 105. Sadabad Parkı Okunabilirlik	102
Şekil 106. Sadabad Parkı Ulaşım Ağları	102
Şekil 107. Sadabad Parkı Plan Dokusu	103
Şekil 108. Sadabad Parkı Giriş Çıkış Yerleri	103
Şekil 109. Sadabad Parkı Yaya Yolları	104
Şekil 110. Sadabad Parkı Oturma Alanları.....	105
Şekil 111. Sadabad Parkı Ortak Yapılan Etkinlikler	105
Şekil 112. Sadabad Parkı Güvenlik	106
Şekil 113. Sadabad Parkı Kentle İlişkisi	106
Şekil 114. Sadabad Parkı Güvenlik	107
Şekil 115. Sadabad Parkı Temizlik.....	108
Şekil 116. Sadabad Parkı Aydınlatma Direkleri.....	109
Şekil 117. Sadabad Parkı Yönlendirme Tabelaları.....	109
Şekil 118. Kağıthane Deresi ve Sadabad Parkı Mangal Alanları	110
Şekil 119. Maçka Demokrasi Parkının Tercih Edilme Sebepleri	123
Şekil 120. Sadabad Parkının Tercih Edilme Sebepleri	131
Şekil 121. Sadabad Parkı Oturma Alan Önerileri.....	152
Şekil 122. Maçka Demokrasi Parkı Oturma Önerileri	153
Şekil 123. Maçka Demokrasi Parkı Oturma Önerileri	153
Şekil 124. Maçka Demokrasi Parkı Sürdürülebilir Okuma Alanları.....	154

Şekil 125. Sadabad Parkı Enerji Sakınlı Mikro Öneriler	154
Şekil 126. Maçka Parkı-Sadabad Parkı -Oyun Alanları HafenPark Frankfurt.....	156
Şekil 127. Maçka Parkı-Sadabad Parkı -Oyun Alanları HafenPark Frankfurt.....	156
Şekil 128. Sadabad Parkı Eğlenceli Mikro Öneriler.....	157
Şekil 129. Sadabad Parkı Oyun Alanları Önerisi	157
Şekil 130. Maçka Parkı Oyun Önerisi	158
Şekil 131. Sadabad Parkı İnsan Ölçeğinde Oyun Önerileri.....	158
Şekil 132. Sadabad Parkı Suyla Temas Önerileri.....	159

SÖZLÜK

Kalite: Değer olarak, ihtiyaçlara ve belirlenen kriterlere uygunluğunu, hatasız ve kusursuz olma durumunu gösteren bir performans göstergesi anlamına gelmektedir.

Müşterek: ‘Ortak’ ya da ‘birlikte’ anlamı taşıyan bir sözcüktür.

Rekreasyon: İnsanların fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü geri kazanmak için isteyerek yaptıkları aktivitelerdir.

Vista: Belli bir yöne bakıldığında gözün görebildiği her yer, her şey; görünüş, durum, manzara

Yabancılaşma: Uzaklaşma, kopma, ayrılma, kontrolü kaybetme ve kendinden uzaklaşarak eylemlerinden haz alamayan kimselere denir.

GİRİŞ

Kamusal alan kavramı en genel ifadeyle, içindeki eylemlerle anlam bulan, toplumun tüm bireylerine açık, toplumda herkes tarafından kullanım hakkına sahip ve herkes tarafından erişilebilen mekânlar olarak ifade edilmektedir. Yani kamusal mekânlar toplumun her kesimindeki insanların, şehrin gürültüsünden ve yorgunluğundan kaçıp nefes aldığı, sosyal etkileşime girdiği alanlardır.

Kamusal alanı etkileşimli alanlara dönüştürme işlemi, kamusal alandaki bireyler için rutin eylemlerin dışındaki potansiyelleri ortaya çıkararak olur. Böylece kamusal alanlar, bireyler ve toplum için özgürleştirici mekanlara dönüşecektir. Bununla birlikte, bir kamusal alan, değişen koşullara uyum sağlayarak farklı aktörlerdeki paylaşımlara yer açarak müşterekte yaşamayı oluşturarak bireylere özgürleştirici alanlar sağlarlar.

Müşterek mekân, kolektif bir şekilde organize olmuş toplum kültürüne yönelik bir bakışı somut hale getirir. Aynı zamanda farklı aktörlerdeki paylaşımlar toplulukların somut ürünüdür. Bununla birlikte, toplumların şekillenmelerini sağlamakla birlikte, kendilerine şekil verenleri de biçimlendiren bir araçtır.

Kullanıcılar kentle ilgili bazı duyuşal deneyimleme süreci sonucunda bilgi edinir ve bu duyuşal bilgiyi kendi deneyim ve bilgileriyle sentezlerler. Bu bilgi alanları mekân olarak ifade edilmektedir.

Kamusal mekânlar, insanlığın yaşadığı kapsamlı ve karmaşık ortamın bir parçasıdır. Kamusal alanlar, bünyesinde dinamik ve devingen bir yapı içerir. Bireyle kurduğu farklı ölçeklerdeki etkileşimi ile karmaşık yapıya sahip bir çevre olarak bireyler için anlam kazanırlar.

Kamusal alanlar mimari bir oluşum olup toplumun ihtiyaçlarından esinlenir ve beslenir. Gereksinimlerin meydana gelmesi de toplumun kültürel ve sosyal yapısıyla bağlantılıdır. Bunun sonucu olarakta; kamusal alanlardan biri olan parklar, toplumsal yaşamı yansıtır ve toplumla ilgili fikir edinilmesini sağlarlar.

Parklar, toplumdaki bireylerin; şehrin hareketliliğinden ve gürültüsünden uzaklaşmasını sağlayan mekânlar olup kişisel yaşam kalitesini yükseltir. Kentsel açık

alan olarak ifade edilen parklar, şehrin karakterini ve kalitesini yapılardan daha etkili olarak sağlayan bileşenlerdir.

Kamusal açık alan olan parklar, şehirlerin yapılarla oluşturduğu sert kalıbı yumuşatarak şehre organik bir yapı kazandırır. Yapılaşmış kent dokularının bireyi ezen etkisini yumuşatarak kişiyle yapı arasında ölçülü bir denge oluşturulmasına olanak verirler. Parklar, fiziksel yönden şehrin doluluk-boşluk oranını koruyarak yapı yoğunluğunun dengesine katkı sağlarlar.

Çeşitli kentlerin yerleşim planlarına bakıldığında, kentte bulunan kamusal yeşil alanların belli plan çerçevesinde bazen de plansız olarak kendiliğinden oluşabildiği görülür. Her iki durumda da şehrin iklimi, zemin yapısı, jeomorfolojisi, şehrin mimari ve politik yapısı ile şehrin insanının kültürel, sosyal ve ekonomik yapısı bu açıdan önemli etkenlerdir.

1980'ler civarında kabul gören Neoliberal politikalar, kentsel mekânı her türlü ticari işlemlerle, metalaşan kültürle ve yeni teknolojik devasa binalarla işgal ederek halkın alanını daraltıp kentlerin kamusal-sosyal mekânlarını yok etti. Böylelikle, kişinin yaşam alanı daraltılıp özgürleşme mekânları sınırlandırılarak kamusal alanların sayısı ve kalitesi azaldı. Bununla birlikte, sınırlar belirginleşti, mekânsal ve toplumsal ayrılmalar artarak içe dönük yalıtılmış alanlarla, herkesin tercih etmediği toplumun çeşitliliğine kapalı alanlar ortaya çıktı. Bireylerin kullanımı parkları başarılı yapar. İnsanlar parkları kullanmazlarsa şehir içindeki bu yeşil alanlar kentten izole bir biçimde başarısız olurlar.

Tüm bu sorunların düzelmesi kentsel mekân kalitesinin artmasıyla gerçekleşir. Bu da kamusal mekânlarda araştırmalarla kanıtlanmış olan kentsel tasarım rehber uygulamalarının kullanımıyla gerçekleşir.

Araştırmanın Konusu ve Önemi

Kamusal alanlar, farklı kullanımlara, beklentilere ve gereksinimlere hizmet eden yerler olmalıdır. Kamusal alanlar; toplumsal çevreyi, fiziksel çevreyi, kentsel ihtiyaçları ve en önemlisi bireyin eylemlerini göz ardı etmeden tasarlanmalıdır.

Toplumdaki bireylerin yeni eylemleri keşfetmesiyle, kamusal alanların sağladığı hareket potansiyellerini yükseltmeye, yeni eylem ve etkinliklerin olanak ve olasılıklarıyla dolu bir yere evrilmeye başlar. Karşılaşılan sınır ve engellerin, kısıtlayıcı durumları çözümlenerek özgürleştirici olasılıklar keşfedilir. Kamusal alanın engelleri, fiziksel bir engel olabildiği gibi farklı sosyo-ekonomik kültürleri içinde barındırmaması ve kamusal alanların her kesime davetkâr olmaması da önemli bir engel oluşturur. Bu durum kentlinin aidiyetini, samimiyetini hatta özgür olarak eylemlerini gerçekleştirme duygusunu zayıflatıcı bir unsur haline getirir. Kamusal alanı yeniden oluşturacak eylemler ilk olarak alandaki kişisel aidiyetimizi fark etmemizle başlar. Bireysel keşiflerimiz ve eylemlerimize yönelttiğimiz önem bizim kamusal alan içindeki yerimizi, yaşadığımız çevreyi sorgulamamızı sağlayacak yöntemlerdir. Bu anlam yükleme ve keşif süreci mikro müdahalelerle yapılan iyileştirmelerle daha da artmaktadır.

Değişen toplumsal yapıyla birlikte, kamusal mekânlar giderek parçalanmış, kalitesi azalarak belli kesimlere hitap eden, renkleri olan mekânlar halini almıştır. Bu da görünmeyen sınırlar yaratarak toplumsal grupların bir arada olma/olamama sorununu ortaya çıkarmıştır. Kamusal alanların mekânsal kalitesi, toplumun yaşam kalitesini de etkilemektedir. Bu bağlamda, kamusal alanların mekânsal kalitelerini artırmak önemlidir.

Parklar kamusal olmaları sebebiyle toplumun farklı sosyal gruptaki kişilerin gereksinimlerine cevap veren, toplumsal değerlere sahip çıkılmasında önemli bir yere sahip olan açık alanlardır (Marcus,1990). Buradan yola çıkarak, kamusal alanlarda parklar kentlerde üstlendikleri rekreasyonel, sosyal, ekolojik, estetik, ekonomik işlevler yönünden önemli bir yer tutar. Bu bağlamda, çalışmada oluşturulan model parklar üzerinden ele alınmıştır.

Kamusal alanların mekân kalitesini saptamada birden fazla parametre vardır. Bu parametreleri ortaya koyup kamusal alanları analiz etmedeki amaç, kamusal alanlardaki mekân kalitesini daha kabul edilebilir ve iyileştirilebilir biçimde, uygun parametreler üzerinden ölçmeyi sağlayarak niteliklerini artırmak ve dolayısıyla toplumun yaşam kalitesini yükseltmektir. Kamusal mekânların çevresel özelliklerinin yanında, kamusal alanlarda gerçekleştirilen etkinlikler, etkinliklerin çeşitliliği, sıklığı,

etkinliği gerçekleştiren kullanıcıların çeşitliliği gibi göstergeler, kamusal alanlardaki mekânsal kaliteyi değerlendirme anlamında etkin bir **Kaynak** olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, açık kamusal bir alan olan parkların, bu parametrelere sahip olması, kamusal alanın kalitesini gösterir. Kamusal alanların kalitesi de, kentlerin kalitesini yansıtır.

Kaliteli kamusal alanların oluşturulmasında, kentsel tasarım rehberlerinin uygulanması kamusal alanların sürekliliği ve kalitesi açısından önemi vurgulanmıştır. Bu bağlamda; bu tezde, yüzölçümü ve içinde barındırdığı birden fazla farklı hacimleri barındırması gibi birbirine benzer özellikleri olduğu gibi farklılıkları da olan Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkları karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda, Bu parkların seçilmesindeki bir diğer sebep, iki alanın da sadece yeşil alan ve gezinti yerleri değil, aynı zamanda çeşitli bahçe kültürlerini de yansıtan, spor ve kültür etkinlikleri gibi potansiyelleri barındırıyor olmasıdır. İlerinde farklı su alanları, kafeler, oyun bahçeleri gibi alanlara sahip olmasıdır. Konum ve büyüklük olarak iki parkta semt parkıdır. Yani, birden çok mahallenin rekreasyon talebini karşılayan büyük ölçekli parklardır. Bunun yanında, demografik yapısı ve kullanıcıların ideoloji olarak birbirine taban tabana zıt olması Sadabad ve Maçka Parkları üzerinden çalışmak, farklı sonuçları elde etme açısından yani toplumu da gözeterek kamusal alanı çok katmanlı ele almak açısından seçme sebebi olmuştur.

Kentsel tasarım rehberleri ışığında saptanan kalite parametreleriyle değerlendirilen bu kamusal alanlar, ayrıca sahip oldukları farklı demografik yapıdaki kullanıcıların gerçekleştirdikleri farklı aktivitelerle birlikte tespit edilip kamusal alanlar sosyal ve toplumsal içerik çerçevesinde de değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

şehirlerdeki nüfus yoğunluğunun artışına ve şehirlerin plansız büyümesine bağlı olarak kamusal alanların sayısı ve miktarı azalmaktadır. Sayıca az olan kamusal alanların cazibesi, konforu, kalitesi, ulaşılabilir olması gibi özelliklerinin zayıflığıyla birlikte bireye özgürlük tanıyan alan potansiyellerini barındırma nitelikleri de düşmekte ve ivedilikle iyileştirilmeleri bu bağlamda çok önem kazanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kamusal mekânların süreksizliğinin ardında yatan kültürel, ekonomik, politik faktörleri ortaya koyarak, kamusal alanların işlevsizliğindeki tasarım sebeplerini irdelemek ve çözüm üretmektedir. Bu çalışmanın hedefi ise, kamusal alanlarda kalitenin artırılması için, kentsel tasarım rehberleri vasıtasıyla kentsel tasarım için önemli olan parametreleri oluşturarak saptanan problemlere somut çözümler ve öneriler sağlamaktır. Ayrıca çalışmanın, ileride yapılacak kamusal mekân tasarımlarında teorik ve pratik altlık özelliği taşıması amaçlanmıştır.

Kamusal alanlarda mevcut alanların sunduğu imkanlar dahilinde, yeni paylaşım olanakları sunma potansiyeli ve yaşama pratikleri yaratma imkanı oluşturamaması ve insanlar arasında yeni ilişkiler üretememesi problemidir (Stavrides, 2018). Aynı zamanda bu ilişkilerin ve paylaşma eyleminin yeni eylem potansiyellerine sahip olamaması da günümüz dinamiğinde sorun teşkil etmektedir. Bu soruna çözüm olarak sınırlara meydan okuyarak özgürleştirici mikro alanlar yaratmak temel amaçtır. Bu bağlamda, alanlarda eylem ve mekân aracılığıyla sosyalleşmenin özgürleştirici imkânlarını açığa çıkaran pratik ve deneyimlerin keşfi ve ortaya çıkarılması üzerinde durularak kamusal alanlara küçük ölçekli müdahale ile kentsel yaşantıya katkıları incelenecektir.

Bu çalışmanın hedefi doğrultusunda, Sadabad ve Maçka Parklarının kullanımlarına odaklanıp, alanlardaki sosyal ve kültürel farklılıkları ortaya koyarak kamusal alanların sosyal ve toplumsal içeriğini gözeterek değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, parklardaki işlev ve tasarımların kullanıcılar tarafından ne kadar önemsendiği, kent ve toplum yapılanmasındaki rollerini bu çalışma çerçevesinde incelenmiştir.

Parkları değerlendirirken literatürde belirlenen kriterler ışığında oluşturulan çerçeveyi referans alıp mekânsal kalitenin ölçülmesi hedeflenmiştir. Belirlenen kalite parametreleriyle birlikte, uluslararası uygulanmış olan örnek kentsel tasarım rehberlerin içeriklerini derinlemesine araştırılıp, çalışılan alanlara özgü bir rehber model oluşturulması amaçlanmıştır. Kentsel kalitesi yüksek kamusal alanlar tasarlayarak mekânsal mikro öneriler getirmek en temel hedeftir.

Araştırmanın Kapsamı

Çalışma, sekiz bölümden oluşmaktadır. Aynı zamanda, giriş bölümü olan birinci bölümde, tez çalışmasının amacı, kapsamı ve çalışmada kullanılmış olan yöntemler açıklanmaktadır.

İkinci bölümde ise, kamusal alan kavramı derinlemesine açıklanmış, tezde ele alınacak kavramların karşılıkları açıklanarak kamusal alanların, kentle ve toplumla ilişkisinin altı çizilmiştir. Kalite kavramı derinlemesine incelenerek parklardaki kalite ölçütü birçok teorisyen, araştırmacı ve kuruluşlar tarafından düzenlenen kalite kriterleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Aynı zamanda, tezin genel niyetinden biri olan mikro müdahale kavramı açıklanarak örneklerle ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, tezin temelini oluşturan kentsel tasarım kavramı, kentsel tasarım rehberinin amaçları ve tasarım rehberinin dünyada uygulanan örnekleriyle yapılan literatür araştırmasının sonuçlarından oluşmaktadır. Tüm bilgiler ışığında kamusal alanların tasarımı için oluşturulan rehberler için altlık olarak kullanılabilecek bir çerçeve oluşturulmuştur.

Dördüncü bölüm, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkının tarihsel süreç içerisindeki değişimleri ve dönüşümleri derinlemesine incelenmiş, demografik yapıları detaylı olarak ortaya çıkarılmıştır.

Çalışmanın beşinci bölümünde, İstanbul Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkları için tasarım rehberi model önerisi belirlenmiştir ve bu rehber ışığında belirlenen kriterler çerçevesinde çalışılan alanların analizi yapılmıştır. Tüm veriler genel bir çerçeveden bakılarak analiz edilmiştir. Bununla birlikte, İstanbul Sadabad ve Maçka Demokrasi Parkı örneklerinin, veriler ışığında beklenen mekân kalitesine sahip olup olmadıkları ve toplum yaşamı üzerindeki yansımaları tüm boyutlarıyla değerlendirilerek, yerinde gözlem yapılmıştır. Çıkan sonuçlar ışığında, irdelenen kamusal alanların sahip oldukları tüm özellikler her açıyla değerlendirilmiştir.

Çalışmanın altıncı bölümünde ise, İstanbul Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkları için nicel araştırma yöntemlerinden olan yüz yüze anket tekniği kullanılarak görüşmeler yapılarak veriler dijital ortama aktarılmış ve SPSS programı aracılığıyla istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin frekans dağılımları, ortalamaları gibi tanımlayıcı istatistiklerin belirlenebilmesi için

betimsel analiz kullanılmıştır. Elde edilen anket bulgularının sağlaması amacıyla bu kısımdan elde edilen ölçütler çerçevesinde, Mann-Whitney U Testi ile çalışılan parklar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını test edilmiştir.

Çalışmanın yedinci bölümünde ise, İstanbul Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkları için küçük ölçekte öneriler getirilerek parkın kullanım ve sosyal kalitesinin artırılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın sekizinci ve son bölümü ise, tüm bilgiler ışığında öneri ve tespitlerde bulunarak çalışmanın sonucu açıklanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın ana amacı kamusal alanlarının mekânsal kalitesini artırmak olduğundan, dünyada öne çıkan örneklerle kentsel tasarım rehberlerinin içerdiği ölçütler, ilkeler, hedefler ve problemlere yönelik çözümler ele alınmıştır. Aynı zamanda, kentsel tasarım süreci ile nasıl uyum sağlayacağına yönelik çözümler ve öneriler ortaya konmuştur.

Kamusal açık mekânlarda meydana gelen kamusal alan aktivitelerinin sıklığı ve çeşitliliği, mekânın kalitesiyle eş zamanlı gelişmektedir. Yani, mekânın çevresel özelliklerinin yanında, kamusal açık alanlarda gerçekleştirilen aktivitelerinin, çeşitliliği, sıklığı mekânsal kaliteyi ölçme anlamında önemli bir veridir. Bu bağlamda, tezde amaçlanan kamusal alanlar için bir çerçeve model üretmek olduğu için, incelenen kamusal alanlarda kentsel tasarım rehberi için gerekli olan ölçütler belirlenip diğer kamusal alanlara altlık olarak kullanılabilecek kentsel tasarım rehber modeli belirlenmiştir. Bu bağlamda, uygulanmış çalışmalar üzerinden örnekler vererek, kentsel kalite çerçevesinde rehber kullanımının asal parametreleri belirlenmiştir. Bu rehber model ışığında, Sadabad ve Maçka Demokrasi Parkını deneyimlemek kapsamında gerek literatür taramasıyla, gerekse çeşitli kurumlardan elde edilen bilgiler yerinde gözlemlenmiş ve incelenmiştir. Araştırma alanıyla ilgili bilgilerin daha somut olabilmesi için fotoğraf ve video çekimleri yapılmıştır. Yerinde gözlem, sistematik olarak incelenen morfolojik, sosyal kaynaşma, algılanabilirlik, estetik, konfor, teknik gibi 5 ana başlığın yanında, alanların kullanıcılarının gerçekleştirdiği

aktivitelerin çeşitliliği ve sıklığı da sistematik olarak ele alınıp harita üzerinde yerinde işlenmiştir.

Kamusal alanlarda mekân kalitesi ve kullanıcıların demografik yapısı ile parkı kullanımları yani parktaki aktiviteleri arasındaki ilişki, Kağıthane ve Şişli ilçelerinde konumlanan Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkı'na yönelik yapılan analizler doğrultusunda ortaya konulmuştur. Çalışmada; Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkı kamusal alanları kalite ölçütlerine göre analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, bir diğer yöntem olan anket tekniği uygulanmıştır. Bu doğrultuda, kamusal alan algılarını ortaya çıkarmak için toplumun ortak zihinsel kent imgelerini, eylem örüntülerini ve beğenilerini ortaya koymak amacı ile alanın kullanıcılarına yönelik, nicel araştırma yöntemlerinden olan yüz yüze anket tekniği kullanılarak görüşmeler yapılmıştır.

Anket çalışması yapılırken Sadabad Parkı'nda 46 katılımcı, Maçka Demokrasi Parkı'nda 50 katılımcı olmak üzere toplam 96 katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması sonrasında toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 23.0 paket programı aracılığıyla istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin frekans dağılımları, ortalamaları gibi tanımlayıcı istatistiklerin belirlenebilmesi için betimsel analiz kullanılmıştır. Kamusal alanların kalite bağlamında değerlendirilmesi üzerinde durularak, elde edilen anket bulgularının sağlamasını ve elde edilen sonuçların karşılaştırılması amacıyla bu kısımdan elde edilen ölçütler çerçevesinde bir test yapılarak ölçütlerin doğruluğu ve önem derecesi ortaya konmak istenmektedir. Bu bağlamda, Mann-Whitney U Testi ile çalışılan parklar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını test edilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde, dünyada uygulanan kamusal alan mikro müdahale örnekleri doğrultusunda, çalışılan kamusal alanlara yönelik kamu yararını ön plana çıkaran küçük öneriler geliştirilmiştir.

1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

İncelenen kamusal alanları kavramsal ve kuramsal perspektifte incelemek, farklı görüşleri ortaya koymak önemlidir. Bu doğrultuda, kamusal alan kavramı ve kamusal alanda tespit edilen sorun ve çözüm içeren tüm kavramların literatürdeki karşılıklarının verilerek farklı kuramsal yaklaşımları konuyla ilişkilendirerek aşağıdaki çalışma yapılmıştır.

1.1. Kamusal Alan Kavramı

Kamusal alan, devlet alanları ile özel alanların arasında kalan ve toplumda bireylerin tartışmalarını gerçekleştirme, olanağı yaratmak, kamuoyu oluşturmak için gerekli alanlar olarak ifade edilmektedir (Habermas, 2003).

İlk kamusal alanlar Antik Yunanlılar zamanında toplanma amaçlı kullanılan agoralardır. Agora bir değişim ve buluşma yeridir. En doğrudan ve samimi buluşma agorada gerçekleşir. Agora'da sembolize edilir ve tezahür ettirilir.

Kamusal alanlar, çeşitli aktivitelerin gerçekleştiği, toplumun sosyal olarak birbirleriyle etkileşime girmesi beklenen alanlardır. Kamusal mekan bir kurum değil, tüm aktörlere açık olan potansiyel bir alandır, tarih-dışı bir veri değil, gelişme içindeki toplumsal bir yapıdır (Dacheux, 2012). Yani, kültürel kimlikleri, kişisel gelişimleri ve etkileşimleriyle toplumu yansıtır.

Kamusal alanlar; insanların şehrin gürültüsünden kaçıp dinlendiği, vakit geçirdiği, diğer insanlarla iletişime geçtiği açık alanlardır. Kentlinin, özel alanları dışında kalan kent içerisindeki bütün açık yerler kamusal alan olarak nitelendirilebilir. Estetik yönünü ayırırsak şehirlerdeki yapılar arasında kalan bütün boşluklar da kamusal alandır. Kamusal alanın başarısızlığının estetik kaliteyle bağlantılı olduğu da ayrıca ifade edilmiştir (Krier, 1991).

Özetle, kamusal alanlar, hangi dinden hangi kültürden ve hangi sosyal statüden olursa olsun her bireye sunulan ve açılan alanlar olarak ifade edilmektedir (Weber, 2000).

1.2. Açık Kamusal Alanlar: ‘ Park ve Bahçeler’

Park ve bahçeler geçmişten 19. yüzyıla kadar olan zaman diliminde rekreasyon için tasarlanmış açık alanlar demek olsa da kilise bahçeleri, kraliyet bahçeleri, vb. olgular şehir parklarının oluşmasına altlık oluşturulmuşlardır. Bu anlamda; toplumların uygarlık seviyeleri, yaşam tarzları ve ekonomik ve sosyal yapıları tarihsel süreçte parkların oluşumunu etkilemiştir (Oğuz, 1998).

Açık kamusal alan olan parklar; geçmiş ile gelecek arasında bir ilişki kurarak tarihi içinde barındıran, sosyo-kültürel çeşitlilik ile şehir içi hareketliliği sağlayan ve tüm halka hitap eden kamusal alanlardır (Kart, 2002). Aynı zamanda, açık-yeşil alanlar doğa ile yapılaşmış şehir arasında denge kuran, şehrin gelişmişlik düzeyini gösteren ve bununla birlikte kentin yaşam kalitesini de attırmaya katkı sağlayan alanlardır.

Parklar, kentliler için sosyal ve dinlenme alanları sağlamanın yanında yeni ilişkilerin kurulduğu rekreasyon yerleridir. Parklar, form ve tasarım parametreleri açısından çok çeşitlilik gösteren farklı ölçeklerde açık yeşil alan birimleridir. Genel ifadeyle, parklar sınırlı bir kullanım biçimi sunan esnek form özelliğine sahip, minimum konstrüksiyon ile maksimum doğal öğeleri içeren, eğlenme, meditasyon, serbest oyunlar, dinlenme vb. çeşitli pasif ve aktif ihtiyaçlarını karşılayan yeşil alan türleridir (Akdoğan, 1984).

Kent planlamaları içerisinde yeşil alanların fonksiyonel bir ögesi olan park alanları insanların rekreasyonel aktivitelerinin gerçekleşmesine imkân sunan fonksiyonel ve estetik özellikleri ile bireylerin doğa ihtiyacını karşılayan mekânları oluşturmaktadır (Özdingiş, 2007). İnsanları fiziksel ve psikolojik yönden iyi gelen, toplumlar arasında bağı artıran, yaşamak için şehirleri çekici hale getiren mekânlardır.

Alanların özelliğini yapılar, yollar, ağaçlar ve arazi formu gibi algılanabilir elemanlar arasındaki ilişkiler belirlemektedir (Aydemir, 2004). Bu alanlar, bireylerin yaşadığı yerden zevk almasını, dinlenmesini, dolaşmasını, eğlenmesini, spor yapmasına imkan veren ve kendine has bir kimliği olan açık hava odaları niteliği taşımaktadır (Thompson, 2002).

Açık kamusal alan olan parklar “bitki, su, toprak, taş ve kaya kullanılarak tasarlanmış, kentlilerin serbest kullanımına açık rekreasyon alanlarıdır (Burat, 2017).

1.3. Kamusal Alanın Değişimi ve Dönüşümü

Kamusal alan terimi Habermas tarafından 20. yüzyılda ortaya atılmış olsa da literatürde kavrama dair ilk ifadeler Antik Yunan'daki karşılığı üzerinden yapılmaktadır. Antik Yunan kentinde hayat iki alana ayrılmıştır. Yunan şehir devletinde, özgür vatandaşların ortak kullandığı (koine) polis'in alanı, tek tek kişilere ait olan (idia) oikos'un alanından kesin olarak ayrılmıştır. Oikos özel alana, koine ise kamusal alana karşılık gelmektedir (Habermas, 2002).

Kapitalist sisteme geçildiğinde, sınırları genişlemiş olan kamusallık muhakeme yetisine sahip bir azınlığın eleştirel denetimine tabi olmak bir yana, hem özel ile olan ilişkisini kaybetmiştir. Hem de kamusal akıl yürütmenin kamusallığı azalmıştır. Bununla birlikte, kamusal alanın değişimi ve çöküşü olarak değerlendirilmektedir. Bu iki alan arasında ve aynı zamanda bu iki alanın birlikte oluşturdukları sahada, 'kamusal' ile 'özel' arasındaki ayırmadan kopan, tekrar siyasallaşmış bir toplumsal alan ortaya çıkmıştır (Habermas, 2003).

Habermas'a (1971) göre; kamu terimi günümüzde kullanıldığı manasında 18. yüzyılda meta değişiminin ve toplumsal emeğin karşılığı olarak kendi usüllerine göre kurumlaşan burjuva toplumuna ait olanı tanımlamak üzere kullanılan kamusal sıfatından çıkarılmıştır (Kalaycı, 2007). Habermas'a (1971) göre, özel kişilerin politik ve ekonomik olarak uğraşmalarıyla işgal edilen kamusal mekânlar, kitle iletişim araçlarının da aracılığıyla salt görünüşte kamusal alan olarak kalmıştır. Kamusal alan özel kişilerin özel çıkarlarını muhafaza etmek kendi meşruiyetlerini yarattıkları uzlaşma alanına dönüşmüştür.

Sennett'e (2002) göre, günümüzde kamusal hayat yasal bir bilince evrilmiş, kamusal insan çökmüştür. Kamusal alan boşaltılıp terk edilirken, kamusallığın kaybı da kentlerdeki mekân düzenlemelerinde gözlenmekte, artık kamusal alan sadece kullanılan değil, geçip gidilen bir mekân halini almaktadır. Böylece doğal olarak, kamusal alan, hareketin bir işlevi haline dönüşerek, bağımsız bir deneyim olma durumunu yitirmektedir.

1.4. Sınır ve Yabancılaşma Kavramları

Farsça'daki karşılığı boş, ıssız yer manasına gelen 'yâbân' kökünden türeyen yabancılaşma kavramı, 'yabani' veya 'yabancı' elden olan, yerli, bildik olmayan kimse demektir. Bununla birlikte, anlamlarına ek olarak evcil olmayan, uygarlaşmamış, toplum dışı kalan gibi anlamlarına da gelmektedir (Eyüboğlu, 1995).

Yabancılaşmış aktivitede kişi, kendini, eyleminin aktif bir öznesi değil, bir sonucu olarak görmek durumundadır. Kişi eylemde bulunma farkındalığından uzaklaşmıştır. Eylem kendinden ayrılmış, öte tarafta, hatta bizzat kendine karşıt bir şey gibidir (Fromm, 2015). Bu cümlelerin ışığında, farklı aktiviteleri içeren kaliteli kamusal alanlar kent ve toplum için önem kazanmakta, bireylerin aktif olarak eylemlerini gerçekleştirmesine olanak sağlayarak, kişinin kendisine, topluma ve kente yabancılaşmayı önlemektedir.

Yabancılaşma, toplumlarda yaygın bir sorundur. Yabancılaşma, toplumda var olan tüm ilişkilere, düzene, kurallara kısaca tüm olgulara uzak hissetmektir.

Günümüzde, kentsel mekânların evrilmesi ile beraber yabancılaşma kavramı, bireyin temel ihtiyaçlarından olan ait olma duygusunun kaybını da beraberinde getirmiştir. Aidiyet duygusunun gelişimine imkân sağlayan kamusal mekân kalitesi, kamusal alanın yer olmasını sağlayan bir ölçüttür.

Hegel (1971) yabancılaşmayı özel alanların sonucu olarak ifade eder. Bireyin emeği ve bilgisi ile tasarlanan dünya yine bireyin kendini yabancı hissetmesine neden olur. İnsan ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken doğayı değiştirir, nesneleştirir ama kendini ifade etmeye çalışan bireyin dünyası artık küçülmüştür ve yabancılaşmıştır (Yalçın ve Dönmez, 2017; Sinirlioğlu, 2018).

1.5. “Yer ve Mekân” Kavramları

Mekân, fiziksel, tarihsel, toplumsal, psikolojik, felsefi, çevresel, ideolojik hayatın birçok alanına işaret eder. Mekân en genel anlamıyla insanın olduğu bir fiilin veya olayın olduğu ya da gerçekleştiği, belirli kullanımlara ayrılan yer olarak ifade edilir (Erel, 2007). Cresswell (2004) yer, insanların iletişimde oldukları, temas ettikleri, bağlandıkları mekânlar, anlamlı konumlar olarak ifade eder.

Norberg-Schulz (1980) mekânı yere çeviren ilişkileri ve bağlamları tezat olgular arasında oluşan gerilimle ifade etmekte ve insan yer ilişkisinin var olmanın kaynağından beslendiğini savunmaktadır. Yer kavramının çevreye tutunma gereksiniminden oluştuğunu ifade eder. Burada fenomenolojik bir ifadeyle “yer hissini uyandırmaya, “yerin bir ruhu” (genius loci) olduğunun farkına varırız. Aslında birey çevresinde olup bitenleri yerleşerek algılamaktadır. Özetle Norberg-Schulz, yerin yapısal, algısal ve psikolojik ilintiler bütününe sahip olacak biçimde varoluşsal mekân kavramını ifade eder.

Ayrıca bir yerin konum gibi durağan değil, yaşantısal bir özelliğe sahip olduğunu, bireyin varlığı ve tecrübesi için bir köklenme ifadesi olduğunu savunulur (Heidegger, 2018). Bu düşünceye göre "mekânlar" matematiksel olarak kavranan “mekân” ile değil, bireyin tecrübesi vasıtasıyla kavranan “yer” ile varlık bulur.

1.6. Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon; boş zamanlarda herhangi bir zorunluluk olmadan, eğlenme ve dinlenme amacıyla yapılan hareket veya hareketsizliktir (Butler, 1998).

Yaşadığımız yerden çok uzaklara gitmeden ve günlük rutin yaşantıda gerçekleştirilen boş ya da serbest zaman etkinlikleri ifade etmek için kullanılan rekreasyon terimi (Bell, 2008) tekrar yaratılma ve tazelenme anlamı taşıyan Latince “recreatio” kelimesinden gelmektedir.

Rekreasyon faaliyetleri, şehrin stresinden arınarak tazelenmeyi sağlayarak sosyal, zihinsel ve fiziksel bir rahatlatma sağlar. Boş zaman etkinliği olan rekreasyon; psikolojik olarak pozitif etkiler bırakarak, her yaş ve cinsiyetten bireylerin spor faaliyetleri, kitap okuma, piknik yapma, yürüyüş yapma, oyun oynama, el sanatları, müzik enstrümanı çalma gibi çok çeşitli aktivitelere dahil olmasını sağlamaktadır.

Rekreasyon; insanların fiziksel ve ruhsal olarak gerçekleştirdikleri dinlenme ve gelişim amaçlı faaliyetlerdir (Yücel, 2008). Rekreasyon, iletişim problemleri olan bireyler için iyi bir düzeyde yaşam kalitesi ve sosyal katılım için fırsatlar sağlar (Hajjara ve McCarthy, 2022).

1.7. Kamusal Alanda Kalite Kavramı

Kalite, bir ürün ya da hizmetin tayin edilen veya olası gereksinimlerini karşılama yetisine dayanan özelliklerin toplamıdır (Juran, 1993). Kamusal alanda kalite kavramı mekânın sadece işlevsel ya da fiziksel özelliklerinden oluşmayıp çok daha geniş bir perspektif ve ölçütler barındırır. Örneğin Whyte'a (2000) göre, kaliteli bir kamusal alan; ulaşılabilir olmalı, içinde insanlar aktivite gerçekleştirmeli, mekânın iyi bir konforu ve imajı olmalı, sosyal etkinlikleri destekleyen, insanları birbiriyle buluşturarak çok sayıda sosyal etkileşim potansiyeli taşımalıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi, Jan Gehl (1971) kamusal açık mekânda bireylerin gerçekleştirdiği etkinlikleri üç ana başlıkta ele almaktadır. Bunlar; gerekli aktiviteler, isteğe bağlı aktiviteler ve sosyal aktivitelerdir. Birçok teorisyen, araştırmacı ve kuruluş, mekânın kalitesi üzerine çalışmalar yapmışlardır. Yapılan bu çalışmalar sonucunda çeşitli ölçütler ortaya konmuştur.

Kevin Lynch (1981) "The Good City Form" konulu kitabında, güzel bir şehir adına mekân kalitesini değerlendirebilmek için beş ölçüt belirlemiştir. Bunlar; canlılık, hissiyat, uyum, erişim ve kontroldür. Smith ve arkadaşları Lynch ölçütlerini geliştirerek kişisel özgürlük, çeşitlilik, güvenlik, kişisel sağlık ve çevre sağlığı, samimiyet, aidiyet kavramlarını da Lynch'in önermesine eklemiştir.

Greene (1992) "Cityshape: Communicating and Evaluating Community Design" konulu çalışmasında mekânsal kalite için dört ölçüt belirlemiştir. Bunlar, işlev, düzen, kimlik ve cazibedir. Kaliteyi Greene gibi yine dört ölçütte toplayan Van der Voort (2005), bunları işlevsel, teknik, ekonomik ve estetik kalite olarak kategorize etmektedir. Bir diğer çalışma da Roger Tym ve Partners (2006), tarafından One Northeast için hazırlanmıştır. Bu çalışmada kalite yine dört başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıkları; canlılık, yer duygusu, giriş bağlantı ve hareket ve topluluk katılımıdır.

Daha güçlü toplumlar yaratan kamusal mekânlar yaratan ve ayakta tutan toplumun bireylerine yardım etmeyi hedef edinmiş kar amacı gütmeyen bir planlama, tasarım ve eğitim kuruluşu olan Project for Public Spaces (PPS, 2000) adlı ekibe göre başarılı, kaliteli kamusal alanı oluşturmanın dört ilkesi vardır. Bunlar; konfor ve imaj, erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler ve sosyalleşmedir.

Kaliteli park tasarlamak için dört parametre önem arz etmektedir; Bu parametreler, öncelikle park kullanıcılarına katılabilecekleri farklı aktivitelerin sağlanması, farklı yaş grupları ve farklı tiplerdeki kullanıcıların kullanımı için farklı etkinlikler sunulmasıdır. Parka erişim kolay olmalıdır ve parklar çevrelerindeki yerleşimlerle bağlantılı olmalıdır. Yani parklar ulaşılabilir olmalıdır, güvenli, bakımlı ve cazip olmalıdır, parkta oturmak için yerler olmalıdır, parklar konfor ve olumlu bir imaja sahip olmalıdır. Park insanlara diğer bireylere bir arada olma fırsatı vermelidir; sosyal olmalıdır (Yücel, 2005).

Diğer parklardan farklı olan, kaliteli parkları, eşsiz ve özel yapan faktörlerden birisi; parkta yer alan arazi kullanımları veya etkinlik çeşitleridir (PPS, 2000). “Aktivite ve Kullanımları” değerlendirme sürecinde, bireyler gruplar halinde mi geldiler? Hangi tip gruplar var? Farklı kullanıcı grupları, farklı kullanım tipleri oluştururlar. Kullanıcı gruplarının parklar içerisindeki aktivite tiplerine baktığımızda, bireysel aktivitelerin büyük oranda gündüz, aile aktivitelerinin öğleden sonraları ve arkadaş gruplarının ise geceleri rastlandığını söyleyebiliriz.

Parkta bir alandan bir alana ulaşım kolay mıdır? Parkın tasarımı bireylerin alanları kullanımları ile nasıl bağlantı kurulmuştur? Örneğin; girişler ve banklar, yollar ve çöp kutuları doğru konumlandırılmış mı? Kadın ve erkekler arasında dağılım dengeli midir? Bu bilgiler önemlidir. Çünkü kadınların erkeklere göre kullandıkları yerlere karşı daha duyarlı oldukları söylenir. Parkta bir yönetim var mıdır? Parkta mevcut çalışan görevliler var mıdır? (PPS, 2000).

Ulaşılabilirlik; kamusal alan kullanıcılarının, tanımlı mekan içerisindeki dolaşımını ve diğer kullanıcılara ulaşım rahatlığı sağlar. Ulaşılabilir olma durumu, kamusal alanda bulunan diğer fiziksel elemanlar tarafından da etkilenir. Birbirinden farklı aktivitelerin bulunduğu bir yol boyunca yürümek, boş duvarlar veya boş alanlar boyunca yürümekten daha heyecan verir (PPS, 2000). Ulaşılabilirlik yönünden bir diğer önemli konu; park ve çevresinin nasıl bir ilişkide olduğudur. Bir parkın ulaşılabilirliğinde; giriş ve çıkışların net olması, okunabilir bir park planlanması zorunludur. Ulaşımın kolaylığı, parkta bulunan yolların bağlanma durumuyla ilişkilidir (Kevin, 1984).

Konfor ve İmaj; Bir yerin kullanıcılarının edindiği bireysel tecrübelerini yansıtır. Kullanıcıların bir yeri kullanırken akıllarına ilk gelen imajdır. Kullanıcılar oturmak istediklerinde, banka ihtiyaç duyarlar. Oturmak için yerlerin sağlanıyor olması ise konfordur (PPS, 2000).

Sosyallik; her grupta etkin ve önemli bir memnuniyet bileşenidir. Bireyler yakınları ile buluştukları, komşularını gördükleri, selam verdikleri veya yabancılarla iletişim sağladıkları alanlarda, daha güçlü bir aidiyet hissi ve bağlılık hissinde olurlar (PPS, 2000).

1.8. Mikro Ölçekli Kentsel Müdahale Kavramı

Kamusal mekâna “müdahale” kavramı, daha çok problem görülen bir alanın tasarımsal programla dönüştürülmesi ve yenilenmesidir (Tan, 2009).

Mikro ölçekli kentsel müdahale kavramı, kamusal alanda küçük müdahaleler ile kent yaşamı ve kamusal mekânları yeniden canlandırılmasını amaçlayan gündelik eylemlerle bağlantılı bir kentsel strateji ve taktik olarak tanımlanabilir.

Taktik kavramı, gündelik eylemler üzerinden normatif kentsel mekâna müdahale etmek, parazit oluşturmak ve kentsel sistem içinde işlevleri geçici olarak kesintiye uğratmaktır (Certeau, 1984). Taktiksel kentçilik uygulamaları, gündelik eylem problemlerin çözümüne yönelik düşünme ve aktivite türlerinin kentliler tarafından benimsenerek uyarlanmaları ya da tasarım kalıpları olarak tekrar etmeleri ile benzerlik gösteren, kentlilik bilincinin yeni türlerini ortaya çıkartan bir vernaküler sanat ve kentsel zanaate dönüşmektedirler (Mould, 2014).

Büyük ölçekli makro müdahalelere karşı, küçük yatırımla büyük etki yaratan mikro mekânsal müdahaleler, farklı zamanlarda var olan mekânsal sistemin içine girip, sistemin parçası olarak etkilemek ya da var olan şartları değiştirmek anlamına gelir (Tan, 2009). Bu anlamda şehirde, kentsel planlama ölçeğinden daha küçük ölçeklerde, mikro müdahale etme kavramı, 1950’li yıllardan itibaren kentliyi merkeze alan, insancıl bir sosyal ve fiziksel çevre yaratmaya yönelik gereksinimleri merkeze alan bir anlayış sonucu ortaya çıkmıştır (Akgün Yüksekli, 2015).

Uzer'e göre (2013), kamusal mekânda mikro müdahaleler, yerel malzeme kullanımı, basit teknolojileri kullanan, kolay entegre olma özelliğine sahip, esnek, dönüştürülmeye açık, kamusal mekâna katkısı yüksek, tasarım yöntemleri olarak görülebilir.

Müşterek mekân, müşterekleşme pratikleri tarafından üretilen mekânsal ilişkiler bütünüdür. Müşterekleşme pratikleri toplum arasında yeni ilişkiler üreterek paylaşma türlerinin örgütlenmesini ve ortak yaşamın vücuda gelmesini imkanı kılınan yaratıcı karşılaşmaları destekler (Stavrides, 2018).

Bireyin günlük yaşam aktivitesi tekrarlayan bir yapıya sahip olduğu için, farklı zamanlarda birlikte var olan kent ve bireyin ortak zamanlarının en küçük birimini tanımlayabilir.

Gündelik eylemlerin genelini değerlendirilmesi ve kalıcı olarak yeniden tasarlanması toplum tarafından doğal bir fiile dönüşmeden önce, mevcut baskı şartlarını ortadan kaldırarak gerçekleşmelidir (Matthews, 2008). Bu sebeple, kentli mevcut potansiyelleri çerçevesinde mikro direnç hareketleri geliştirerek mikro özgürlük alanlarının arayışına girer ve bu süreçte kent mekânının ona sunduğu olasılıkları keşfetmeye başlar.

Kamusal alanı yeniden yön verecek davranışlar ilk olarak alandaki bireysel aidiyetimizin farkına varmamızla başlıyor. Bu farkındalık kendi yarattığımız mikro mekânlarla başlıyor. Bireysel keşiflerimiz ve eylemlerimize yönelttiğimiz dikkat ve önem bizim kamusal alan içindeki yerimizi, yaşadığımız yapıyı çevreyi anlamamızı sağlayacak metodlardır.

Bireyin kendi iradesiyle kamusal alandaki gündelik eylemleri mikro alanları oluşturur. Bu alanlar birden beliriveren mekânlar olabildiği gibi, kamusal alanın sunduğu imkanlar da olabilir. Mikro alanları keşfetme ve iyileştirme, bireylerin eylemlerine ve katılımına odaklanan yaşantı anlarıyla gerçekleşmektedir. Mikro alanlar, öngörülemeyen ya da kendiliğinden oluştuğu gibi tasarlanarak da oluşma potansiyeli taşırlar.

Manuel de Sola-Morales (1996) kentsel akupunktur kuramını açıklayarak kentleri bir cilde benzetmiştir, şehir onunla bir ilişki kurduğunda bir deneyim yaşar. Kentler de tıpkı cilt gibi doku ve zıtlıklardan oluşmuştur. Bu cilt üzerinde çalışmak

için, değiştirme, eksiltme ya da ekleme gibi ufak çaplı, bölgesel tasarım kararları alınmalıdır. Operasyon küçük ölçekli ve düşük maliyetli müdahalelerle karşılanabilir. Bu nedenle müdahale alanları, daha az enerjiye sahip olan noktalarından stratejik bir biçimde seçilmelidir. Manuel de Sola-Morales, şehirciliğin dokunma, görme, hissetme ve önerme yoluyla şehrin yoğunluğu ve karmaşıklığı arasında denge oluşturduğuna inanır (Hoogduyn, 2014).

Kısa süreli, düşük bütçeli, tekrar edilebilir ve pek çok şehre entegre edilebilir müdahaleler, yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından da bir tasarım yöntemi olarak benimsenerek uygulanmaktadır. Yukarıda sayılan tüm üretim türlerinin tasarım kalıplarının yerel yönetimlerce kullanıldığı aktivelere stratejik kentçilik bir kentsel tasarlama taktiğine dönüşür.

Kamusal alanlarda mikro müdahale, gündelik eylemlere daha küçük bir ölçekten bakılarak, kamusal alanın mevcut problemlerine çözüm niteliği getirecek gündelik eylemlere cevap verecek müdahaleler yapmaktır. Bu küçük müdahaleler yıkmadan, mevcut durumu sorunlarıyla imkanlarıyla değerlendirip, bu duruma eklenebilecek, çıkarılabilecek, soru sorabilecek çözüm üretebilecek önerileri içerir.

Eylem üretme biçimi ve tasarım ürünleri yerel yönetimler tarafından kamusal alanı güzelleştirmenin bir nevi son moda trendi olarak kullanılmaktadır. Neoliberal kentsel gelişim olarak kaydedilmektedir (Peck, 2005).

Sanatçılar, mimarlar, kent planlamacıları ve yerel yönetimlerin işbirliği ile gerçekleştirilen eylemler genellikle kent merkezlerinde kamusal alanları dönüştürerek canlanması amaçlanan yerlerde yapılmaktadır. Kentin mekânsal olarak zenginleşmesine ve donatılmasına olanak sağlamaktadır.

Stratejik kentçilik, gerilla şehircilik, kentsel prototipleme, kendin yap, pop-up şehircilik, şehir onarımı, kentsel akupunktur gibi adlarla da anılır. Tüm bu yöntemler, yerelleştirilmiş, küçük ölçekli bir müdahaleler metodudur. Bu küçük ölçekli ve düşük maliyetli müdahalelerle kişilerin katılımını destekler bir nitelik kazanabilirler. Örneğin, belediyelerin parklara yerleştirdiği spor aletleri, kamusal mekânda farklı meslek veya meslek gruplarından insanların bir arada spor yaptıkları, sohbet ettikleri yerlere dönüşmüştür.

Barselonalı mimar Manuel de Solà-Morales i Rubio (1939–2012) kentin dokusunu bir cilt olarak görür ve bireyler onunla iletişim kurduklarında bir kentsel tecrübe yaşandığını anlatır. Rubio, Laboratori d'Urbanisme de Barcelona'yı (LUB) kurmuş ve Avrupa'da kentsel tasarımı dönüştürmek için yeni kavramlar yaratarak, yenilikçi pratikleri tanıtmıştır. Bir mimar ve bununla birlikte bir kent plancısı olarak, kendisini mimari ve kentsel tasarım arasındaki fark üzerinde çalışmıştır (Yimeng, 2015).

1.8.1. Kamusal Alanlarda Mikro Müdahale Örnekleri

Bu bölümde, dünyadan ve Türkiye'den güncelik eylemlere cevap verecek mikro müdahale örnekleri gösterilmiştir. Örneğin, İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan Kalamış Parkı, Kalamış koyuna paralel olarak uzanır. Parkta, basketbol ve tenis sahası, futbol, çocuk parkı ve parkın spor etkinlikleri dışında da kullanımını yükseltmek amacıyla, kapsamlı bir etkinlik alanı planlanmıştır (Şekil 10).

Kaykay pisti boyunca 43 metre boyunca giden bir eleman etkinlik alanı olarak tanımlanarak, burada bisiklet parkı, kaykay tamir masası, eşya dolapları, geri dönüşüm atık kutuları, piknik masaları, farklı kotlarda konumlanmış seyir, dinlenme, çalışma alanları oluşturulmuştur. Basketbol sahasını sarmalayan alanda ise oturma elemanları, masa tenisi, gün batımının seyredebileceği gökyüzü hamakları tasarlanmıştır (Şekil 12).

• Oturma Eylemi

Parkta bulunan banklar, özellikle kamusal açık alanlar için oturma seçeneği olarak önemli bir yere sahiptir. İşlevsel ve standart olmayan oturma alanları, sıradan park banklarına göre daha fazla uyarlanabilir, daha fazla oturma alanı ve daha fazla kullanım alanı sunmaktadırlar. Sınırsız tasarım seçeneklerine sahip olması açısından da avantajlı bir konuma sahip olduğu bilinmektedir.

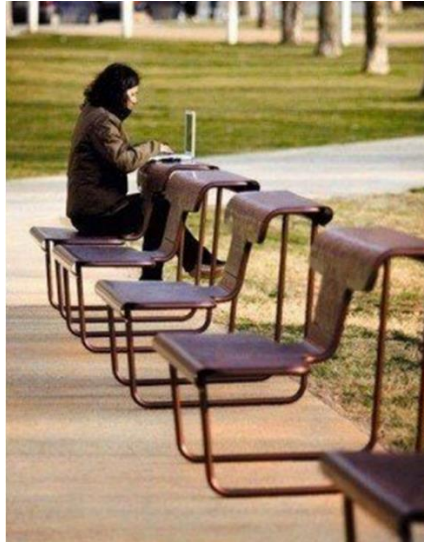
Sıra dışı olan park bankı tasarımları, insanları normal banklardan daha çok cezbetmektedir. Genelde ahşap gibi sürdürülebilir ve basit bir malzeme kullanarak sağlam ve yenilikçi tasarımlarla parkı daha işlevsel ve kaliteli kılar. Banklar sadece oturma eylemini değil, çalışma, kitap okuma, sohbet etme, uzanma, yemek yeme gibi eylemleri de gerçekleştirmemize olanak sağlar.

Şekil 1. Kaykay Pistine Paralel Uzanan Topluluk Alanı (Bayhan, 2016)

Şekil 2. Kaykay Pistine Paralel Uzanan Komünite Alanı (Bayhan, 2016)

Şekil 3. Kullanışlı Oturma Alanları

Kaynak: <https://www.boredart.com/2019/07/unboring-park-bench-designs-which-are-extraordinary.html>

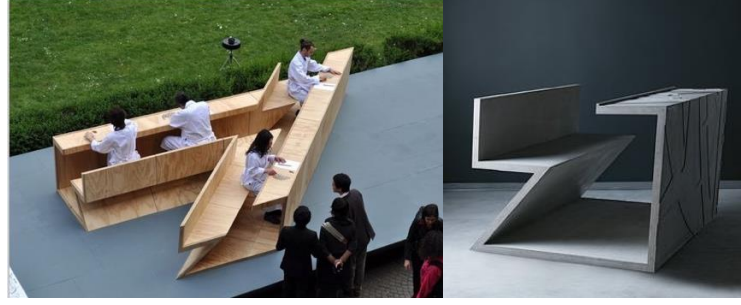
Şekil 4. Aylaklığa İmkan Veren Oturma Alanları

Kaynak: <https://www.ppag.at/projects/enzis-moblierung/>

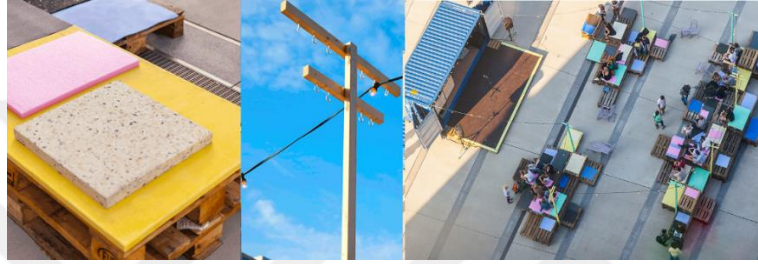
Şekil 5. İstanbul Kent Ormanında Zemine Uyumlu Oturma Alanları

Kaynak: <http://punto-punto.blogspot.com/2020/11/sehrin-ortasndaki-cennetaturk-kent.html>

Şekil 6. Çalışmaya İmkan Veren Oturma Alanları

Kaynak: <https://libeskind.com/t-magazine-features-counting-the-rice-table/>

Şekil 7. Doğal Malzemelerle Mikro Oturma Önerileri

Kaynak: <https://www.behance.net/gallery/27258381/Sommer-am-U-2015>

Şekil 8. Doğal Malzemelerle Oturma Önerileri

Kaynak: <https://www.archdaily.com/948304/urban-acupuncture-regenerating-public-space-through-hyper-local-interventions/5f6baebf63c0177d10000483-urban-acupuncture-regenerating-public-space-through-hyper-local-interventions-photo>

- **Yürüme Eylemi**

Kamusal alanda, kamusal alan deneyimini daha heyecanlı ve maceracı bir eyleme dönüştürmek için, birbirinden bağımsız ama koordineli oluşturulan mikro müdahaleler temelinde farklı kotlardaki yürüme alanları, kamusal alanı yeniden canlandırma adına bir strateji haline getirilebilir.

Şekil 9. Parkta Eğlenceli Yürüme Yolları

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/638103840965828233/>

- **Uzanma Eylemi**

Kamusal alanda bulunan kentsel mobilyalar gündelik hayatın içerisinde gelişen pratiklere imkan vermelidir.

Alınan küçük ölçekli kararlar, ihmal edilmiş alanların yenilenmesine, kademeli olarak kamusal stratejilerin uygulanmasına veya kamusal alanların sosyal altyapısını güçlendirilmesine yardımcı olur.

Şekil 10. Kalamış Parkının Gökyüzü Hamakları (Bayhan, 2016)

Şekil 11. Kalamış Parkının Gökyüzü Hamakları (Bayhan, 2016)

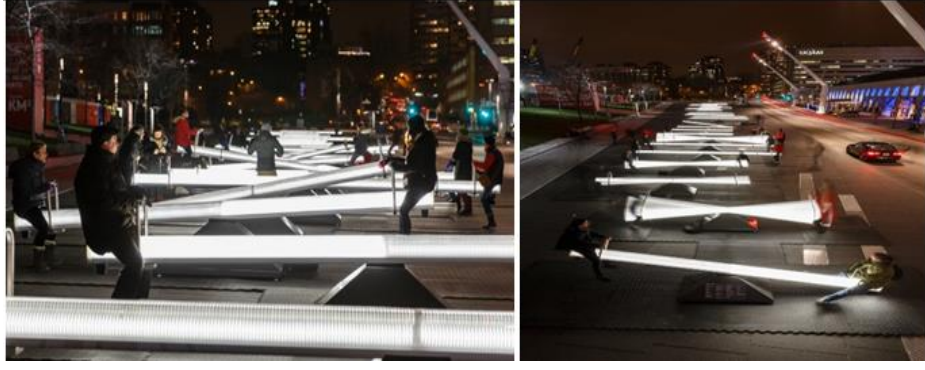
Şekil 12. Eğlenceli Aylaklık Mekânları

Kaynak: <https://www.boredart.com/2019/07/unboring-park-bench-designs-which-are-extraordinary.html>

- **Oyun Eylemi**

Kamusal alanın etkileşimli ve hareketli olması yalnızlaşan topluma çözüm niteliğindedir. Günümüzde kamusal alan kişinin oturup düşüncelere daldığı bir mekân olmaktan çıkmalı, deneyim yaşadığı, duygu değişimine girdiği, eğlendiği, öğrendiği bir alana dönüşmelidir. Bu bağlamda, kamusal alan toplumu bir araya getirerek müşterek alanları sağlama işlevini gerçekleştirdiği takdirde başarılı olur.

Hareketli kamusal alanlar, her yaşta kentlinin yüzünü güldürmeyi başararak davetkâr bir işleve bürünerek cazibe noktası haline gelir. Ayrıca, ışığın daha az olduğu alanlarda, ışıklı kentsel donatı elemanları yerleştirme kararıyla, alanlar daha canlı hale dönüştürülebilir. Bu karar, mikro müdahale kavramının işlevsel ve stratejik özelliğine vurgu yapar (Şekil 13).

Şekil 13. Işıklı Tahterevalli Oyunları

Kaynak: <https://www.rotka.org/isikli-ve-muzikli-tahterevalli/>

Şekil 14. Oyunlu Kentsel Mobilya Alanları

Kaynak: <https://www.royalparks.org.uk/parks/hyde-park/things-to-see-and-do/memorials,-fountains-and-statues/diana-memorial-fountain>

Şekil 15. Kamusal Alanda Suyla Temas Yerleri

Kaynak: <https://www.royalparks.org.uk/parks/hyde-park/things-to-see-and-do/memorials,-fountains-and-statues/diana-memorial-fountain>

Şekil 16. Kamusal Alanda Suyla Oyun Alanları

Kaynak: <https://www.firstinarchitecture.co.uk/landscaping-a-sloped-or-steep-site/>

Şekil 17. Kamusal Alanda Suyla Oyun Alanları

Kaynak : <https://landezine.com/hamamyolu-urban-deck-by-yazgan/>

Şekil 18. Kamusal Alanda Suyu Temas

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/21181060739833998/>

1.9. Kamusal Alan Aktiviteleri

Kamusal alanlarda gerçekleşen aktiviteler yaşam kalitesi açısından önemlidir. Kamusal alanlarda kalite, mekânların fiziksel kalitesinin yanında, alanlarda kullanım yoğunluğuna, çeşitliliğine ve alanın kullanıcılarının profiline bağlıdır. Gehl (2011), “Life Between Building” kitabında, bireylerin kamusal mekânda bulunma sebeplerini, dış mekânda meydana gelen etkinlikler türünden üç ana başlıkta sınıflandırmaktadır.

Bunlar:

- Gerekli aktiviteler, işe gitmek, alışveriş yapmak gibi günlük yaşam gereksinimlerini kapsar.
- İsteğe bağlı aktiviteler, mekânın tasarımı ve işlevinden **Kaynaklanan** insanların kendi istekleri paralelinde dahil oldukları veya yaptıkları, oturmak, yürüyüş yapmak, gibi etkinliklerdir.
- Sosyal etkinlikler, insanların toplu olarak yaptıkları sohbet etmek, birbirlerini izlemek, oyun oynamak, dinlemek gibi etkinlikleri içerir.

Kamusal alanlarda aktivite kullanıcıların kendi aralarında birbirinden bağımsız gerçekleştirdiği aktiviteler olabildiği gibi, herkesin aktif olarak rol aldığı aktiviteler de olabilir. Bunun yanında kamusal alanlarda bitmiş bir sanat çalışması yerine seyirciler

veya katılımcılarla sağlanan çalışmalar da mevcuttur. Kamusal alanlarda gerçekleşen etkileşimli sanatta, kamusal alan kullanıcıları, pasif bir parametre olmaktan çıkarak bir katılımcı ile işbirlikçi haline dönüşmektedir. Sanatçı ve kullanıcı arasında doğrudan iletişim sağlamaktadır (Kalcic, 2012). Etkileşimli sanatsal tasarımlar, kamusal alanda mekânsal algı farklılığı yaratmakta, alanın anlamı etkinlik bağlamında farklılaşmakta ve çevreyi algılama tarzımızı değiştirmektedir.

Şekil 19. İplik Bombalama Kamusal Sanat Çalışma Örneği

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2024676>

Şekil 20. Maçka Parkı Yoga Aktivitesi

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2024676>

Şekil 21. “Nierika” Sokak Sanatı Projesi, Guadalajara, Meksika

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2024676>

1.10. Kamusal Alanın Kent ve Toplumla İlişkisi

Kamusal alan kent içerisinde toplumdaki sosyal farklılıkları gözetmeksizin bir arada bulunduğumuz toplumsal etkinlik alanıdır. Kamusal alanlar kentler için önemli bir yere sahiptir. Toplumu farklı amaçlarla bir araya getiren etkileşim alanlarıdır. Mekânın toplumsal olma durumu fiziksel sınırlarının yanında soyut potansiyelini de ifade etmektedir. Açık kent mekânı, toplumsal yaşamın oluşmasına ve tüm etkinliklere zemin hazırlayarak doğal çevrenin topografyasına uyum sağlamalıdır (Erdönmez, 2005).

İnsanların açık alanlarda geçirdikleri süre ne kadar uzun olursa, birbirleriyle karşılaşmaları ve sosyal ilişki ve toplumsal ilişkide olmaları o kadar mümkün olmaktadır. Toplumsal davranış, kentsel ve mekansal biçimlenme ile ilişkilidir. Kamusal alanda alınan tasarım kararları, toplumu da etkilemekte ve yönlendirmektedir. Açık kamusal alanlar kent mekanizmalarının oluşturduğu bir planlamadır. Tüm parçalar birbirleriyle bağlantılı olup, toplum bu mekanlar aracılığı ile yapılanmaktadır.

2. KENTSEL TASARIM PARAMETRELERİ VE REHBERİ

2.1. Kentsel Tasarım Kavramı

Kent planlaması ile mimarlığın pek çok ortak yönleri vardır, ama bir alan vardır ki orada tam bütünleşirler. İşte kent planlaması ile mimarlığın bu ara kesitine kentsel tasarım denmektedir (Özdeş, 1992). Kentsel tasarım, “Kentsel mekânda fiziksel, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik durumlarda çok boyutlu, kentsel detay incelenmesi yapan ve çözümlerini içeren ayrıntılı bir düzenleme yöntemidir (Kaplan, 2003).

Kentsel tasarım araçları, sürecin her aşamasında yer alan kişilerin, kentsel tasarım konuları hakkında ortak bir dil oluşturarak konuşmasına ve birlikte daha etkili bir şekilde çalışmasına yardımcı olmak için geliştirilir. Uygun araç ve tekniklerin mantıklı bir şekilde seçilmesi ve uygulanması kentlerde yüksek kalitede mekânlar elde etmemize yardımcı olur (Ministry for the Environment Manatü Mö Te Taiao, 2006).

Kentsel tasarımın hedefi, tasarım alanındaki kaliteyi, görsellik ve işlevsellik kapsamında öne sürebilmektir. Kentsel tasarım ilkeleri, bu ilkeler kapsamında projeler üreten tasarımcının yaratıcılığına esneklik kazandırarak, tasarımcıya kılavuzluk ederek bir model olarak sunulmaktadır. Yaşanabilir kentlerin oluşturulmasını amaçlayan kentsel tasarım çalışmalarından, yaşanabilirlik, işlevine uygunluk, okunurluk, görsel doyum, çağrışımsal algılama yoluyla anlam yüklenmiş olmak, özel ve kamu denetiminde olan mekânlar dengesi, gerçekleştirilebilirlik gibi kalite ve değerlerin gerçekleştirilmesi beklenir (Tekeli, 1994).

Gelişmiş ülkelerde yaşanabilir, kaliteli, doğal çevreye ve tarihi dokuya uyumlu, yenilikçi kamusal mekânlar tasarlayabilmek için farklı büyüklük ve türlerde kentsel tasarım araçları kullanıldığı görülmektedir. Bu araçlar her ölçekte yazılı-görsel tasarım ölçütlerini ve uygulama detaylarını içermektedir. Böylece, kamusal mekânların gelişimini sağlayarak, kalitesini artırmada rol oynamaktadır (Yener, 2020).

Kentsel tasarım rehberleri, uygulandıkları yere özgü olarak hazırlanmalıdırlar. Tasarım rehberleri, uygulanacakları her kent ve mekan için ayrı olarak planlanmalı ve o kentin kimliğine göre hazırlanmalıdırlar.

Kentsel tasarım, tasarım sürecinin bir ürünüdür ve bu süreç kentsel tasarımın bileşenleri ile birlikte ortaya konmalıdır. Kentsel tasarım boyutları olarak da tanımlanan aşağıdaki bileşenlerden söz edilebilir:

- Morfolojik boyut
- Algısal boyut
- Sosyal boyut
- Fonksiyonel boyut
- Görsel boyut
- Mekânsal
- Bağlamsal
- Sürdürülebilir
- Zamana ilişkin boyut olarak açıklanabilir (Carmona, 1996).

2.2. Kentsel Tasarım Rehberinin Amaçları

Kentsel tasarım rehberi kuramsal tasarım ilke ve amaçlarını sağlama amacı güden, kent kimliğinin kaybolmasını engelleyen yönlendirici kılavuzlardır. Rehberler projenin vizyonunun anlaşılmasını sağlamanın yanı sıra uygulama sürecine kolaylıklar sağlar, sonuç ürününün kalite kontrolüne olanak verir (Karaman, 2008).

Tasarım rehberleri genel anlamda yönlendirmenin amaçlarını, içerilen ana ve yardımcı konuların sınıflanması, uygulanabilirlik ve bazı uygulamaları gösteren örneklerle ilgili bölümler içerir. Kentsel tasarım rehberleri tasarımcıların ve uygulayıcıların kullanıcılar tarafından istenen kentsel çevreye ulaşılabilmesi için iki farklı yöntem kullanırlar. Sınırlamalar koyarak ortaya çıkacak uygulamalarda istenilen biçim birinci bölümü oluşturmaktadır. Oluşturulacak tasarımda önem gösterilecek yönler üzerinde durularak tasarımcının kişisel olarak yapacağı kısıtlı analiz çalışmaları esnasında göremeyeceği detay ve özellikler hakkında bilgiler verilmesi ise ikinci bölümü oluşturmaktadır (Koç, 1999).

Rehber, çevrenin tüm fikirleriyle ilgilenmekte olup binaların, mekânların tasarımı, peyzaj ve ulaşım sistemlerini içeren her ölçekteki planlama ve tasarım

amaçlarını içermekte, ele aldığı bölgede gelişmeyi yürüten otoriteler, uzmanlar ve öncelikle orada yaşayan halkı yakından ilgilendirmektedir (By design, 2000).

Bu rehberlerin hedefi, kentsel sorun alanlarına ilişkin projelerin sosyal ve fiziksel programlarını ve ifadelerini sistemleştirmek olarak açıklanır (Karaman, 1992). Özetle amacı, kamusal alan tasarımlarının ve planlamalarının doğru yapılmasını sağlamak, alanların kimliğinin ve karakterinin yeniden kazanılması, kentlerin içinde değerinin artırması yoluyla, kolay okunabilir olmasını sağlamaktır. Ayrıca günümüz ihtiyaçları ve koşullarına cevap verebilmek; uyumlu, çevre dostu, insana odaklı tasarım yaklaşımını sağlamak, yaşam kalitesini yükselterek kamusal alanda, fiziksel, sosyal, kültürel, estetik çerçevede fiziksel mekânsal değişimleri disiplin altına alarak kavramsal çerçeveleri oluşturmaktır.

Tasarım rehberleri; güvenlik, yaya, iklimle göre yönelme, engelliler için tasarım gibi belli bir temaya yönelik ya da kent merkezi, konut alanı, koruma alanı gibi dar veya geniş bir alana yönelik olabildiği gibi, ağaçlar, parklar, sokaklar, aydınlatma elemanları gibi kentin yalnızca belli özelliklerine yönelik de olabilir (Koç, 1999).

2.3. Kentsel Tasarımın Araçları

Kentsel tasarım araçları, kamusal mekân kalitesini artırmak amacıyla, tasarımcıya ve uygulamacıya yol gösteren, tasarımı şekillendiren, kaliteyi denetleyen ve sürdüren kılavuzlardır (Yener, 2020).

Kentsel tasarım araçları, kentsel tasarım sorunlarında bir altlık hazırlayarak, ortak dil oluşturarak çözüme yardımcı olurlar. Tasarım kararlarını açıklamaya yardımcı, tasarım ilkelerinin tüm disiplinlerle işbirliği içinde uygulanmasını sağlayan standart oluşturan araçlardır.

Makul araç ve tekniklerin mantıklı bir şekilde seçilmesi ve uygulanması kentlerde yüksek kalitede mekânlar elde etmemize yardımcı olur (Ministry for the Environment Manatü Mö Te Taiao, 2006).

2.4. Dünyada Kentsel Tasarım Rehber Örnekleri

Kentsel tasarım rehberleri, mimarlık çerçevesinde evrensel standartta kaliteli, çevreyi oluşturmada önlemlerin etkili olarak uygulamasını sağlamak için tüm süreci kontrol etmektedir.

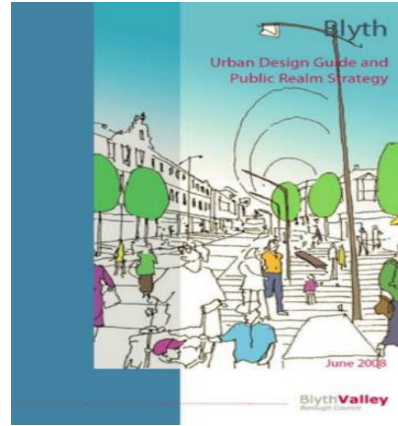
Avrupa ülkelerinde kentleri yaşanabilir hale getirme düşüncesi, ülkeleri tasarım rehberlerinin kullanımına itmiştir. İlk hazırlanan kentsel tasarım rehberi, 1973 yılında İngiltere'nin Essex kenti için hazırlanan kentsel tasarım rehberidir (Şala, 2013).

Bu aşamada kamusal alanlarda kalitesizliğe yol açan sorunların çözümüne yönelik çeşitli tasarım araçları ve evrensel ölçekte ortak dili sağlayacak tasarım rehberleri kullanılmaktadır. Aşağıda bu rehberlerden, yurtdışında kullanılan kentsel tasarım araçlarından nasıl faydalandığı çıkarılmıştır. Bu çıkarımlar sonucu Türkiye'deki kamusal mekân kalitesinin artırılmasına yönelik kılavuz oluşturulmuştur.

2.4.1. Blyth, İngiltere örneği

Şekil 22. Blyth Şehir Konumu

Şekil 23. Kentsel Tasarım Rehberi
(Blyth Council, 2008)

Blyth Kentsel Tasarım Rehberinin temel amacı kamusal mekânları iyileştirerek Blyth kentinin görsel imajını muhafaza etmek, caddeleri ve sokakları herkese açık, avantajlı kamusal alanlar haline dönüştürmektir.

Rehber üç bölümde planlanmıştır. Birinci bölümde; Blyth şehir merkezinin tarihi gelişimi ve şehir merkezinin karakteri analiz edilmiş, mevcut problemler ortaya çıkarılmıştır. İkinci bölümde; rehberin vizyonu, taktikleri ve ana prensipleri oluşturulmuş, şehir merkezi için genel yapı oluşturulmuş ve özel karakteristik alanlar tespit edilmiştir. Üçüncü bölümde; yerel halk ile iletişim için konsey görüşmeleri yapılmış ve rehber için ikonik altyapı planlanmıştır. Bunun vasıtasıyla, nitelikli bir şehir merkezi için kentsel tasarım parametreleri oluşturulmuştur (Blyth Valley Borough Council, 2008).

Rehberde, Blyth kent merkezi için kamusal alan tasarımında önem verilen ve tasarımcılara yön veren parametreler saptanarak on altı başlık altında incelenmiştir.

Şekil 24. Bath Örnek Kitapları: Kamusal Mekân Çerçevesi, Teknik & Uygulamaya Yönelik Rehber

Kaynak: Yönelik Rehberlik (Bath & North East Somerset Council, 2015a, 2015b)

- **Hareket kolaylığı**

Rehberde erişilebilirlik açısından var olan ve yeni oluşturulacak sokakların ulaşım sistemiyle entegre edilmesi gerektiği ifade edilmiş, toplu taşıma ağının, araç güzergahlarının, bisikletçilerin, yayaaların ve engelli bireylerin beraber değerlendirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

- **Okunabilirlik**

Önemli yapılar, sokaklar ve şehir manzaralarıyla çevrili Blyth şehir merkezinin karakterini okunabilir kılan kararların önemi üzerinde durulmuştur. Bazı durumlarda okunabilirliğin birtakım aydınlatmalar ve yönlendiriciler ile yapılabileceği vurgulanmıştır.

- **Uyarlanabilirlik**

Şehrin, zamanla getireceği gereksinimleri dikkate alarak geliştirilmesi planlanmaktadır. Rehber, kamusal mekân kalitesinin sürekli olması için tasarımların uyarlanabilir olması zorunluluğunun altını çizmiştir. Sokakların ve yapıların fonksiyonlarının, boyutlarının ve malzemelerinin uzun ömürlü, farklı gereksinimleri karşılayacak ve kolayca entegre olabilecek biçimde tasarlanması istenmektedir.

- **Sokak peyzajı**

Rehberde göre sokak peyzajını oluşturan ana unsur, değişime karşı duyarlı olan cephelerdir. Şehir için tarihi binalar, ikonik yapılar ve doğal manzaralar önemli noktalar olarak kabul edilmiştir. Bu durumda yeni binaların mevcut yapılaşmaya uygun olması planlanmıştır. Rehber; şehrin manzarasını bozan yapılara doğru planlanmış kavşaklar, var olan malzeme ve boyutun muhafaza edilmesi, fazla yüksekliğin önüne geçilmesi gibi diğer yapılara yönelik önlemler de planlanmıştır. Tüm bunların sonucunda, rehberin sunduğu sonuçlarda bazı yeni yapıların şehrin dokusuna ve kamusal mekân algısına destek olduğu ifade edilmiştir.

- **Yükseklik / genişlik oranları**

Rehberde yapı yükseklikleri, sokak genişliği oranları gibi konularda bazı önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda 1:1 veya 1:3 oranlarının sokak peyzajının oluşmasında ve kullanıcıların mekânı bir bütün olarak algılanmasında en uygun oranlar olduğu ifade edilmiştir.

- **Ritim, ölçek ve oranlar**

Kamusal alanda, ölçek ve oran parametrelerinin mekân kalitesini etkilemesi sebebiyle rehberde, sokak boyunca yapıların yerleşimlerine yönelik birtakım yönlendirmeler yapmıştır. Sokak boyunca aynı nitelikte binanın sıradan görüntüsü yerine, bazı parçalanmalar ve ayrılmalar önerilmiştir. Böylece mekânların, insan ölçeğine göre tasarlanması planlanmıştır.

- **Eğimli alanlar**

Kamusal alanlarda bütünlük, kaliteli bir peyzaj, görsel süreklilik gibi kaliteyi yükseltecek parametrelerin oluşturması için rehberde, şehrin mevcuttaki eğimli arazi yapısını kullanma fikri getirilmiştir. Arazinin hareketli yapısının cephelere ve çatılara uyarlanmasıyla yapılar arasında bir bütünlük sağlamak, manzara algısı oluşturulacak ve kullanışsız cepheler engellenecektir.

- **Cephe işleyişi**

Konforlu ve kaliteli bir kamusal alan planlama konusunda binaların iç mekânının sokak algısıyla birlikte planlanması amaçlanmıştır. Rehberde göre bu bütünlüğü meydana getiren ana obje olan pencere, mekân kalitesi açısından yapının cephesinde önemli bir öğedir. Pencerelerin, binanın karakterini yansıtmayı, biçimi, konumu ve fiziksel boyutu ile sokak boyunca bir uyum sağlaması gerektiği vurgulanmıştır. Bütünlüğü sağlamak adına geniş bir cephede çok küçük ve çok sayıda farklı tip pencereler önerilmemiştir. Aynı perspektifle yapı cephesinde kullanılan tüm malzemeler için geçerli sayılmıştır. Bu sebeple, dikkat çeken, baskın özellik oluşturan ve çevresine ezici üstünlük yaratan malzemelerden uzak durulması gerekliliği vurgulanmıştır.

- **Çatı hizalarının korunması**

Bir caddenin bütünlüğünün ve ritminin en büyük göstergisi iyi planlanmış bir çatı hattıdır. Rehber her müdahalenin cadde cephesinin ölçeğini ve ritmini değiştirebileceği fikrine dayanarak çatı hizalarında, saçaklarında ve yüksekliklerinde yapılacak değişikliklere karşı kısıtlayıcı yaklaşmaktadır. Komşu yapıların detaylarına özen gösterilmesi ve özellikle tarihi bir yapı olması durumunda yapılacak düzenlemeler için tasarım kılavuzunun dikkate alınması istenmiştir.

- **Süreklilik ve sınır tanımlama**

Sokak peyzajında, kuvvetli bir algı yaratmak için cephelerin ortak bir hat takip etmesi gerektiğini belirten rehber, bina dizilimlerinin düzgün olması ve bu yapıları çevreleyen nizami caddeler planlanması için yönlendirmeler yapmaktadır. Tutarsız,

girintili çıkıntılı ve dengesiz yerleşimler güvensiz olarak ifade edilmiş ve çirkin, boş duvarların toplum güvenliğini riske atabilecek ıssız alanlar yarattığı belirtilmiştir.

Boşluklar ve doluluklar arasında bir denge olduğu fikriyle; meydanlar ve caddelerin yapılar tarafından tanımlandığı ve bu durumun sokakların yapıları tanımlaması gibi tam tersi şekilde de geçerli olduğundan söz edilmiştir. Bu karşılıklı ilişki kamusal alan kalitesini doğrudan etkilemektedir. Sokak hattının uzun ve aralıksız duvar ile sınırlandırılması güvenliksiz kamusal alanlar oluşturacağından alçak ve parçalanmış duvar tasarımları önerilmiştir.

- **Doğal gözetim ve güvenlik**

Cadde ve sokaklar kamusal alan kavramının temeli olarak ifade edilmektedir. Kamusal alanı bireylerin güvenli ve konforlu bir biçimde kullanabilmeleri için öncelikle sokakların güvenliğinin sağlanması zorunluluğu vurgulanmıştır. Yapıların zemin katlarında sokakla ilişkili aktif kullanımlara imkan vermesi, geniş cepheli yapıların birçok girişinin olması gibi fikirler sunan rehber, bu sayede iç mekân ve dış alan ilişkisini oluşturarak görsel süreklilik yaratarak güvenli kamusal alanlar amaçlanmıştır. Bununla birlikte, peyzaj düzenlemeleri de sokak güvenliği ve denetimi için etkili bir metot olarak önerilmiştir. Konut-sokak arasında alçak yeşil bant planlamak gibi tasarım kararları hem topluma sağlıklı bir kamusal alan verecek hem de sosyallikten uzak davranışlara ortam sağlamamış olacaktır.

- **Canlılığın teşvik edilmesi ve kullanım birlikteliği**

Tarihi kimliğe ve önemli yapıları barındırmasıyla şehir merkezine ziyaretçileri çeken Blyth kenti, bu özellikleriyle de kamusal mekân algısını kuvvetlendirmektedir. Bu bağlamda rehber yeni yapıların planlanmasını ve yerleşiminin, mevcut karakteri kapatmayacak şekilde bir uyum içinde olmasının önemini belirtmiştir. Ticari alanların, farklı aktivite barındırması, caddelerin ve ziyaretçilerin şehir merkezi dokusuyla ahenk içerisinde olmasına ve gelecekte de gelişmeye imkan vermesine önem verilmiştir.

- **Sürdürülebilirlik**

Rehberdeki tüm kriterler; çevreyi gözeterek sürdürülebilir olacak biçimde oluşturulmuştur. Yer ile kuvvetli bağlar yaratan, güven teşkil eden, kullanıcılara

kaliteli hizmet veren, ekonomik olarak gelişmeye kapalı olmayan kamusal alanların sürekliliğinin olacağı fikri hakimdir. Blyth kenti cadde manzarasının tekrar geliştirilmesi ve sürdürülmesinde kullanılacak malzemenin doğasına ve yapım tekniklerine dikkat edilmiştir. Tasarımın genelinde bulunan diğer tüm elemanlarda yenilenebilir enerji çeşitleri kullanılması istenmiştir. Bununla birlikte, şehrin kültürü de sürdürülebilirlik kavramıyla ele alınmıştır.

Kamusal alanda malzemelerin ve sokak mobilyalarının iyi planlanmış olması, ortamın karakterini yansıtmaması, konforlu olması, uzun soluklu kullanılması ve kaliteli olması gerektiği vurgulanmıştır. Böylece, cadde ve bina arasında bir ilişki oluşturacağı ve sokağa görsel süreklilik verileceği ön görülmüştür. Tarihi birikimi gizli noktalardan çıkarmanın bu sayede imkanı olacağının altını çizen rehber, ziyaretçileri bilgilendirecek ve önemli noktalarda ilgilerini çekmeye fayda sağlayacak tabelalar önermiştir. Sokak karmaşasının giderilmesi için tabelalara ve aydınlatmalara belirli bir standart getirilmesiyle hem kamusal alanların cazibesi artacak hem de güvenli alanlar yaratılacaktır.

Şehir merkezinde rehber sayesinde önemli odak noktalar, cazip manzaralar ve yapılar aydınlatma elemanları kullanılarak dikkat çekici noktalar haline dönüştürülecektir. Peyzaj elemanlarının, kentin tüm kamusal alanlarında okunaklı ve yönlendirici bir biçimde tasarlanması önerilmiştir.

- **Yerel karakter alanı**

Karma kullanımlar ve insan ölçeğine göre planlamalarla, kamusal alanlara canlılık yaratmak ve çekici bir alan haline getirmek amaçlanmıştır. Böylece, sürdürülebilir ve güvenli kamusal mekânlar oluşturulmasına zemin oluşturulmuştur. Tarihi çevre ile yerel bağlam arasında kuvvetli bir ilişki yaratarak topluma yer duygusu oluşturmak amaçlanmıştır. Yerel kullanımla, farklı gereksinimler ve seçimlerden dolayı kamusal alanları daha cazip hale dönüştürmek hedeflenmiştir.

- **Caddeler**

Cadde algısı kuvvetli hale getirilirken kamusal alan kimliğini desteklemesi amaçlanmıştır. Rehber, tüm planların çevreye duyarlı olmasını, yerel ve doğal inşa özelliklerini yansıtmamasını, sokak yapısının anlaşılabilir hale getirilmesini ve diğer

sokaklarla bağlantılı bir biçimde planlanması gerektiğini vurgulanmıştır. Bu sayede sokaklar tüm ayrıntılarıyla birlikte toplum tarafından kabul edilecek ve benimsenecektir.

- **Ağaçlar**

Kamusal alan tasarımında peyzajın, mekân kalitesini yükseltecek faktörlerden biri olduğu belirtilmiştir. Sokak ölçeğinde öncelikli olarak ağaçlar kullanıcı algısını yönlendirdiği için, odak noktalarını vurgulamak amacıyla ağaçlandırma ve peyzaj elemanları önerilmiştir. Ayrıca güneş ve gölge dengesini oluşturmak ve şehrin okunabilirliğini yükseltmek için de ağaçlandırmanın önemi vurgulanmıştır. Alışveriş Park alanlarını ağaçlandırma hava kalitesi problemlerine ve trafik gürültüsünü azaltarak hem doğaya hem de yarar sağlayacağı düşünülmüştür.

2.4.2. San Francisco, ABD Örneği

Şekil 25. San Francisco Şehir Konumu, ABD

Şekil 26. San Francisco Kentsel Tasarım Rehberi

Kaynak: San Francisco Planning Department, 2018

Rehber, yapıların kütle olarak boyutları, planlama ve görünüm, ticari servisler, rekreasyon ve açık mekânlar, konutlar, sirkülasyon ve ulaşım, önemli yapılar ve sanayinin korunması gibi alt kriterleri de geliştirmiştir (Jacobs, 1980).

Rehber kapsamında, kentsel tasarım amaçlarını için zemin oluşturan, işlevden estetiğe doğru giden kriterler şunlardır: Konfor, uyum, özgünlük, görsel ilgi, eylem, çeşitlilik, temizlik ve kolaylık, manzara noktaları, tutarlılık, ölçek ve kimliktir (Özaydın, 1993). San Francisco Şehrinin Gelişimi İçin Kriterler (Özaydın, 1993).

- **Görsel Harmoni**

Karaktere ve kimliğe uygun alınan kentsel ve mimari tasarım kararları malzeme, renk, doluluk-boşluk, bina kalitesi, eski yapılarda koruma, sokak görünümü, sokak önyüzleri, görsel denge, bütünlük, ölçek, kamusal açık alanlar, çekim noktaları uyum, eski yapılarda koruma, sürdürülebilirlik, kimlik, topografya, sokak ve kent silueti, eski-yeni yapılaşmada denge-uyum, güneş ışığı, yönlendirme, ikon yapılar, yapay ve doğal peyzaj

- **Yükseklik ve Kütle**

Güneş ışığı, ölçek, yönlenme, doğal çevre-yapılı çevre dengesi, kimlik, görsel geçirgenlik, görsel erişim, manzara koridorları, ulaşım aksları (yaya bisiklet- taşıt), ulaşılabilirlik, güvenlik, mimari tasarım; yükseklik profili, kimliğe ve karaktere uygun mimari/kentsel tasarım, bina ölçeği-yerleşimi-biçimi-birbiri ile ilişkisi, topografya)

- **Büyük Arazi Alanları**

Sürdürülebilirlik, görsel bütünlük, yapı ölçeği, yapıların birbiri ile ilişkisi ve tasarımı, kamusal alanlar, ulaşılabilirlik, doğal **Kaynaklar**, sağlıklı çevre, parsel boyutları, yapı grupları, arazi kapasitesi, ekoloji, kalite, kimlik, kent dokusu, ölçek, açık alanlar, şehir tasarımı, geçiş koridorları, ulaşım bağlantıları ve aksları

- **Görünüm ve Karakter**

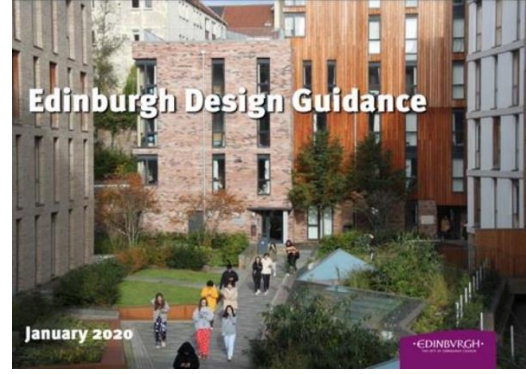
Karaktere ve kimliğe uygun alınan kentsel ve mimari tasarım kararları, ikonik yapılar, ölçek, Sokak/cadde oranları, Yapı ölçeği, yapıların birbiri ile ilişkisi ve tasarımı.

2.4.3. Edinburgh, İskoçya örneği

Edinburgh İskoçya'nın başkenti olmakla birlikte Glasgow şehrinden sonra en büyük ikinci şehirdir.

Şekil 27. Edinburgh'un Şehir Konumu, İskoçya

Şekil 28. Edinburgh Tasarım Rehberi

Kaynak: The City of Edinburgh Council,

2020

Edinburgh tasarım rehberi dört farklı ölçekte uygulama alanı için hazırlanmıştır. Edinburgh Tasarım Rehberinde kent genelinde kullanılabilecek tasarım konuları ve yönlendirmeleri yapmaktadır. Bunlar; (Edinburg Kentsel Tasarım Rehber, 2013)

Edinburgh tasarım rehberi farklı ölçeklerde tasarım konuları içerir; örneğin makro/kent ölçeği, yerel bölge ölçeği, arazi/sokak ölçeği ve kamusal/açık alan ölçeği, gibi. Rehberde göre geçirgenlik sağlanmalı; yayalar dokunun bütün parçalarında serbestçe dolaşabilmelidir; sokaklar ve geçişlerde yayaya öncelik verilmelidir, yaya yolları, insan ölçeğinde yapılandırılmalıdır. Kamusal alanlar okunabilirliği, yönlendirme konusunda iyi, ulaşılabilir ve insan ölçeğinde olmalıdır.

Edinburgh Tasarım Rehberi” şehir kapsamında kullanılabilecek planlama konuları ve bileşenleri arasında İçerik ve Tasarım, Bina tasarımı ve Peyzaj ve biyolojik çeşitlilik gibi konular sayılabilir.

Rehber kapsamında kamusal alanlar, kapsayıcı olması ve toplumun tüm kesimleri tarafından erişilebilir, gezinmesi kolay, cazibeli, sürdürülebilir, ulaşım bağlantıları çok ve kentin tarihi mirasından etkili bir biçimde faydalanan kamusal alanlar olarak tasarlanması gerektiğini ifade etmiştir.

Rehber temel olarak, çıkmaz sokak planlamaktan kaçınmak, sokak genişlikleri ve bina yükseklikleri arasında ilişki kurarak uygun bir kentsel form oluşturmak, sokakların erişilebilir olmasını sağlamak, yaya, bisiklet ve toplu taşımaya öncelik

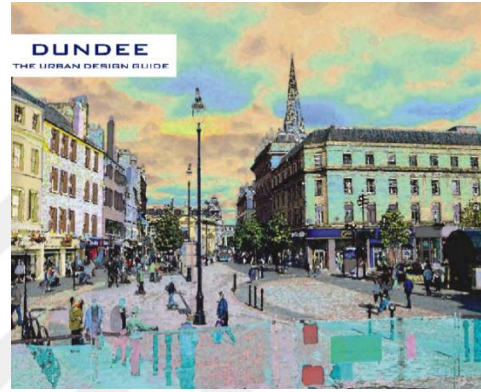
vermek, Edinburgh'un kentsel kimliğini korumak, sokaktaki mekânsal kaliteyi artırmak gibi gereksinimleri içermektedir (Tezer, 2002).

2.4.4. Dundee, İskoçya Örneği

İskoçya'nın dördüncü büyük şehri olan Dundee, 60 km² alana sahiptir. Nüfusu, 148.270'tir. İskoçya'nın doğu kıyılarında, başkent Edinburgh'un kuzeyinde yer almaktadır.

Şekil 29. Dundee City Konumu, İskoçya

Şekil 30. Dundee Tasarım Rehberliği Dundee

Kaynak: The City of Dundee Council, 2002

İlk bölümde; Dundee şehir merkezinin tarihi gelişimi analiz edilmiş, günümüzde şehirlerinde olan problemler analiz edilmiş, şehrin dokusu incelenmiştir. İkinci bölümde; rehberin vizyonu geliştirilmiş, plan ve temel kriterler oluşturulmuştur.

Dundee Kentsel Tasarım Rehberi farklı uygulama ölçeklerinde tasarım konuları içerir; bunlar, mevcut durum ve yerel farklılıklar, sürdürülebilirlik, yeni yapılar, yerleşim alanlarında güvenli ve cazip olan caddeler, kamusal sanat ve tasarım anlatımlarıdır.

Rehbere göre, bölge karakter, kimlik, peyzaj ve sürdürülebilirliğe önem verilmelidir. Yaya yolları, insan ölçeğinde yapılandırılmalıdır. Kamusal mekânlar okunabilir, erişilebilir ve insan ölçeğinde olmalıdır.

Rehbere göre bölge yerelden kopmayıp bölgenin kurallarına uyarak, cazibeye sahip, esnek ve sürdürülebilir özellikleri gözeterek tasarlanmalıdır. Rehber temel olarak, modern yaşam tarzından doğan gereksinimler ve değişiklikler konusunda esneklik sağlayarak yapı ve sokak arasındaki ilişkiye dikkat çekmeyi ve uygun inşaat

malzemeleri seçmeyi önerir. Çekici ve iyi tasarlanmış binaların yanında, kamusal sanatın olduğu alanlarla kentin kültürel mirasına katkı yapmaları da rehberin amaçları arasındadır.

- **Genel Durum ve Yerel Farklılık**

Rehber gere göre bölge yerelden kopmayıp bölgenin getirdiklerine uyarak, cazibeye sahip peyzajla standartlaşmış tasarım çözümlerine sahip olmalıdır.

- **Tasarım Öğeleri**

Karakter; Amaç, bölgenin yerel özelliklerinden uzaklaşmadan kararlar almaktır.

Kimlik; Kabul görmüş, stabil olan tasarım çözümleri kullanılırken "yersizlik" ile ilgili bir tasarımdan uzak durmak için gelişme alanlarının getirdiği gerekliliklere dikkat edilmeli ve detaylandırmalar yerel kimlik üzerinden olmalıdır.

Şekil 31. Yerel Özellikleri Gösteren Mimari Detaylar

Kaynak: The City of Dundee Council, 2005

Peyzaj; İyi detaylandırılmış, çekici yeşil doku-peyzaj öncelikler arasında olmalıdır.

Altyapı; Bölge ve çevresindeki mevcut altyapı sistemleri uygun bir bileşimin gerçekleştirildiği seviyede olmalı, caddelerin içinden geçmeli ve açık altyapı alanları bölgesel, ortak kullanılan tesisler olarak tasarlanmalıdır.

- **Sürdürülebilirlik**

Rehber gere göre bölge enerji tasarruflu, pasif stratejiye sahip ve ekonomik olmalıdır.

- **Tasarım Öğeleri**

Altyapı; Var olan şebekeler üzerinde yeni oluşturulan altyapı elemanları

Alan kullanımı; Boş olan kullanım alanlarıyla, var olan mevcut yapılarla ilişki kurdurarak, en yüksek güneş enerjisi kazancının elde edilmesini planlanma.

Malzemeler; Yeni inşaat malzemelerinin gerçekleştirme bilgileriyle, mevcut inşa edilmiş yapıların bilinen ve yeniden kullanılabilir malzemelerin uygulanması.

Kamu hizmetleri; Tekrar değerlendirilebilir atıkların bir merkezde toplanmasının sağlanması veya tüm yapı malzemelerinin tekrar değerlendirilebilir olması.

Şekil 32. Pencerelerin Yeniden Dönüştürülerek Doğal Malzemeyle Kullanılması

Kaynak: The City of Dundee Council, 2005

- **Sosyal**

Tasarım; Kentin gelişimi için ve kent için geleceğe bir miras bırakma amacıyla, cazibeli, çekim noktalarıyla dolu alanların olması

Alan kullanımı; Kentte kamusal ve özel alanların tasarlanması

Alan standartları; en düşük standartlarda en düşük harici alan oluşturulması

Ülke politikası; Dundee şehri yerel planı, inşaat standartları ve sosyal kapsam içeriklerine sahip olmalı

- **Ekonomi**

Materyaller; Problemlere hızlı cevap verme çözümleri içeren seçimler yapma

Enerji Teknik olarak ileride olanı tercih ederek aktif ve pasif yöntemlerin kullanılması.

Kalite Olumlu planlamaların, maliyetli tasarımlar olmadığını gösterme

- **Yeni Binalar**

Rehber, belirlenen uygun parametrelerle bölgenin genel durumundan kopmadan zarif tasarımlar yaparak ve bina yükseklikleri arasında ilişki kurarak uygun bir kentsel form oluşturmayı amaçlamaktadır.

- **Tasarım Öğeleri.**

Tasarım; Sonradan yapılacak yeni yapılar, alanlara ve mevcut duruma uygun bir planlamayla planlanmalı ve uygun görülmüş tasarım yöntemleri ile uyumlu malzemelerle tasarlanmış olmalıdır.

Yenileme; Mevcutta olan yapılar yıkıma yönelik olmamalıdır. Yapılar restorasyon olarak değerlendirilmeli ve restorasyon bir yapının sahip olan altyapı ve kentsel mikro iklim durumu içerisindeki yeniden yapılanmasını yansıtmalıdır.

Detay; Kapılar, çatı çizgileri, pencereler, malzemeler, kat gövdeleri ve yükseltilerin tasarım öğeleri bölgenin genel durumundan kopmamalı ve genel durumun korunmasına önem göstermelidir. Yeni tasarımların oluşmasına imkan vermelidir.

Cephe; Yapı cephesinin tasarımı sadece boş bir duvar ve boş bir alan tasarlamayı ifade etmez, kentsel planlamaya da destek olur.

Yenilik; Yapılarla ilgili yeni çözümler yaratılması konusu, modern hayat tarzının getireceği gereksinimler ve düzenlemeler konusunda esneklik gösterebilecek konutların yapılması fikrini destekler.

Kapsamlı yaklaşım; İyi bir yapı tasarlamamanın yöntemi, özenli ve estetik bir tasarımla, bina-sokak arasındaki duruma dikkat ederek ve kaliteli malzemeler kullanmayla gerçekleşir.

Şekil 33. Yenilikçi Mimari Form, Malzemeler ve Detaylar Uyumu

Kaynak: The City of Dundee Council, 2005

- **Yerleşim alanlarında güvenli ve cazibesi olan caddeler**

Rehber gere, bölgede geçirgenlik sağlanmalı; yayalar dokunun bütün parçalarında serbestçe dolaşabilmelidir. Yani erişilebilir olmalıdır. Bununla birlikte, sokaklar ve geçişlerde yayaya öncelik verilmelidir. Ayrıca kamusal mekânlar, cazibesi yüksek ve güvenli yerler olmalıdır.

- **Tasarım Öğeleri.**

Tanım; Net bir yapı hattını, genellikle mevcut duruma göre uyarlayarak, takip etmelidir. Yeni gelişimler, inşaat biçimini, caddeleri ve alanları tanımlamalı, güçlendirmelidir.

Sokak görünümü; Kamusal alanlar cazibeli ve canlılık özelliklerine sahip olmalıdır. Bilhassa yüzeysel alanda uygulanan plan ve teknik özellikte cazibeli ve doğru planlanmış yapı cepheleri ile uygun bir sokak görünümünü içermelidir.

Sınırlar; parmaklıklar ve çitler, duvarların sınırları, sokağın kamusal alandan ne algılandığını tarifler ve bahçeler gibi özel alanları korumasının yanında aidiyet ve kişiye ait alan duygusu içinde olmalıdır.

Geçirgenlik; taşıt-otomobil-bisiklet gibi ulaşım ağları planlı bir organizasyonda daha yüksek kalitede bir bağlantı sağlamak için çevredeki yollar ve altyapı hizmetleri ilişkisi içerisinde olmalıdır.

Gözetim; Yeni tasarlanan sokaklar, kaliteli yeşil alanlar ile sokak cephesini bozmayacak tarzda yapılacak araç park yerlerini birleştirmelidir ve güvenli alanlara sahip olmalıdır.

Yönetim; Başarılı kentler başarılı yönetimle olur anlayışıyla, Kent Konseyi tarafından uygun görülmeyen alanlar için yönetim ve bakım anlaşmalarının araştırılması yapılmaktadır.

Şekil 34. Dundee Kentinde Sokak Görünümü

Şekil 35. Dundee Kentinde Sokak Görünümü

Kaynak: The City of Dundee Council, 2005

- **Kamusal Sanat**

Kamusal sanat, kentin kültürel gelişimine katkı sağlar. Çevreyi zenginleştirerek kültürel mirasa katkı sağlar.

Şekil 36. Dundee Şehrinde Buluşma Noktası

Kaynak: The City of Dundee Council, 2005

- **Tasarım anlatımları**

Tasarım anlatımları, yerellikten kopmadan ve uygun planlama parametrelerindeki gelişim stratejilerinin değerlendirildiğini gösterir kalitede olmalıdır.

Tasarımda yeni alınacak kararlar ya da mevcuttaki tasarımlarla ilgili alınan kararlar, tasarım anlatımları ışığında planlanmalıdır. Önemli ve gelişmekte olan bölgeler, yerel plan ödenekleri ile oluşturulmalıdır. Bu durumlarda tasarım hesaplamaları özenle incelenerek örneklerle ifade edilmelidir.

Çalışılan bölgelerdeki çevresel etki ve çevredeki yeni gelişimler aşağıdakileri durumları gözetmelidir;

- Gelişimin, arsa ve çevredeki altyapıyı ve o bölgedeki yaşayan halka nasıl etki edeceği,
- Bölgedeki genel durum ve gelişim tasarımının nasıl bilgilendirileceği,
- Gelecekteki bakımları gerçekleştirmek için gelişimin sürdürülebilirliği ve yönetim planlarının yapılması
- Gelişim tavsiyeleri, alan sınırlarından farklı olarak yörelerdeki büyük ilerlemeleri göz ardı etmemelidir.

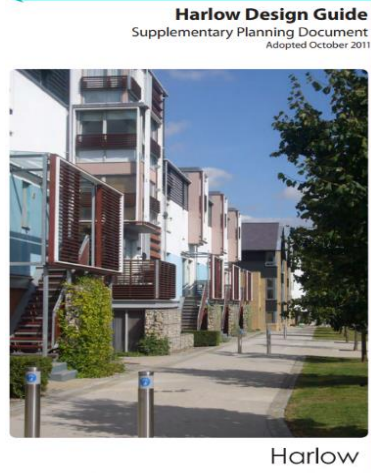
Şekil 37. Dundee Taslak Kent Bağlantıları

Kaynak: The City of Dundee Council, 2005

2.4.5. Harlow, Birleşik Krallık Örneği

Şekil 38. Harlow City Konumu, İngiltere

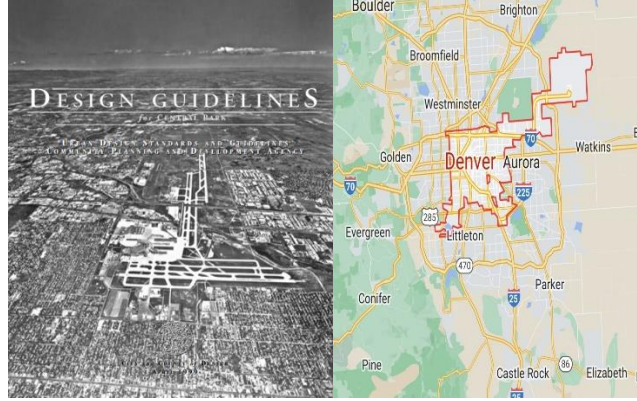
Şekil 39. Harlow Tasarım Rehberi

Kaynak: The City of Harlow Council, 2011

Tasarım rehberine ait tasarım prensipleri şunlardır (Harlow Design Guide, Harlow Council, 2011):

- Gelişimin sürekliliği
- Doğal ve tarihi çevrenin uyumu
- Yeşil alan dokusunun birliği
- Ulaşım akışını gerçekleştirmek
- Komşuluk merkezlerinin rolü ve tasarımı
- Kalitenin artırılması
- Başarılı bir şekilde planlanmış kamusal mekânlar
- Hareket ağı
- Toplu taşıma-bağlantılar
- Bisiklet ve yaya yolu

2.4.6. Denver- Stapleton Kentsel Tasarım Rehberi

Şekil 40. Denver-Stapleton Tasarım Rehberi

Kaynak: The City of Denver Council, 2021

Stapleton kentsel tasarım rehberi, Denver Eyaleti, Toplum Planlaması ve Gelişimi Ajansı tarafından, yeni ve eskinin uyumu, verimlilik, uyum, kalite gibi parametreleri karşılaması, yaya ve taşıtların dengesi gibi parametrelerle Stapleton'un gelişim planı amaçlanarak hazırlanmıştır.

Tasarım rehberinin uygulamasında referans alınacak parametreler şunlardır: (https://www.denvergov.org/Portals/646/documents/Zoning/other_regulations/stapleton-design-guidelines.pdf)

Sokak, dolaşım alanı: ulaşılabilirlik, ulaşım ağları, kaldırım, kimlik, yaya ve bisiklet yolları, bağlantılar, kent işaretleri, mobilyalar, aydınlatma, otopark, kalite

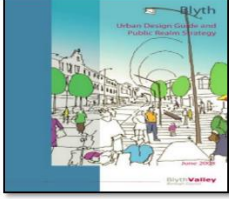
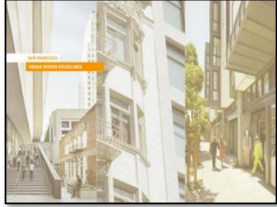
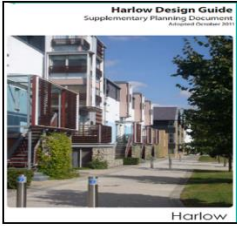
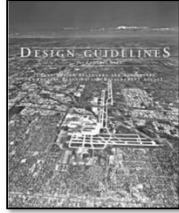
Yaya - Bisiklet Yolları, dolaşım alanı: yaya ve bisiklet yolları, kaldırımlar, yaya odaklı planlama, kamu alanları bağlantı noktaları, ulaşılabilirlik, yaya-taşıtlar yolları bağlantısı

Büyük Alanlar: Yapıların oranları, ulaşılabilirlik, yapı tasarımı ve birbiri ile uyumu, yapısal ve doluluk-boşluk oranları, parsel boyutları, park alanları, erişilebilirlik

Mimari Tasarım: Tasarımda çeşitlilik, esneklik, karma kullanım, ölçek uygunluğu, doluluk boşluk oranı

Peyzaj: doğal-yapay peyzaj, manzara noktaları, manzara

Aydınlatma: sokak aydınlatması, güvenlik aydınlatmaları, yayalar için aydınlatmalar

ÜLKE	ŞEHİR	REHBER	İLKELER
İngiltere	<u>Blyth</u>	<u>Blyth Kentsel Tasarım Rehberi</u> 	Hareket Kolaylığı, Okunabilirlik, <u>Uyarlanabilirlik</u> , Sokak Peyzajı, Yükseklik/Genişlik Oranları, <u>Ritm</u> , Ölçek Ve Oranlar, Eğimli Alanlar, Cephe İşleyişi, Çatı Hizalarının Korunması, Süreklilik Ve Sınır Tanımlama, Doğal Gözetim Ve Güvenlik, Canlılığın Teşvik Edilmesi Kullanım Birlikteliği, Sürdürülebilirlik, Yerel Karakter Alanı, Caddeler, Ağaçlar
İskoçya	<u>Edinburg</u>	<u>Edinburg Kentsel Tasarım Rehberi</u> 	Sıcak, Kapsayıcı Erişilebilir, Gezinmesi Kolay, Çekici, Sürdürülebilir, Ulaşım Fırsatları Sunan, Kentin Tarihi Mirasından En İyi Şekilde Yararlanan Çıkmaz Sokak Planlamaktan Kaçınmak, Sokak Genişlikleri Ve Bina Yükseklikleri Arasında İlişki Kurarak Uygun Bir Kentsel Form Oluşturmak, Sokakların Erişilebilir Olmasını Sağlamak, Yaya, Bisiklet Ve Toplu Taşımaya
Amerika	San Francisco	<u>San Francisco Kentsel Tasarım Rehberi</u> 	Eylem, Görsel ilgi, Konfor, Temizlik ve kolaylık, Özgünlük, Bakışlar, Kent Tanımlı mekân, Çeşitlilik ve zıtlık, Uyumluluk ve tutarlılık, Ölçek ve kimlik Görsel Harmoni, Yükseklik Ve Kütile, Büyük Arazi Alanları, Görünüm ve Karakter,
İskoçya	<u>Dundee</u>	<u>Dundee Kentsel Tasarım Rehberliği</u> 	Genel Durum ve Yerel Farklılık(karakter, kimlik peyzaj, altyapı) Sürdürülebilirlik(malzeme, ekonomi, kalite, enerji, Yeni Binalar(tasarım, yenilik, detay, cephe) Güvenli ve Cazibeli(güvenlik gözetim alanları, bağlantı noktalar(geçirgenlik), görsel bütünlük, <u>ulaşılabilirlik</u> , sınırlar, canlılık), Kamusal Sanat, Tasarım Anlatımları
İskoçya	<u>Harlow</u>	<u>Harlow Tasarım Rehberliği</u> 	Kompakt gelişimin sağlanması, Doğal ve tarihi çevrenin entegrasyonu, Yeşil alan sisteminin bütünlüğü, Ulaşım sirkülasyonunun sağlanması, Komşuluk merkezlerinin rolü ve formu, Konut kalitesinin artırılması, İyi organize edilmiş kentsel <u>mekanlar</u> , Hareket Ağı, Toplu Taşıma, Bisiklet Ve Yaya Yolu, Çalışma Alanlarının Geliştirilmesi, Yeşil Alan Sisteminin Güçlendirilmesi, Komşuluk Grupları
ABD	Denver	<u>Denver- Stapleton Kentsel Tasarım Rehberi</u> 	Sokak , dolaşım alanı; ulaşılabilirlik, ulaşım ağları, kaldırım, yaya ve bisiklet yolları, bağlantılar, kent işaretleri /mobilyaları/aydınlatma, otopark, kalite, kimlik) Yaya- Bisiklet Yolları , dolaşım alanı; yaya ve bisiklet yolları, kamu alanları bağlantı, ulaşılabilirlik, yaya odaklı tasarım, yaya-taşı yolları bağlantısı, kaldırım mimari tasarım, oranlar, Büyük Alanlar , bina ölçeği-yerleşimi-biçimi-birbiri ile ilişkisi, doluluk boşluk, yapısal oran, parsel boyutları, park alanları, ulaşılabilirlik, kolay erişim, bina ölçeği-yerleşimi-biçimi-birbiri ile ilişkisi, doluluk boşluk, yapısal oran, parsel boyutları, park alanları, Mimari Tasarım , bina ölçeği-yerleşimi-biçimi-birbiri ile ilişkisi, doluluk-boşluk, yapısal oran, parsel boyutları, çeşitlilik, esneklik, karma kullanım Peyzaj , doğal-yapay peyzaj, manzara noktaları, manzara Aydınlatma , sokak aydınlatması, güvenlik aydınlatmaları, yayalar için aydınlatmalar

Tablo 1. Kentsel Tasarım Rehberi (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

3. İSTANBUL SADABAD PARKI VE MAÇKA DEMOKRASİ PARKININ TARİHÇELERİ VE DEMOGRAFİK YAPILARI

Bu bölümde İstanbul Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkının tarihi süreç içinde gelişimi anlatılmış ve bu alanda geçmişten günümüze yapılan çalışmalar araştırılarak; ne tür değişimler geçirdikleri, günümüzde nasıl kullandıkları, içlerinde ne tür işlevlerin yer aldığı aktarılmıştır. Aynı zamanda kamusal parkların bulundukları ilçeler olan Şişli ve Kağıthane ilçelerinin demografik yapıları araştırılmış ve değerlendirilmiştir.

3.1. Maçka Demokrasi Parkının Tarihsel Süreci

Şekil 41. Maçka Demokrasi Parkının Konumu

Kaynak: <http://sehirharitasi.ibb.gov.tr/>

Maçka Demokrasi Parkı İstanbul'un şehrin merkezindeki üç önemli ilçeden biri olan Şişli ilçesine bağlı olup Harbiye Mahallesi içerisinde, Beşiktaş ve Beyoğlu ilçelerine de çok yakın konumda yer almaktadır.

Maçka Demokrasi Parkı, 1936 yılında Taksim ve Maçka arasındaki vadiye bir park fikriyle Taksim Gezi Parkı, Maçka Demokrasi Parkı ve Kongre Vadisi'nin tasarlanmasını yapan Prost tarafından tasarlanmıştır (Bilsel ve Pinon, 2010).

1990'larda İTÜ'den Prof. Dr. Hande Suher, Prof. Dr. Ayten Çetiner, Prof. Dr. Ahmet Yıldızcı ve Prof. Dr. Mehmet Ocakçı parkın yeniden düzenlenmesi için görevlendirilmiştir (Karakeçili, 2015).

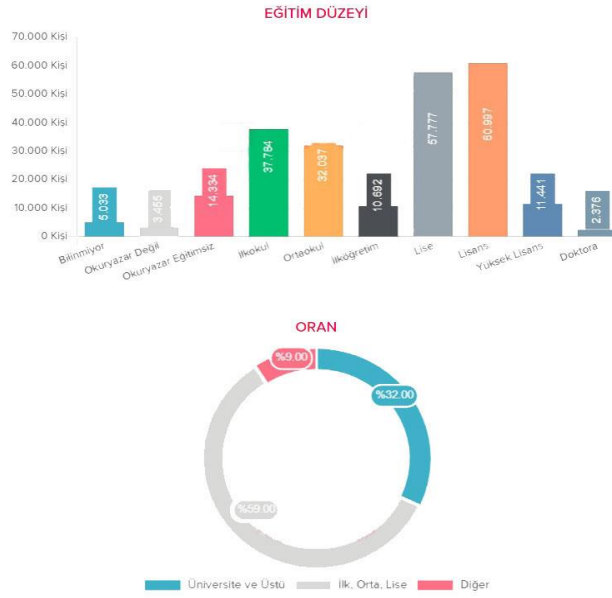
Kadırgalar Caddesinin Taşkışla yönündeki yamacını da içine alan İstanbul Büyükşehir Belediyesi mülkiyeti sınırlarında olan Maçka Demokrasi Parkı 1990 yılında park olarak düzenlenerek, İstanbul Büyük Şehir Başkanı Nurettin Sözen tarafından ‘Demokrasi Parkı’ olarak adlandırılmıştır (Süher, 1993). Bu tanımlamanın amacı her yaş ve kesime hitap edilerek kentleşme sürecini hızlandıracak etkinlik ve donatılara yer verilecek olmasıdır. Göçle gelen “yeni kentliler” ve “kentliler” burada entegre olacak; böylece “yeni kentliler” herkesten uzak hissetmeyecek ve “kaosa düşmeyecek ve tarikat ve derneklerin bir parçası olmayacaklar (Suher ve Ocakçı, 1997).

Maçka 2 No’lu Parkının yeniden düzenlenmesinde ana amaç, kentsel işlevler içinde “dinlenme-bedensel ve düşünsel eğitim” olarak yorumlanmıştır. Ayrıca, parkın kentin var olan en önemli kültürel işlevleriyle bütünleşmesi sağlanarak çevrenin kültürel gelişimine de hız kazandırılacağı düşünülmüştür (Suher, 1993).

Maçka Demokrasi Parkının içinde bulunduğu Şişli ilçesinin toplam nüfusu 226.793’tür. Bu sayının metrekareye düşen kişi yoğunluğu 29,253,909 kişidir. Bu sayının %16’sı yaşlı, %58’i orta yaş, %16’sı gençtir. Toplam nüfusta medeni hal durumuna bakıldığında, %39.83’ü evli, %28.41’i bekar, %7.23’ü boşanmıştır. %4.80’inin eşi ölmüştür. İlçenin eğitim durumuna bakıldığında nüfusun %60’ı ilk, orta, lise mezunu, %30’i üniversite ve üstü %10’u ise eğitimsizdir. Sosyo ekonomik durumunda en üst ve üst tabaka oranı (A+B) %69 Orta ve alt (C+D) grubu, %31’tir. (URL-3, Erişim Tarihi: 28/03/2022).

Çalışmada Maçka Demokrasi Parkının seçilmesinin sebebi, parkın sadece yeşil alan ve gezinti yerleri değil, aynı zamanda çeşitli bahçe kültürlerini de yansıtan, spor ve kültür etkinlikleri gibi potansiyelleri barındırıyor olmasıdır. İçinde farklı su alanları, kafeler, teleferik, yürüme yolları, oyun bahçeleri gibi alanlara sahip oluyor olması parkı cazibe noktasına dönüştürerek inceleme olarak farklı seçenekler sunmaktadır. Konum ve büyüklük olarak geniş bir kitleye hizmet eden ve birden çok mahallenin rekreasyon talebini karşılayan büyük ölçekli park olması da seçilme sebepleri arasındadır.

3.1.1. Şişli İlçesi Demografik Yapısı

Şekil 42. Şişli İlçesi Eğitim düzeyi

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

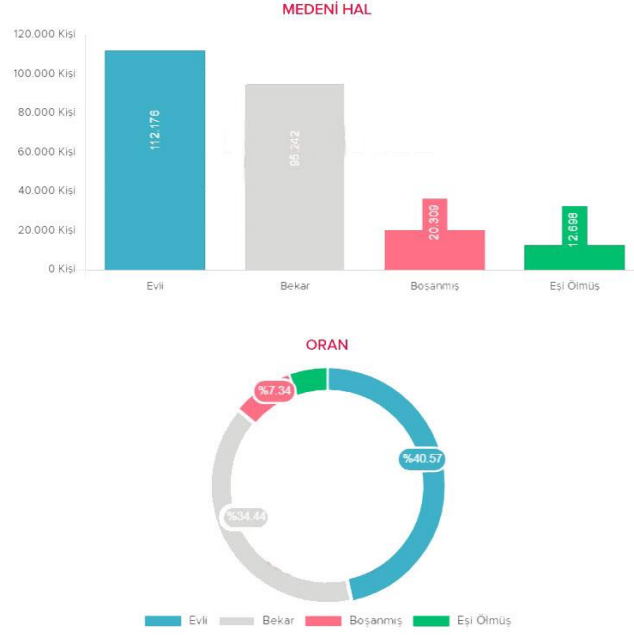
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Şişli ilçesinde, eğitim düzeyinde (Şekil 43) %87,13 ile Üniversite mezunu en yüksek orana sahip olup bunu %82,29 lise mezunu takip etmektedir. %4,93 oran ile okuryazar olmama, %7,676 oranı ile yüksek lisans ve %0,695 oranı ile doktora mezunu eğitim düzeyi dağılımında en düşük orana sahiptir.

Şekil 43. Şişli İlçesi Kütük Dağılımı

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

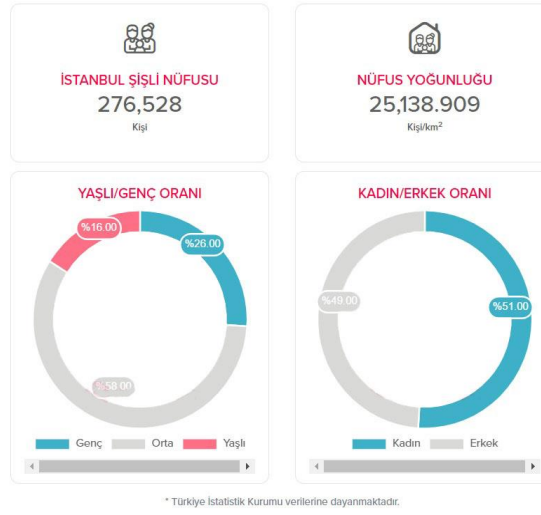
TÜİK verilerine göre Şişli ilçesinde, kütük dağılımında (Şekil 44) %90,29 ile İstanbul ili en yüksek orana sahip olup bunu %27,81 Sivas ili takip etmektedir. %6,02 oranı ile Tokat ve %5,67 oranı ile Rize illeri kütük dağılımında en düşük orana sahiptir.

Şekil 44. Şişli İlçesi Medeni Hal Durumu

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

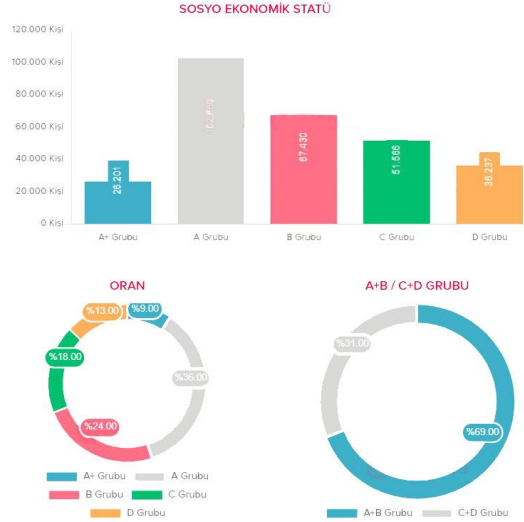
TÜİK verilerine göre Şişli ilçesinde, medeni hal dağılımında (Şekil 45) %40,57 ile evli olup bunu %34,44 bekar nüfus takip etmektedir. Bu oranları boşanmış (%16,92) ve eşi ölmüş (%16,92) kişiler takip etmektedir.

Şekil 45. Şişli İlçesi Nüfus Yoğunluğu

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

TÜİK verilerine göre, Şişli ilçesinde 276,528 kişi olup nüfus dağılımında %58 ile orta yaşlılar en fazla orana sahiptir. Bunu %26 ile genç nüfus takip etmektedir. En düşük oranı ise %16 ile yaşlılar oluşturmaktadır. Cinsiyet dağılımı ise %50 olarak eşit dağılmıştır.

Şekil 46. Şişli İlçesi Sosyo Ekonomik Statüsü

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

3.1.2. İstanbul Sadabad Parkının Tarihsel Süreci

Kâğıthane mesire alanı yüzyıllar boyunca toplumun ilgisini çekmiş, uzunluk olarak İstanbul'un en büyük mesire alanlarından olmuştur. Halka açık olan bölümü, derenin iki yanında Fil Köprüsü'nden Doğancılar Köprüsü'ne kadar uzanan ve daha sonraki bölümde ise sadece sol tarafta olmak üzere, Kağıthane Köyü'ne kadar devam eden bir alandır. Doğancılar Köprüsü'nden Kağıthane Köyü'ne kadar olan kısmın sağ sahilini işgal eden Hünkar Köşkü ile Hasbahçe bölümünde dere tanzim edilerek iki tarafı birbirine paralel rıhtım duvarları ile sarılmıştır. Bununla birlikte, Cetvel-i Sim olarak tanınan ve Türkiye'de bahçe mimarisinde inşa edilmiş en uzun kanal oluşturulmuştur (Eldem, 1969).

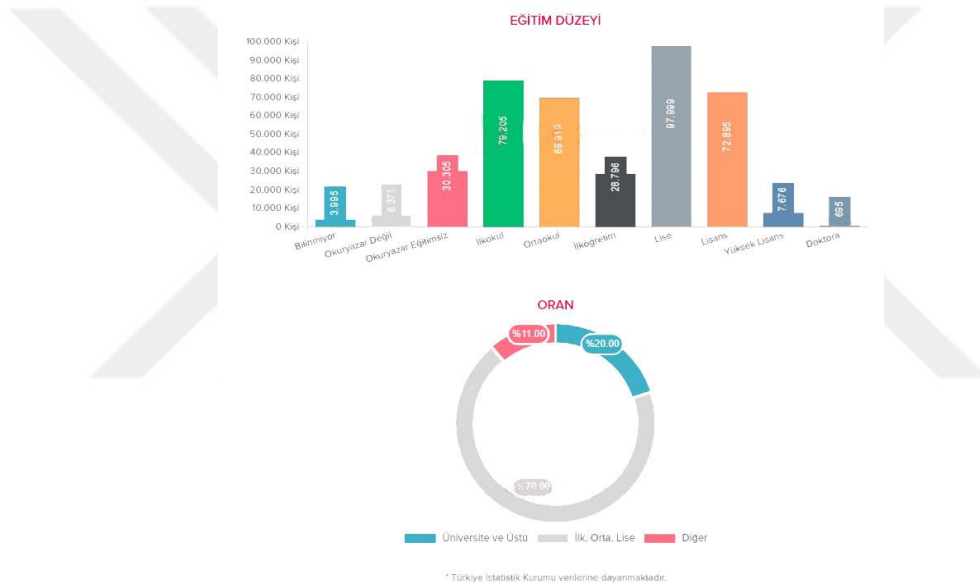
19. yüzyılda II. Mahmud (1808-1839) Kağıthane'de bulunan başta Sadabad Kasrı olmak üzere diğer kasırları, havuzları, çağlayanları, cami ve çeşmeleri yenilemiştir. 20.yy'da ise; her dönem, askeri tesislerin ve birliklerin yer aldığı alan, 1940'larda harabe halindeki köşk ve kasırların yıktırılmasıyla askeri bölge haline getirilmiştir. 1950'lerde bölge bugünkü sanayi bölgesi halini almıştır. 1960'lardan sonra ise bu durum artmış ve bölgede fabrikalar, imalathaneler kurulmuştur (Himaş, 1998).

Yapımı 1722 yılında tamamlanan Sadabad Kasrı, Fransız Rokokosundan esinlenilerek Kâğıthane'de yapılan ilk saray yapılarının en ünlüsünü oluşturmaktadır. XVIII. asırda Kâğıthane'de Lale Bahçeleri ile ün yapmış köşk ve kasırlar; bahçelerindeki eğlenceleri, lale tarhları, havuzları, fiskiyeleri ile edebiyata da geçmiştir (Seçkin, 2000).

İstanbul Sadabad Parkının içinde bulunduğu Kâğıthane ilçesinin toplam nüfusu 442.415'tir. Bu sayının metrekareye düşen kişi yoğunluğu 29,494,333 kişidir. Bu sayının %9'u yaşlı, %56'sı orta yaş, %35'i gençtir. Toplam nüfusta medeni hal durumuna bakıldığında, %45.32'si evli, %25.49'u bekar, %4.22'si boşanmıştır. %3.25 kişinin eşi ölmüştür. İlçenin eğitim durumuna bakıldığında nüfusun %71'i ilk, orta, lise mezunu, %18'i üniversite ve üstü %11'i ise eğitimsizdir. Sosyo ekonomik durumunda en üst ve üst tabaka oranı (A+B) %65 orta ve alt (C+D) grubu, %35'tir. (URL: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/kagithane/demografi>, Erişim Tarihi: 28/03/2022).

Çalışmada Sadabad Parkının seçilmesinin sebebi, parkın sadece yeşil alan ve gezinti yerleri değil, aynı zamanda çeşitli bahçe kültürlerini de yansıtan, spor ve kültür etkinlikleri gibi potansiyelleri barındırıyor olmasıdır. İçinde farklı su alanları, kafeler, kanal, yürüme yolları, oyun bahçeleri gibi alanlara sahip oluyor olması parkı cazibe noktasına dönüştürerek inceleme olarak farklı seçenekler sunmaktadır. Konum ve büyüklük olarak geniş bir kitleye hizmet eden ve birden çok mahallenin rekreasyon talebini karşılayan büyük ölçekli park olması da seçilme sebepleri arasındadır.

3.1.3. Kağıthane İlçesi Demografik Yapısı

Şekil 47. Kağıthane İlçesi Eğitim Düzeyi

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

TÜİK verilerine göre Kağıthane ilçesinde, eğitim düzeyinde (Şekil 48) %97,999 ile lise mezunu en yüksek orana sahip olup bunu %79,205 ilkokul mezunu takip etmektedir. %6,371 oranı ile okuryazar olmama, %7,676 oranı ile yüksek lisans ve %0,695 oranı ile doktora mezunu eğitim düzeyi dağılımında en düşük oranlara sahiptir.

Şekil 48. Kağıthane İlçesi Kütük Dağılımı

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

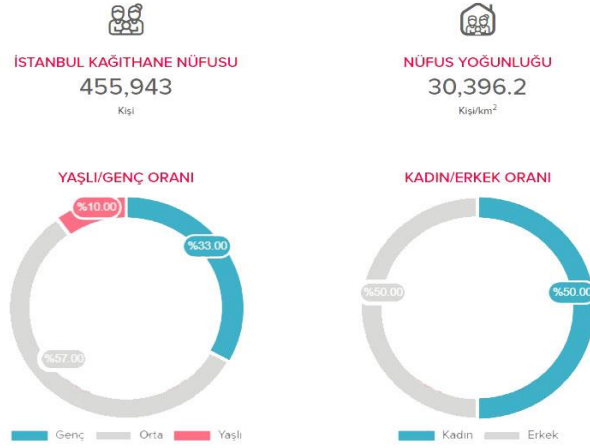
TÜİK verilerine göre Kağıthane ilçesinde, kütük dağılımında (Şekil 49) %87,24 ile Sivas ili en yüksek orana sahip olup bunu %82,94 İstanbul ili takip etmektedir. %18,22 oranı ile Tokat ve %14,83 oranı ile Gümüşhane illeri kütük dağılımında en düşük orana sahiptir.

Şekil 49. Kağıthane İlçesi Medeni Hal Durumu

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

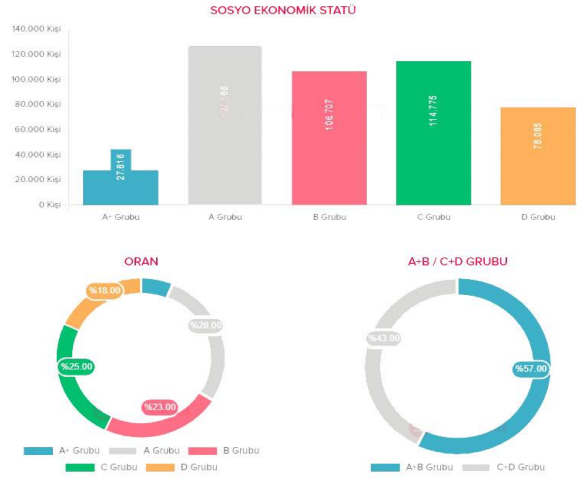
TÜİK verilerine göre Kağıthane ilçesinde, medeni hal dağılımı (Şekil 50) %45,35 ile evli olup bunu %28,80 bekar nüfus takip etmektedir. Bu oranları boşanmış (%8,30) ve eşi ölmüş kişiler (%5,91) takip etmektedir.

Şekil 50. Kağıthane İlçesi Nüfus Yoğunluğu

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

TÜİK verilerine göre Kağıthane ilçesinde, 455,943 kişi olup nüfus dağılımında %57 ile orta yaşlılar en fazla orana sahiptir. Bunu %33 ile genç nüfus takip etmektedir. En düşük oran ise %10 ile yaşlılar oluşturmaktadır. Cinsiyet dağılımı ise %50 olarak eşit dağılmıştır.

Şekil 51. Kağıthane İlçesi Sosyo Ekonomik Statüsü

Kaynak: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/istanbul/sisli/demografi>

Verilere göre, Kağıthane ilçesi en yüksek sosyo ekonomik statüye sahip olan yüzde olarak en fazla (%28) A grubu yani üst düzey yönetici olan kişilerden oluşmaktadır. Bu grubu, C grubu (%25) yani beyaz yakalılar takip etmektedir.

4. İSTANBUL SADABAD PARKI VE MAÇKA DEMOKRASİ PARKININ TASARIM REHBERİ ÖNERİSİYLE ANALİZLERİ

Bu bölümde, İstanbul Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında mekân kalitesi, günlük yaşam aktiviteleri ve kentsel mekân aktivitelerine yönelik yapılan detaylı analizler yer almaktadır. Aynı zamanda, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkının günümüzdeki durumu fiziki, sosyal boyutları ve ardında da, oluşturulan kentsel tasarım rehber modeli ışığında, park detaylı analiz edilerek örnek alanın sorunları, potansiyelleri ve fırsatları oluşturulmaya çalışılacaktır.

Kamusal alanlar sosyal ve toplumsal düzeni yok saymadan ele almak ve kamusal açık alanlardaki mekân kalitesi ile kamusal mekân etkinlikleri arasındaki ilişkiyi açıklayabilmek adına bu bölümde uygulanan yöntemler eşliğinde çalışma derinleştirilmiştir.

Farklı alanlarda ve ölçeklerde hazırlanan rehber örneklerinde, ele alınan metotlar farklılık gösterse de, rehberlerin genel amaçları doğrultusunda, “tasarım rehberleri kamusal mekân kullanım alanlarının belli kriterler ışığında sınıflandırılması yapılabilir (Orhan, 2015). Bunlar:

- Mimari Tasarım: Yapısal Oran, Kimliğe ve Karaktere Uygunluk, Görsel Bütünlük, Sokak Görünümü, Denge, Uyum, Bina Ölçeği-Yerleşimi-Biçimi-Birbiri ile ilişkileri, Meydanlar, Doluluk-Boşluk, Otopark, Malzeme, Renk, Esneklik, Çeşitlilik, Sürdürülebilirlik, Sokak Eylemleri, Ulaşılabilirlik, Yaya-Taşıt yolları, Doğal-Yapay Peyzaj, Kentsel Kalite konularını kapsamaktadır.
- Sokaklar, Meydan ve Açık Alanlar: Ulaşım Aksları (yaya-bisiklet-taşıt), Yeri ve Tasarımı, Sokak Görünümü, Denge, Uyum, Doğal-Yapay Peyzaj, Ağaçlandırma, Kent işaretleri /mobilyaları/aydınlatma, Sanat, Sokak Eylemleri, Yer Kaplaması, Otopark vb. tasarım konularını kapsamaktadır.
- Dolaşım Alanı: Ana ve Ara Yolların Ulaşım Ağları İle Bağlantı, Yaya Ve Bisiklet Yolları Ve Kamusal Alanlarla Bağlantı, Sanat, Sokak Etkinlikleri Bariyerler, Kent İşaretleri /Mobilyaları/Aydınlatma, Otopark vb. tasarım konularını içermektedir.
 - Ulaşım: Ulaşılabilirlik, Deniz-Kara-Hava-Yeraltı Ulaşımı, Sokak-Cadde-Bulvar- Meydan Vb. Bağlantılar, Ana ve Ara Arteller, Sokak-Cadde-Bulvar-

Meydan Gibi Bağlantılar, Toplayıcı Yollar, Topografya, Yaya-Taşıt Yolları, Ulaşım Akslarının Birbiri İle İlişkileri Otopark vb. tasarım konularını içermektedir.

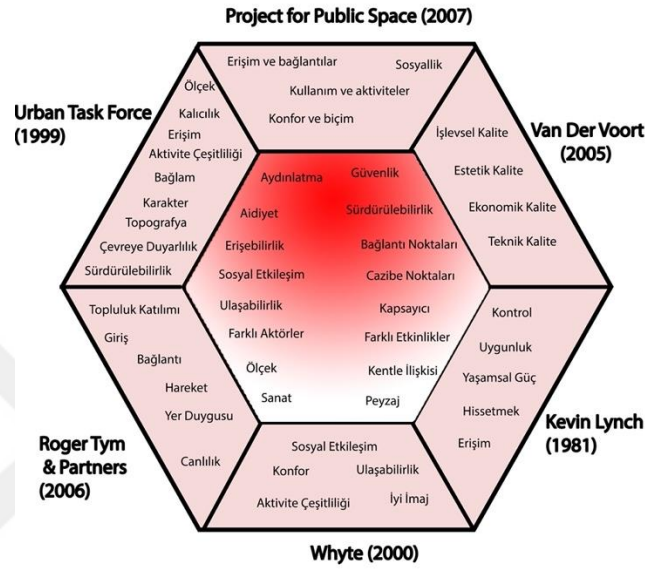
- Yeşil Rekreasyon Alanları: Yapılar İle Yollar Arası Yeşil Bantlar Oluşturulması, Doğal Yeşil Alanların Fazlalaştırılması, Otopark, Çit Gibi Peyzaj Elemanlarının Planlanması, Su Ögesiyle Temas ve Kullanımı, Yaya-Taşıt-Bisiklet Gibi Ulaşım Aksları, Kent İşaretleri /Mobilyaları/Aydınlatma, Topografya, Manzara Noktaları/Koridorları, vb. tasarım konularını içermektedir

Kentsel tasarım rehberlerinin incelenmesi sonucu çıkarılan sonuçlarda; kentlerin fiziki özellikleri ve kamusal alanları planlama yapıları, daha önce elde edilen kamusal alan kalite ölçütleri bağlamında değerlendirilip bir model oluşturulmuştur. Bu model tasarım rehberleri çeşitlerinde bulunan ölçekler taranıp kamusal alana uygun ölçek seçilip önceki bölümlerde alanlara göre çerçevesi çizilen kalite parametrelerine dayandırılıp oluşturulmuştur. Ayrıca, yine önceki bölümlerde kentsel tasarım sınıflandırmalarından morfolojik, algısal, sosyal, fonksiyonel, görsel, mekânsal, bağlamsal, sürdürülebilir, zamansal boyutlardan yıla çıkarak örnek rehberler eşliğinde, tasarım ilkelerinden faydalanılmış olup alana özgü kalite parametreleriyle ilişkili bir tasarım rehber önerisi oluşturulmuştur.

Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkı Tasarım Rehberinin amacı dünyada başarılı olmuş kentsel tasarım rehberlerinden ve literatürde bulunan kalite parametrelerinden derlenerek oluşturulan sosyal kaynaşma, konfor ve erişilebilirlik kalitesi ana çerçevesinde bir park oluşturma amacını taşıyan kılavuzun oluşturmasıdır. Bu ilkeler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Yaya geçişlerine öncelik vererek, bağlantı ve geçişleri artırmak, birey odaklı etkinlik alanlarını çoğaltmak
- Kamusal alanlarda yaşadığımız ait olmama, yabancılaşma duygusunun eksikliğine çözüm bulmak
- Kamusal alanların herkese hitap etmeme anlayışını kırarak, her renge, her kesime hitabetini sağlamak
- Kamusal alanların okunabilirliğini artırmak
- Alanlarda gerçekleşen aktivite sıklığını ve çeşidini artırmak
- Alanlarda müşterekleşmeyi artırmak

Literatürde bulunan kamusal alanlarda mekân kalitesi ilkelerinden yola çıkarak yeni bir çerçeve belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda, kamusal alanlarda kalite parametreleriyle oluşturulan kentsel tasarım rehberlerinin kalite parametreleri belirlenip, kelimelerin kullanım sıklığına göre renk skalası oluşturulmuştur (Şekil 53).

Şekil 52. Kamusal Alan Kalite Parametreleri Kullanım Sıklığı

Bu kriterlerde, PPS'in tanımladığı kaliteli kentsel açık alan standartlarıyla (Şekil 53) kesiştirilerek mekânsal kalite değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca parklara göre, özgün bir tablo oluşturulmuştur

Aynı altıgen şablon tasarımı kentsel tasarım rehberleri için de kullanılmıştır. Seçilen 6 ülke ve kullandıkları parametreler altıgen şablonda gösterilmiş ve en çok kullanılan ortak kelimeler belirlenerek ortadaki altıgenin içerisine yerleştirilmiştir. Bu doğrultuda amaçlanan, sokaklar, meydanlar, caddeler, alışveriş merkezleri gibi alanlara karşılık gelen kamusal alanları Project for Public Space'in belirlediği açık kamusal alanlarda mekân parametrelerine göre bir filtrelemeye giderek açık kentsel alanın parçası olan parklara özgü bir tablo oluşturulmuştur (Şekil 54).

Bu hedef ve ilkeler doğrultusunda, hem kalite parametreleri hem de kentsel tasarım rehberindeki parametreler çakıştırılmış çalışılan alanlara uyarlanan özgün bir tablo oluşturularak, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkı rehberi altı başlık altında toplanmıştır. Bunlar; Morfolojik, Sosyal Kaynaşma, Estetik, Algılanabilirlik, Konfor ve Teknik özelliklerdir. Oluşturulan bu tablodaki parametrelere göre, çalışılan alanlar detaylı olarak yerinde analiz edilmiştir.

Morfolojik

Düzen/doku: Kamusal alanda tüm parçaların birbiri ile olan görsel ilişkileri, tüm parçaların birlikteliklerinin oluşturduğu bütünsel düzen

Sınırlılık/Süreklilik: Kamusal alanı meydana getiren tüm katmanların birbirlerine karşı oluşturdukları sınırlar. Kamusal alan içindeki elemanların devamlılığı

Bağlantı noktaları: Kamusal alan kullanıcılarını parka girebilmesini sağlayan stratejik noktalar

Biçim/Oranlar: Kamusal mekânda tasarımsal olarak ortaya çıkan tarz ve tüm elemanların ölçeği

Topografya: Arazi yüzeyinin şekli (yol kademesi, kent parçalarının kotları vb.)

Sosyal Kaynaşma

Etkinlik: Kamusal alanda gerçekleşen farklı aktiviteler

Aidiyet: Kamusal alanda bulundukları çevre içerisinde insanların mekanlar ile aralarında kurdukları karşılıklı etkileşimler ve çevreye karşı duygusal bağ oluşturması.

Canlılık: Kamusal alanda hareketlilik.

Farklı Aktörler/Aktiviteler: Her kesimdeki bireylerin, her türlü etkinliğı geliştirdiğı ortak alanlar, toplumsal etkinlik alanları

Eşitlik: Tüm kullanıcılarının parkta aynı statüye sahip hissetmeleri

Estetik

Uyum/Renk/Denge: Kamusal alanı oluşturan tüm parçaların özellikleri yönünden birbirleri ile olan ilişkilerinde barındırdıkları denge ve uyum

Cazibe Noktaları: Kamusal alanlarda belli bölgelere, alanlara yönlendirme yapabilmek için oluşturulan çekim noktalarıdır

Heykel/Sanat: Kamusal alanlara sanat olgusunu yerleştirme

Peyzaj Alanları: Doğal peyzaj alanları ile yapay peyzaj alanları

Manzara Noktaları: Kamusal alanın sahip olduğu doğal veya yapay manzara noktaları

Algılanabilirlik

Erişilebilirlik: Kamusal alan kullanıcılarının kimseye ihtiyaç duymadan kamusal mekandaki tüm elemanlara ve alanlara ulaşabilmeleri ve bunları kullanabilmeleri

Karakter/Okunabilirlik: Algılanabilir mekanlara ve zihinde imaj oluşturan alanlara sahip olma

Ulaşılabilirlik: Kamusal alanlarda, yolların bağlantılı olması ve yaya, özel araç, toplu taşıma hizmetlerin alana ulaşması

Ölçek: Kamusal alanı oluşturan parçaların oransal değerleri, kentsel donatılar bireylere engel oluşturmayacak şekilde ve belirtilen teknik standartlara uygun olarak düzenlenmesi

Giriş/Çıkış: Kamusal alana farklı noktalardan ulaşma ve ayrılma noktaları

Konfor

Yaya Yolları: Yaya yolları düzenli ve sürekli olması

Oturma Alanları: Oturma elemanlarının ergonomik ve işlevsel olması

Ortak Pratiklere İmkan: Ortak yapılan eylemlere imkan vermesi

İşlevsellik: Kamusal alandaki tüm donatıların amacına uygun tasarlanması

Kentle İlişkisi: Bulunduğu il ve ilçeyle bağlantısı, uyumu, bağımsız olmaması

Teknik

Güvenlik: Güvenlik birimleri, kamera, yeterli aydınlatma elemanları gibi güvenli hissedecek teknik özelliklere sahip olması

Temizlik/Malzeme: Hijyenik olması, çöp olmaması, kullanıcı ve doğayla uyumlu malzeme seçimi

Işıklandırma: Aydınlatma elemanlarının nitelik ve nicelik olarak yeterli olması

Yönlendirme: Şehirde konum yönünden ulaşılabilirlik, algılama okunabilirlik vb. tüm özelliklerin oluşabilmesi için kullanılan tüm kentsel işaret, yönlendirici, tabelalar

Gürültü/Koku Kontrolü: Çevrede yüksek ses ve kötü kokuya sahip olmaması

Tablo 2. Kamusal Alanlar İçin Kentsel Tasarım Rehber Önerisi

SADABAD PARKI VE MAÇKA DEMOKRASİ PARKI İÇİN KENTSEL TASARIM REHBER ÖNERİSİ					
Morfolojik	Sosyal Kaynaşma	Estetik	Algılanabilirlik	Konfor	Teknik
Düzen/Doku (San Francisco, PPS)	Etkinlik (Dundee, PPS)	Uyum/Renk /Denge (San Francisco, Blyth, ,PPS)	Erişilebilirlik (Denver, Edinburg, PPS, Urban Task Force, Lynch)	Yaya Yolları (Denver, Harlow)	Güvenlik (Dundee, Blyth, PPS, Lynch)
Sınırlar/Süreklilik (Blyth, ,PPS)	Aidiyet (Dundee, Roger Tym)	Cazibe Noktaları (Dundee, PPS)	Karakter/ Okunabilirlik (San Francisco, PPS)	Oturma Alanları (Van Der Voort)	Temizlik- Malzeme (San Francisco, Dundee)
Bağlantı Noktaları (Harlow, Roger Tym)	Canlılık (Blyth, PPS, Roger Tym)	Heykel/Sanat (Dundee, PPS)	Ulaşılabilirlik (Denver, Harlow, Dundee, PPS, Whyte)	Ortak Pratiklere İmkan (Harlow, PPS)	İşıklandırma (Denver, Van Der Voort)
Biçim/Oranlar (Blyth, ,PPS)	Farklı Aktörler/Aktiviteler (Edinburg, PPS, Whyte)	Peyzaj Alanları (Dundee, ,PPS)	Ölçek (San Francisco- Urban Task Force)	İşlevsellik (Van Der Voort)	Yönlendirme (Van Der Voort)
Topografya (Urban Task Force)	Eşitlik	Manzara Noktaları (Denver)	Giriş-Çıkış (Dundee, Roger Tym)	Kentle İlişkisi	Gürültü/Koku Kontrolü
KENTSEL REHBERDE PARKLARA UYGUN OLMAYAN KAVRAMLAR					
Bina oranları, tarihi çevrenin korunumu, çatı saçak oranları, tarihi mirastan yararlanma, çıkmaz sokaklardan kaçınma, parsel boyutları, kentsel altyapı, kentsel enerji, meydan bağlantıları, sokak oranları, eğimli alanlar, yeni ve eskinin entegrasyonu, yükseklik ve kütle, yapı cephe uyumları, çatı hizalarının korunması, sokakta komşuculuk					

Kamusal Mekânlarda Kentsel Tasarım Rehber Önerisi

Kamusal mekânlarda kentsel tasarım rehber önerisi şu **Kaynaklardan** derlenerek üretilmiştir: (Blyth Kentsel Tasarım Rehberi, Harlow Kentsel Tasarım

Rehberi, Denver Kentsel Tasarım Rehberi, San Francisco Kentsel Tasarım Rehberi, Edinburg Tasarım Rehberi, Dundee Tasarım Rehberi, 1981; K. Lynch, 2005; Van Der Voort, L., 2006; Roger Tym&Partners, 2007; Project for Public Spaces, 1999; Urban Task Force, 2000; Whyte).

Kentsel tasarım rehberleri, uygulandıkları yere özgü olarak hazırlanmalıdırlar. Tasarım rehberleri, uygulanacakları her kent ve mekan için ayrı olarak planlanmalı ve o kentin kimliğine göre hazırlanmalıdırlar. Oluşturulan bu model esnek olup, farklı alanlara göre değiştirilebilir.

4.1. Maçka Demokrasi Parkının Morfolojik Analizi

Kentsel morfolojik araştırmanın hedefi, mevcut çevreyi oluşturan formların özünü ve mekânın dönüşümünü gerçekleştiren süreçlerin tanımlanması olduğunu ifade eder (Malfroy, 2013).

Alanlar, onları tanımlayan bazı fiziksel karakteristik özelliklere sahiptir. Bunlar; doku, yapı tipleri, kullanımlar, forum, fonksiyon ve topografya gibi çok çeşitli bileşene sahip olabilir ve kentin tanınabilirliği, okunabilirliği ve deneyimlenebilirliği yönünden önem taşırlar (Lynch, 2010).

Kentsel morfoloji, kentsel büyümenin döngüsel doğasını, kamusal formların üretilmesinde uyum ve yeniden geliştirme süreçleri ve farklı aktörlerin etkilerini incelerken, gelecekte kentsel formların üretilmesine yönelik düşünceler üretilmesi için de dayanak oluşturur (Whitehand, 2001).

Mekândaki psiko-sosyal güvenlik gereksinimi; kolay yer bulma, kolay yönelme, kişisel mekân edinme, sorumluluk pekiştirme, kolay erişme, egemenlik alanı oluşturma, yalnızlıktan sakınma, kalabalıktan uzaklaşma, mahremiyet oluşturma gibi durumlar mekânın fiziksel ve toplumsal özellikleriyle ilgilidir (Gür, 1996).

Bu bölümde Maçka Parkı kamusal alanın fiziksel özelliklerini meydana getiren biçim, düzen, sınırlar ve bağlantı noktaları parametreleri ışığında parkın karakteristik özelliklerini şekilsel olarak incelenecektir aynı zamanda Maçka Parkının geleneksel morfolojisi ile uyumu çerçevesinde de değerlendirilecektir.

4.1.1. Düzen/Doku Analizi

Kamusal alanların dokusu, sınırları, bağlantı noktaları, mekânın değişim sürecine bağlı olarak sürekli yeniden organize olur ve yeni örüntüler üretilir.

Maçka Demokrasi Parkında ana yürüme yoluna bağlanan ara arter yollar parkın aynı zamanda dokunu oluşturmakla birlikte tekrarlanan ara arteller bir örüntü oluşturmaktadır.

Maçka Parkının dokusu, kamusal mekân özelliklerini, eylem örüntülerini ve sosyal yaşam aktivitelerini ortaya çıkarmak açısından önemli bir gösterge olmuştur. Örneğin, Nişantaşı girişinden başlayan ana aks geniş bir avluyla birleşir. Bu alanlar kalabalık toplanma alanlarıdır. Konser gibi toplu etkinlikler gerçekleşir. Ana yürüme yoluna bağlanan yan yollar ilçenin önemli noktalarından parka girişi sağlamakla birlikte, parkta bir üst kota geçmemizi sağlar. Üçüncül derecedeki bağlantı yollarının kesit kesik olması yeşilin önüne geçmeyip parkla uyum halinde çalışmaktadır.

Şekil 55. Maçka Parkı Yürüme Yolları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.1.2. Sınırlar/Süreklilik

Sınırlar; fiziksel, olarak kamusal alanda kullanıcıları ayıran veya onları bir yer içinde tutmak için çevreleyen, ilişkilerini düzenleyen bileşenlerdir.

Maçka Parkı sınırları boyunca devam eden, demir ferforçe çitler Nişantaşı semtinden Dolmabahçe semtine kadar devam etmektedir. Bu çitler, dışarıdaki yollar ile sınır oluşturmakta olup aynı zamanda kamusal mekânı tanımlayan bir eleman haline gelmiştir.

Somit olarak farklı alanları ayırdığı gibi soyut olarak da kamusal alanlarda sınırlar kendini belli edebilir. Tüm farklılıklardan oluşan bir arakesitte bir sınırdır.

Tüm duvarlar bir sınır belirliyor olsalar da, tüm sınırlar, duvarlarla belirlenemez (Marcuse, 1997).

Türk Dil Kurumunda süreklilik, sürekli olma, kesintisiz olarak sürüp gitme durumu ve devamlılık olarak açıklanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2022).

Maçka Demokrasi Parkında alanların sürekliliği biçimsel ve eylemsel olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, kamusal alandaki ana yürüyüş yolu Nişantaşı semti girişinden başlayıp Dolmabahçe'ye kadar süreklilik gösterir. Yan yollardan bağlanan patikalar ana yolla birleşerek süreklilik oluşturmaktadır.

Maçka Demokrasi Parkı aynı zamanda İstanbul'un önemli iki ilçesi arasında doğal bir sınır görevini de üstlenmektedir. Teleferik sayesinde de Şişli ve Maçka ilçelerini birleştirir.

Maçka Demokrasi Parkı planında yaya aksının devamlılığı kadar çocuk arabalarıyla gelecek kişilerin, kalabalık ailelerin de hareketlerinin sürekliliği önemsenmiştir.

Şekil 56. Maçka Parkı Sınırlar (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.1.3. Bağlantı Noktaları

Kamusal alanların içinde ya da dışında yer alan kitleler, farklı işlevlere göre ve tam kendilerine gereken ölçülerde biçimlenir. Farklı kotlarda ya da düzlemlerde bağlantı noktaları oluşturur.

Maçka Parkının çevresindeki işlevler ile bağlantıları kuvvetlidir. Ancak bazı noktalarda Park, çevresi ile ilişkisini kesen kafeler ve teller ile çevrilidir. Parkın, çevresindeki ulaşım aksları ve konut alanlarına bağlantısını sağlayan toplam üç adet giriş noktası bulunmaktadır.

Maçka Demokrasi Parkı içinde ve dışında farklı alanları bağlayan geçişler vardır. Örneğin, Maçka Parkı içinde bulunan, şişli Evlendirme Dairesi üzerinde kurulu olan teleferikle Maçka ile Taşkışla noktalarını birbirine bağlar.

Maçka Demokrasi Parkı konumu itibariyle, Beşiktaş, şişli, Beyoğlu ilçelerinin keşişiminde merkezi bir noktasında bulunur. Dolmabahçe'den Nişantaşı'na doğru Kadırgalar Caddesi boyunca birden fazla alanın bağlantı noktası görevindedir.

Maçka Demokrasi Parkının iki yakasının bağlantısı Kadırgalar Caddesi'nin üzerinden geçen yaya köprüsü ile sağlanmaktadır.

şekil 57. Maçka Parkı Bağlantı Noktaları

Kaynak: <https://i.sozcu.com.tr/wp-content/uploads/2018/02/1-126-880x487.jpg>

4.1.4. Biçim-Oranlar

Maçka demokrasi Parkında ortaya çıkan biçimde, farklı kararlılık düzeylerinde üretilen örüntülerin bir araya gelişlerinde tutarlı bütünlük vardır.

Maçka Demokrasi Parkın oluşumunda, Maçka Demokrasi Parkı iki yamaçtan oluşmaktadır.

Batı yamacında bulunan Taşkışla Caddesi tarafı, İstiklal Caddesine yakınlığı ve yakın çevresindeki turistik otellerden gelecek Maçka Demokrasi Parkı ziyaretçilerine hizmet etmesi sebebiyle kültürel etkinliklerin gerçekleşeceği alanlar olarak düşünülmüştür. Kültürel etkinlikler kapsamında ise Taşkışla Kampüsünün nnden parka ulaşılan bölgede yer alan İstanbul Büyükşehir Belediyesinin açık sergi alanı, hemen o bölümden aşağıya inildiğinde parkın içerisinde yer alan açık ve kapalı sergi alanı, sanatçıların çalışmaları için planlanan sanatçı avlusu, yaklaşık 200 kişilik müzik dinleme ve gösteri sahnesi sayılabilir. Maçka Bayıldım Yokuşunun hizasında devam eden yoğun ağaçlı kültür-fizik hareketlerinin yapılabileceği bir alana ve koşu

pistine ayrılmış olup batı yamacında kültürel alanlar olarak düşünülmüştür (Suher ve Ocakçı, 1997).

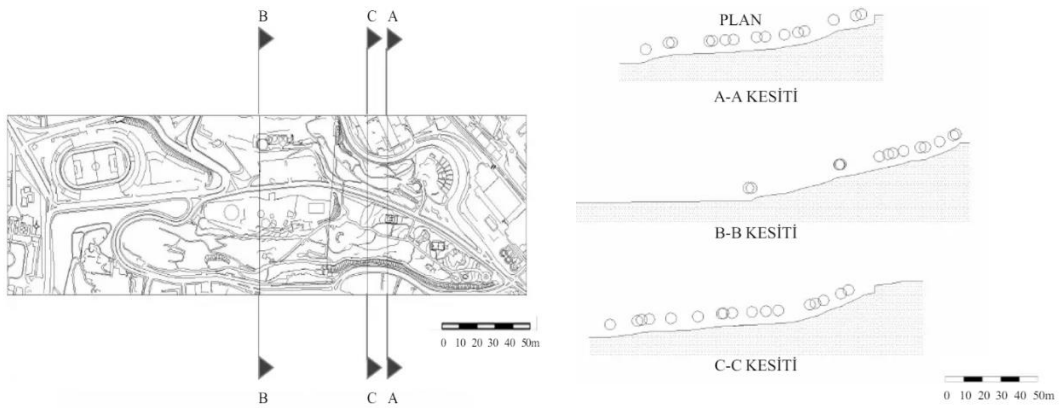
Şekil 58. Maçka Parkı Doku (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.1.5. Topografya

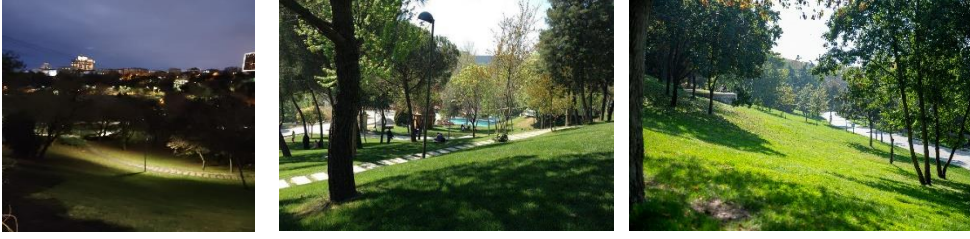
Maçka Demokrasi Parkının, eğimli bir topografyaya sahip olmasının sebebi bir vadide yer almasıdır. Bunun sonucunda, parkın şehirde bir kuytu alan olmasından ötürü park içinden kent çok hissedilmez ve kullanıcılar doğanın içindeymiş hissi olur. Ayrıca, eğimli yamaçların tepe noktalarında parkı izleme noktaları açısından seyir alanları meydana gelir. Bu da, parkın sahip olduğu manzara noktaları için olumlu bir durum oluşturur.

Maçka Demokrasi Parkının engebeli bazı zorluklara yol açmaktadır. Örneğin parkta en çok gerçekleşen piknik yapma aktivitesi engebeli alanlarda zor olmaktadır. Bununla birlikte, yeşil alanların düz zemine sahip olmaması, sandalye, masa gibi elemanların konulmasında negatif bir etme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Maçka Parkının sahip olduğu eğimli zemin yapısı yürüyüş, koşma ve diğer spor etkinlikleri için de sınırlı imkan sağlamaktadır.

Şekil 59. Maçka Parkı Plan ve Kesitler (Yılmaz,2019)

Şekil 60. Maçka Parkı Zemin Yapısı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.2. Maçka Demokrasi Parkının Sosyal Kaynaşma Analizi

Kentsel çerçevede bulunan kentsel açık mekânlar toplayıcılık ve kaynaştırma özelliklerine sahip stratejik mekânlardır (Özbek, 2000).

Kamusal mekânlar, toplumun günlük yaşamlarında veya belirli etkinlik zamanlarında kullandıkları, yakınlarıyla ve çevresiyle iletişim içinde oldukları ortak bir yerdir (Carr, 1992).

Bu bölümde, kamusal alanlarda sosyal kaynaşmayı artıran faktörler olan hissedilen aidiyet duygusu, etkinlikler, canlılık, farklı aktörlere kucak açma gibi parametrelere sahip olup olmaması Maçka Demokrasi Parkı'nda değerlendirilecektir.

4.2.1. Etkinlik

Kamusal alanlarda gerçekleşen etkinliklerin çeşitliliği ve sıklığı kamusal alanların sahiplenilmesine ve gerçek anlamda yaşanılır mekânlar olmasına olanak sağlamaktadır.

Maçka Demokrasi Parkı; dinlenme, eğlenme, yürüyüş, koşu, evcil hayvan oyun alanları, ip üzerinde yürüme, bisiklete binme, konser, piknik gibi farklı eylemleri barındıran bir kamusal alandır.

Maçka parkında ayrıca, yoga, tiyatro, konser, festivaller, eğitimler, yarışmalar, konserler gibi farklı farklı etkinlikler de yapılmaktadır.

Şekil 61. Parkta Organik Yaşam Festivalinden Görüntüler

Kaynak: <https://www.facebook.com/Organik-Ya%C5%9Fam-Festivali-1645574635654966/timeline/>

4.2.2. Aidiyet

Toplumda bireylerin, kamusal alanlara ait hissetmesi için kamusal alan kullanıcılarının mekânla ilişki kurmaları önemlidir.

Toplumda bireyler için ana gereksinimler; fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ve korunma ihtiyacı, saygı görme ihtiyacı, kendini ifade etme ve aidiyet ihtiyacı olarak ayrılmaktadır (Lang, 1994).

Aidiyet, “evinde hissetmek” duygusunu deneyimlenen mekânlarda yaşamayla ilgilidir. Bu sebeple, ait olmak, kişinin kendisini “evindeymiş” gibi hissedebileceği bir mekân bulması demektir. Aidiyet, sınırları belirlemek için söylemsel olarak kullanılan bir sosyal **Kaynak**tan ziyade kişisel, samimi ve varoluşçu bir perspektif tarafından anlatılan bir "benlik duygusu" ile ilişkilidir (Antonsich, 2010).

Maçka Demokrasi Parkında kullanıcılar mekânlar ile etken bir bağ kurmaktadır. Çimlere uzanıp, doğa ile iç içe olmakla birlikte, termoslarını kamp sandalyelerini alıp parkta kendi alanlarını oluşturarak, parktaki bank yerine kendi seyyar sandalyeleri ile geldiklerini ve parkı sahiplenmeyle birlikte kendi alanlarını da oluşturmaktadır.

Şekil 62. Maçka Demokrasi Parkı Etkinlikleri (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.2.3. Canlılık

Maçka Demokrasi Parkı, Lütü Kırda Kongre Merkezi, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Harbiye Açık Hava Tiyatrosu, Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu, Harbiye Askeri Müzesi, Hilton Convention Center ve İTÜ Taşkışla ve İTÜ Dil ve Tarih Bölümü gibi sosyal, kültürel ve eğitim mekânlarının çevrelediği bir parktır. Bunun da etkisiyle 24 saat canlıdır.

Kamusal alanlarda gerçekleşen aktivitelerin sıklığı, alanların canlılığı için oldukça önemlidir.

Parkın ışıklandırmalarının fazla oluşu da canlılığa pozitif anlamda katkı sağlamıştır. Ayrıca parkın içinde bulunan seyyar satıcılar, kafeteryalar, park içinde gerçekleşen etkinlikler, konserler parkı canlı kılmaktadır.

Şekil 63. Maçka Demokrasi Parkı Canlılığı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.2.4. Farklı Aktiviteler/Aktörler

Kamusal alanlar çeşitli aktivitelere ev sahipliği yaparak toplumun farklı bireylerini bir araya getirebiliyorsa, kamusal alan kalitesini artırarak kentsel yaşamı daha sağlıklı ve canlı kılar.

Kapsayıcılık; parkı deneyimleyen, deneyimlemeyen tüm kullanıcıların sınıfı, yaşı, cinsiyeti, kökeni, sosyoekonomik durumu gibi belirli kişileri dışarıda tutmamasıdır. Bu durum da, parkların kullanıcı ve aktivitelerinin çeşitliliği, çekiciliği ve çeşitliliği ile olur (Mehta, 2014).

Kamusal alanı “yaşayan” organizmalar olarak tanımlanmasının en büyük sebebi içinde barındırdığı dinamiklik ve canlılıktır. Bu da aktivite sıklığı ve çeşitliliğiyle gerçekleşir.

Maçka Parkında kullanıcıların farklı sosyal etkinliklerde dinlenme, eğlenme, yürüyüş, konuşma, spor, etkileşim kurma vb. bulunması için gerekli donanımlar ve ekipmanlar barındırmaktadır.

Maçka Parkı içinde kullanıcıların çeşitli sosyal aktivitelerde eğlenme, dinlenme, yürüyüş, spor, konuşma, etkileşim kurma vb. bulunması için gerekli donanımlar ve ekipmanları barındırmaktadır. Maçka Parkı her yaş grubundan kullanıcıları barındırmaktadır.

Toplu kullanımı yaratacak alanlar yalnızca dinlenme hedefiyle değil, bununla birlikte, her yaş için, fiziksel ve düşünsel aktivitelere imkan sağlayacak olan spor, sosyal ve kültürel donatılar mevcuttur.

Maçka Demokrasi Parkında kadına şiddete karşı gibi eylemler, farklı grupların düzenlediği koşular yoga etkinlikleri, Organik Yaşam Festivali gibi etkinlikler düzenlenmiştir.

Toplumda LGBT'lere yönelik sosyal dışlanma pratikleri Maçka Parkında da olmaktadır. LGBT içerikli her türlü etkinlik parkta yasaklanmıştır. Bu da parkın herkese kucak açma durumuna negatif bir örnektir.

Şekil 64. Maçka Demokrasi Parkı Etkinlikleri

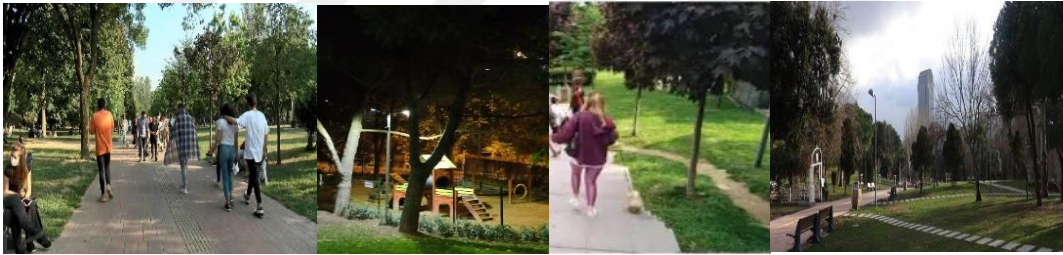
Kaynak: <https://eventnews.online/2021/06/09/reddden-muhtesem-canli-performans-ve-motivasyon-etkinligi/>

4.2.5. Eşitlik

Kamusal açık alanlar, gerçekleşen günlük yaşam aktivitelerinden yürümek, oturmak, kitap okumak, gezintiler, piknik yapmak gibi toplu aktiviteler, dans etkinlikleri, evcil hayvan gezdirme, spor gibi başlıklarla parkta her yaş grubuna, her kesime ve her gruba yönelik bu etkinlik çeşitliliğinin gerçekleşmesini sağlamaktadır (Çapa, 2015). Hayvanlar için de hayvan parkları, su kapları gibi nesneler kolayca temin edilebileceğinden parkın imkânları fazladır.

Mekânsal anlamda, parkın yamaç olan kısımların merdivenin yanında çimlerde oluşan patika, rampanın yokluğunda oluşmuştur. Bebek arabasıyla gelen kullanıcılar için bu durum sorun teşkil etmektedir.

Yamaç olan kısımda merdivenin yanında çimlerde oluşan patika, rampanın yokluğunda oluşmuştur. Bebek arabasıyla gelen kullanıcılar için bu durum sorun teşkil etmektedir.

Şekil 65. Maçka Demokrasi Parkı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.3. Maçka Demokrasi Parkının Estetik Analizi

Kamusal mekânların cazibesi ve kalitesi, şehirlerin estetik niteliklerini yükseltmekte ve şehirleri görsel bir güzellik katmaktadır (Carr, 1992).

Bu bölümde, kamusal alanları estetik kılan faktörler olan uyum, renk, denge, cazibe noktaları, heykel-sanat, peyzaj alanları ve manzara noktaları gibi parametrelere sahip olup olmama durumu Maçka Demokrasi Parkı'nda değerlendirilecektir.

4.3.1. Uyum/Renk/Denge

Kent mekânlarını niteleyen, özgün bir alan haline dönüştüren bu elemanların; içinde bulunduğu çevreyle uyumlu ve dengede olması, bulunduğu çevreyi kaliteli yaparak tamamlaması, görsel konforu sağlaması yönünden önemlidir (Bayraktar, 2008).

Maçka Demokrasi parkında, görsel, işlevsel uyumu oluşturan ve estetik değeri taşıyan, oturma birimi, oyun alanı, aydınlatma elemanları, süs havuzu, işaret ve bilgi levhaları, çöp kovaları, sınırlayıcı öğeler gibi donatı elemanları; park görseliyle uyum içindedir. Ayrıca doğal çevre elemanları olan, peyzaj öğeleri de parkta her mevsim uyum içindedir. Farklı renklere sahip olma açısından, görsel açıdan estetik bir görüntü içermektedir.

Şekil 66. Maçka Parkı Peyzaj Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.3.2. Cazibe Noktaları

İki yamacını birleştiren teleferik hattı, süs havuzları, geniş avlu alanı, farklı tip bitki türleri, yoğun yeşil alanları cazibe noktalarıdır. Tüm bunlar da alanın rekreasyonel aktiviteler için cezbedici ve çekici olduğunu göstermiştir.

Maçka Demokrasi Parkının mekânsal olarak insanlara cazip donanımları barındırması ve kullanıcılara çocuk parkı, köpek parkları, konser alanları, yeşil alanlar gibi farklı boyut ve işlevdeki alanları sunması caziplik/çekicilik bağlamında olumlu bir durumdur.

Şekil 67. Maçka Parkı Cazibe Noktaları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.3.3. Heykel/Sanat

Kamusal alanda sanat var olduğu sürece, mekânın imaj üretimi ile ritüellerin mekânsal bağlamda kuşaklar arasındaki sürekliliği oluşturmaktadır (Asımgil, 2018).

Parkta, sanat adına bazı dönemsel sergiler ve müzik dinletileri yapılmaktadır. Ayrıca, Harbiye girişinde Atatürk anıtı ve Türk devlet kurucularının heykelleri vardır.

Maçka Demokrasi Parkında yer alan donatı alanları dinlenme, eğlence, spor, yönetsel ve kültürel olarak 5 başlıkta tasarlanmıştır (Suher ve Ocakçı, 1997).

Şekil 68. Maçka Demokrasi Parkı projesi

(Özsavaşçı 1999)

Şekil 69. Maçka Demokrasi Parkı Heykelleri (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.3.4. Peyzaj Alanları

Kentlerde kamusal alanlar, fiziksel olarak tanımlı ve toplumda herkes tarafından ulaşılabilir ve erişilebilir olmakla birlikte sosyal altyapılarla donatılmalıdır; yerel tarih, iklim, ekoloji ve yapı uygulamalarını gözeterek yapılan mimarlık ve uygun peyzaj ile tasarlanmalıdır (CNU, 2011).

Maçka Demokrasi Parkı'nda çeşitli türden ağaç, bitki ve çiçekler bulunmaktadır. Yapraklarını döken ve dökmeyen bitki ve ağaçlara sahip olması, burayı her mevsimde görsel olarak seyir zevki oluşturan bir alana dönüştürmektedir. Yazın kullanıcılar oturma alanları olan banklar yerine, yeşil alanlarda, ağaç altlarında oturmayı tercih etmektedirler.

Şekil 70. Maçka Demokrasi Parkı Peyzaj Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.3.5. Vistalar-Manzara Noktaları

Eğimli bir alan üzerine konumlanan Maçka Parkında manzara noktaları oldukça fazladır. Oturma elemanları, yamaç kenarlarında seyir teraslarında konumlanmış olup Maçka Parkındaki süs havuzu da gece ışıklandırılıp manzara oluşturulmuştur. Ayrıca, Maçka Demokrasi Parkının bakımlı olması ve her mevsime uyan ağaçlarının olması da manzara anlamında olumlu bir tasarımıdır.

Şekil 71. Maçka Demokrasi Parkı Manzara Noktaları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.4.Maçka Demokrasi Parkının Algılanabilirlik Analizi

Şehrin algılanabilir bir tasarıma sahip olması, bireylerin kişiler tarafından algılanmasını, hafızada kalmasını ilişki oluşturulmasını ve beğeni oluşturmasını sağlamaktadır (Lynch, 2010).

Bu bölümde, kamusal alanlarda algılanabilirliği artıran faktörler olan erişilebilirliği, okunabilirliği, ulaşılabilirliği, uygun ölçekte tasarlanması ve giriş çıkış gibi parametreler Maçka Demokrasi Parkında değerlendirilecektir.

4.4.1. Erişilebilirlik

Kafe ve restoranlar kentlinin park dışındayken park ile doğrudan ilişki kurmasını engellemektedir.

Maçka Demokrasi Parkı, Süleyman Seba, Kadırgalar ve Maçka Caddesi gibi önemli ulaşım noktalarının kesişim noktasında konumlanması erişilebilirlik açısından pozitif bir durumdur. Ayrıca Osmanbey metro durağına yürüme mesafesinde olması, parkı erişilebilirlik anlamında cazip kılmaktadır.

Maçka Demokrasi Parkının Nişantaşı, Beşiktaş gibi İstanbul'un cazip semtlerine de yakın olması Parkı erişim anlamında olumlu kılmaktadır.

Parkı ziyaret eden kullanıcılar, yaya yolları, rampa, merdiven ve yön tabelaları vasıtasıyla istedikleri her yere rahat bir şekilde olarak ulaşmaktadır.

Şekil 72. Maçka Demokrasi Parkı Erişim Noktaları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.4.2. Karakter/Okunabilirlik

Okunabilirlik; bir çevrenin etkili bir biçimde ve tutarlı bir örüntü içinde düzenlenebilir olmasıdır. Bir çevre akılda ne kadar rahat imaj ve imge meydana getiriliyorsa o kadar çok okunabilir (Lynch, 1960).

Maçka Demokrasi Parkının yönlendirme ve süreklilik anlamında yeterli olması parkı algılanabilir kılmaktadır. Ancak, parkın çeperindeki kafeler ve restoranlar parka girmeyi zorlaştırdığı gibi, parkın dışarıdan algılanmasını engellemektedir. Parkın Şişli evlendirme dairesi boyunca devam eden çitleri de parkı metrelerce dışarıdan koparıp algılanmasını zayıflatmaktadır.

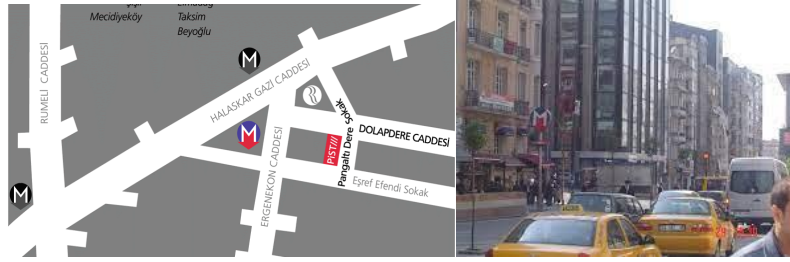
Parklar sahip oldukları yeşil alan dokusuyla çevresinden farklı bir dokuya sahip olur. Baskın bir girişinin olması da parkı görünür kılmaktadır. Parkın girişindeki heykeller hatırlama ve hatırlatma açısından olumlu bir faktördür.

Şekil 73. Maçka Demokrasi Parkı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.4.3. Ulaşılabilirlik

Maçka Demokrasi Parkı, merkezi bir konumdadır. Bu da ulaşılabilirlik açısından olumlu bir durum oluşturur. Alana birden fazla toplu taşıma ile ulaşım sağlanabilir. Ayrıca, birden fazla semtin kesişiminde bulunuyor olması parka yürüyerek ulaşma imkanı da vermektedir. Parkın yakınlarında, metro ve otobüs durakları da mevcuttur.

Şekil 76. Maçka Demokrasi Parkı Giriş-Çıkış Yerleri (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.5. Maçka Demokrasi Parkının Konfor Analizi

Konfor; bireylerin günlük aktivitelerini kolaylaştırmaya imkân verir. Konfor; maddi bir getirisi olmadan oturabilme durumu, kent mobilyalarının uygunluğu, iklim özelliklerinden yararlanma ve korunma durumu, tasarım elemanlarının kullanımını desteklemesi, fiziksel bakımın olması, fiziksel ve bedensel rahatlık sağlama becerisiyle olur (Mehta, 2014).

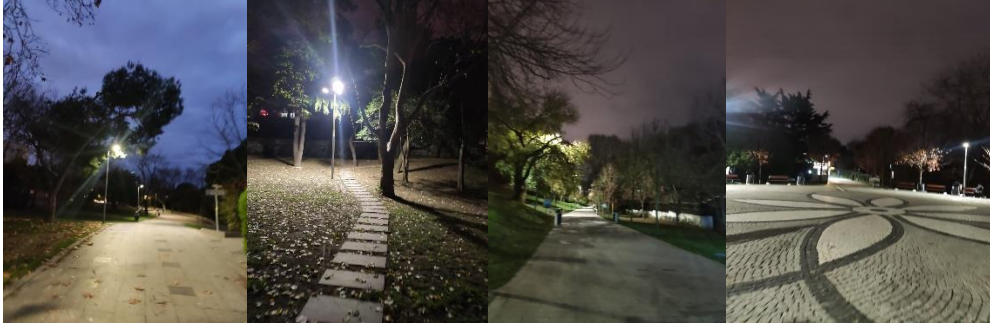
Bu bölümde, kamusal alanlarda konfor hissini artıran faktörler olan yaya yolları tasarımı, oturma alanları, ortak pratiklere imkan vermesi, işlevselliği kentle ilişki kurması gibi parametreler Maçka Demokrasi Parkı'nda değerlendirilecektir.

4.5.1. Yaya Yolları

Kamusal alanlarda tüm ziyaretçilerin kullanabileceği, iyi tasarlanmış yaya yollarının varlığı kentsel yaşam kalitesini artırmaktadır.

Maçka Demokrasi Parkında, yaya yolları parkın dokusuna uygun tasarlanmıştır. Parkın her noktasında kesintisiz yaya yollar mevcuttur. Ayrıca, geniş tutulan yaya yolları parkın kalabalık olduğu saatlerde parkı deneyimleme rahatlık sağlamaktadır.

Yürüyüş ortamının hem fiziksel hem de ruhsal yönden işlevsel olması yaya ortamının kalitesini artırarak yaya yoğunluğunu olumlu açıdan etkiler (Bhattacharyya ve Mitra, 2013; Rafiemanzelat vd. 2017; Zakaria ve Ujang, 2015)

Şekil 77. Maçka Demokrasi Parkı Yaya Yolları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.5.2. Oturma Alanları

Maçka Demokrasi Park’ında, oturma elemanları, parkta bulunan yürüme yollarının kenarında ve seyir teraslarında konumlandırılmıştır. Yapılan gözlemler sonucu; oturma elemanlarının etrafı izleme, dinlenme, piknik yapma, sohbet etme amacıyla kullanıldığı ve işlek saatlerde tam kapasite kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte, oturma yerleri işlevseldir. Sayısı da yeterlidir. Ancak, genç nüfusun fazla olduğu parkta, banklar çalışmaya ve kitap okuma elverişli değildir.

Şekil 78. Maçka Demokrasi Parkı Oturma Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.5.3. Ortak Pratiklere İmkan

Ortaklığın oluşması yani toplulukların bir arada olma potansiyeli, etkinlik ve davranış tipleri, kullanıcı gereksinimine yönelik esnekliği, yeme-içme gereksinimlerinin karşılanabilmesi, çevredeki fonksiyonların çeşitliliği ve farklı etkinliklere elverişli tasarımda olması ile olur (Mehta, 2014).

Maçka parkının sahip olduğu farklı etkinlikler, kafeteryalar, farklı tip parklar gibi alalara sahip olması ortak pratiklere imkan vererek toplumsal iletişimi artırmaktadır.

Şekil 79. Maçka Demokrasi Parkı Ortak Etkinlik Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.5.4. İşlevsellik

Park'ın içinde prefabrik satıcıların çok olması, yakınında süper marketin olması parkı işlevsel kılmaktadır.

Parkta evcil hayvanlara yönelik parkların ve oyun alanların olması evcil hayvan barındıran çevre sakinleri için cazip bir noktadır.

Parkın oturma alanları oldukça fazladır ve iki, üç, dört kişilik kişi sayısına göre düzenlenmiş banklar mevcuttur. Bu oturma alanları yeşil alanların ortası, ana yürüme aksının kenarları, parkların kenarları gibi yerlere konumlanmıştır. Parkın engebeli oluşu oturma alanlarının yerleşim sıklığını azaltmaktadır.

Parkın evcil hayvanlara yönelik parklara sahip olması, tuvalet noktalarının olması, temiz olması, piknik yoğundur bunun sonucunda atık maddelerin çoktur. Buna çözüm olarak atık malzeme dönüştürücülerin olması da parkı işlevsel kılmaktadır.

Parklarda doğru bir yöntemle yapılan peyzaj tasarımı ve düzenlemesi, hem bu alanda gerçekleşen günlük yaşam aktivitelerinden, evcil hayvan gezdirme, oturma, piknik yapma gibi aktiviteler için elverişli olmasını sağlarken, hem de gölge oluşturma, güneşlenme ve dinlenme gibi bireyleri gereksinimlerine işlevsel olarak cevap veren öge olarak ifade edilmektedir.

Şekil 80. Maçka Demokrasi Parkı Kullanışlılığı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.5.5. Kentle İlişkisi

Maçka Demokrasi Parkı, İstanbul'da, Kadırgalar Vadisi'nde bulunan bir kamusal açık alandır. İstanbul'un önemli semtleri olan Dolmabahçe, Maçka, Harbiye ve Nişantaşı'nın ortasında büyük bir alana yayılır. İstanbul'un merkezi noktalarından birinde bulunmaktadır.

Parkta, Taşkılla caddesinden, Dolmabahçe Caddeleri'ne ulaşmak isteyen bir kişi için park güzel bir yürüyüş yolu oluşturmaktadır. Yani, Şişli ilçesinden Beşiktaş semtine yürümek isteyen biri için park hem isteğe bağlı, hem sosyal, hem de zorunlu aktivitedir.

Bir vadiye yer alan Maçka Parkı, etrafındaki yapılara göre düşük bir kotta yer alması sebebiyle birçok fotoğrafta şehre dair birçok iz taşımaktadır. Bununla birlikte, Dolmabahçe, Nişantaşı, Harbiye gibi semtlere geçiş oluşturur.

Şekil 81. Maçka Demokrasi Parkı Kentle İlişkisi

Kaynak: <https://www.ntv.com.tr/turkiye/1-metrekare-bile-yesil-alan-kaybi-olmayacak,-5Hv4F4zAkmGN0NeCpTMBg>

4.6. Maçka Demokrasi Parkının Teknik Analizi

Teknik yeterlilik kamusal alanın ne kadar güvenli, temiz, sağlıklı, aydınlık, ışık, akustik gibi değerlerinin yanı sıra, söz konusu ihtiyaçlara ne derece ulaşılabildiğini ifade eden fiziksel kalitedir (Voorth, 2005).

Toplum bazı yerleri “tehlikeli”, bazı mekânları ise “güvenli” olarak ifade etmektedir. Korku, bir nevi mekândaki güvensizlik oluşturan fiziksel elemanlara verilen bir reaksiyondur (Hutchings, 1994).

Maçka Demokrasi Parkı kamusal alanının içerisinde olması gereken teknik işlevler olan güvenlik, temizlik, ışıklandırma ve yönlendirme özelliklerinin ne kadar karşılandığı bu bölümde anlatılacaktır.

4.6.1. Güvenlik

Kamusal alanlarda suç tehlikesi ve tehdidi kamusal alan kullanıcılarının güvenlik algısını olumsuz etkilemektedir. Güvensiz mekânların sebebi, suç tehlikesi barındırıyor olmasıdır bu da parkın tercih edilebilirliğini azaltır. Bu sebeple, kentlerde temel bir gereksinim olan güvenlik, kamusal alanlarda ihtiyaçların başında gelmektedir. Toplumun birçok gereksiniminin karşılandığı mekânlar olarak kamusal açık-yeşil alanlar, kullanıcılarına öncelikli olarak güvenli mekânlar sağlamalıdır.

Maçka parkında köpek gezdiricilerin fazla oluşu ve tasmasız gezdirilen evcil hayvanlar güvenlik olarak tehlike oluşturmaktadır.

Maçka demokrasi parkında Şişli evlendirme dairesi karşısı girişinde güvenlik kulübesi vardır ve 24 saat park izlenmektedir. Aydınlatma direklerinde 2 farklı tip kamera tipi bulunmaktadır.

Güvenlik alanlarının varlığı ve teleferik girişlerinin güvenlik olarak pozitif etkileri vardır. Teleferik kullanıcılarının yarattığı insan sirkülasyonu, diğer insanların parkta teleferik kullanımı için orada olmaları parkta güvenlik hissini artırmaktadır (Kaya, 2007).

Şekil 82. Maçka Demokrasi Parkı Işıklandırma Güvenlik (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.6.2. Temizlik

Şişli Belediyesi kapsamında olan Maçka Demokrasi Parkın bakım, onarım ve temizlik işlemleri İBB ve Şişli Belediyesi tarafından yapılmaktadır.

Park'ta farklı büyüklükte çöp kutuları bulunmaktadır genel olarak temiz bir parktır. Ana yürüme aksında yer yer çöplere rastlanmıştır. Çöp kutularının işlevsel olmasına karşılık, çöp kutularının parkın birçok noktasına yerleştirilmemesi ve sayıca yetersiz kalması gösterilmektedir.

Park kullanıcılarının sayıca fazla olduğu günlerde, çöp kutularının taşıdığı ve parkta estetik ve hijyenik olmayan bir görüntü oluşturduğu da gözlemlenmiştir.

Ancak tuvaletlerde ve parktaki görevli sayısının çok olması görünen çöplerin belli bir zaman sonra toplandığı görülmüştür.

Şekil 83. Maçka Demokrasi Parkı Çöp Kutuları ve Yürüme Yolları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.6.3. Işıklandırma

Mekân ışığın etkisiyle var olur; ışık alanda mekânın varoluşunu belirleyen doğal bir özelliktir (Kuban, 1984).

Maçka Parkında ışıklandırma oldukça fazladır. Ağaç sayısının fazla olmaması da aydınlatmayı kolaylaştırmıştır. Akşam saatlerinde ışığın olması güven yaratmıştır ve akşam saatleri bile parkın kullanıcı sayısı oldukça fazladır.

Maçka Parkı, kamusal açık mekânlar gibi gün içinde doğal ışığa maruz kalmakta, gün battığında ise aydınlatma elemanlarıyla aydınlatma sağlanmaktadır. Maçka Parkında, ışık bazı alanlarda farklı renklerde kullanılarak cazibe haline getirilmiştir.

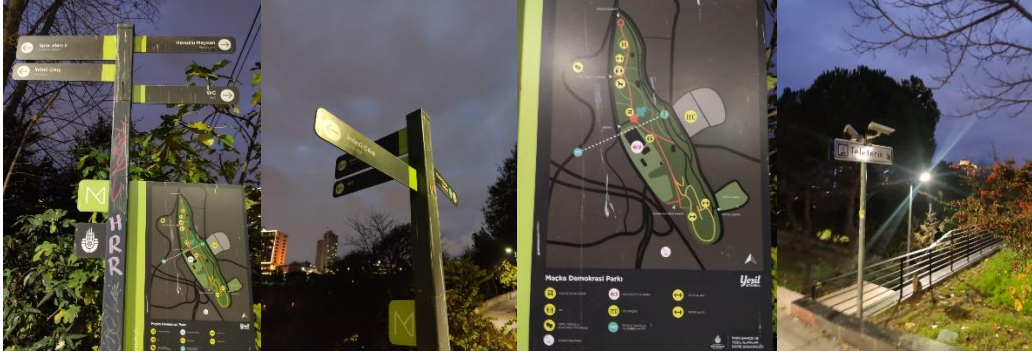

Şekil 84. Maçka Demokrasi Parkı Işıklandırma (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.6.4. Yönlendirme

Yönlendirme; bireylerin şehirle, şehrin alanlarıyla ve onu sarmalayan daha büyük bir dünya ile bir ilişki içinde olma becerisidir. En temel ifadeyle, bir bireyin herhangi bir anda nerede bulunduğunu ve başka bir alana nasıl ulaşabileceğini bilmesidir. Kentin ve kentsel elemanların düzenlenişi bireylerin mekânda yönünü bulmasında ve kendini yönlendirmesinde temel unsurdur (Lynch, 1980).

Maçka Parkında, yaya yolları kesişimlerinde yer alan yönlendirme levhaları hem parkın okunabilirliğini artırmaktadır hem de yönlendirme konusunda pozitif bir durum oluşturmaktadır.

Şekil 85. Maçka Demokrasi Parkı Güvenlik Kulübesi ve Kamera Sistemleri (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.6.5. Gürültü/Koku Kontrolü

Maçka Parkı'nda müzik sesleri ve insan sesleri güneşli günlerde oldukça fazladır. Akşam saatleri yerine sakinliğe bırakmaktadır. Parkta kötü koku hiç yoktur. Ancak Dolmabahçe yönüne doğru indikçe restoranlardan gelen yemek ve nargile kokusu parkın kalitesi için negatif bir durumdur. Parkın oksijenini etkilemektedir.

Şekil 86. Maçka Demokrasi Parkı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Sadabad Parkının günümüzdeki durumu fiziki, sosyal boyutları ve ardında da, oluşturulan kentsel tasarım modeli ışığında, kentsel tasarım rehberlerinde bulunan parametreler ile mekânsal analizler incelenerek, örnek alanın potansiyelleri, fırsatları ve sorunları meydana çıkarılacaktır.

4.7.Sadabad Parkının Morfolojik Analizi

Şehirlerin dokusuna mekânsal biçimler planlı yerleşmelidir, kamusal mekânlar da bu organizasyonun bir parçasıdır (Schulz, 1971).

Biçimler ve biçimlerin oluşturduğu bileşenlerin inceleyen bilim dalına morfoloji denir. Morfolojik analiz, fiziksel çevreye ait tüm doku unsurlarının sosyo-mekânsal öğeler perspektifinde oluşan biçimleri yansıtır.

Kamusal alanlar; doku, biçim, yapı türleri işlevsel kullanımları, topografya gibi çeşitli farklı tip özellikleri barındırıyor olabilirler.

Sadabad Parkı kamusal alanın fiziksel özelliklerini meydana getiren biçim, düzen, sınırlar ve bağlantı noktaları parametreleri ışığında Parkın karakteristik özelliklerini şekilsel olarak incelenecektir aynı zamanda Sadabad Parkının geleneksel morfolojisi ile uyumu çerçevesinde de değerlendirilecektir.

4.7.1.Düzen/Doku

Kamusal alanları doğru bir şekilde tasarlandığında, toplum içerisinde gerçekleşen rutin hayatın kaosundan uzak tutup yeni çekim noktalarına yönlendirerek sosyalleşme potansiyeli temin etmektir (Amin, 2008).

Sadabad Parkında ana yürüme yoluna bağlanan ara arter yollar ve ortasından geçen Cendere deresi parkın aynı zamanda dokunu oluşturmakla birlikte tekrarlanan ara arteller bir örüntü oluşturmaktadır.

Şekil 87. Sadabad Parkı Düzeni (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.7.2. Sınırlar/Süreklilik

Sınırlar olarak görev alan elemanlar, yani sınır elemanları olarak tanımlanan, bahçe çitleri, duvarlar, tabelalar aynı zamanda sınırın iki yakasını koparma, bölme görevi, korku, yabancılaşma, eşit olmama durumu ve uzaklaşma gibi sosyal tedirginliklere sebep olmaktadır (Marcuse, 1997).

Şekil 88. Sadabad Parkı Sınırları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.7.3. Bağlantı Noktaları

Sadabad Parkının çevresindeki alanlar ile bağlantı noktaları zayıftır. Park, çevresi ile ilişkisini kesen çitler ile çevrilidir. Parkın, çevresindeki ulaşım noktalarına ve konut yerlerine bağlantısını sağlayan toplam altı adet giriş noktası bulunmaktadır.

Şekil 89. Sadabad Parkı Bağlantı Noktaları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.7.4. Biçim-Oranlar

Sadabad Parkı, yaya yolları, yeşil alanları ve ortasından geçen dere ile bir uyum içerisindedir. Cendere deresi parkı iki alan bölmüş olup parkın biçiminde etkin bir eleman olarak yer almaktadır.

Parkin sahip olduğu doğal peyzaj alanları, piknik alanları ve spor için ayrılmış saha ve parklar bir bütünlük içerisinde.

Şekil 90. Sadabad Parkı Morfolojisi (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.7.5. Topografya

Parkin zeminin düz bir alandan meydana gelmesi, parkta en çok gerçekleşen piknik yapma, top oynama gibi aktiviteleri imkânlı hale getirmiştir. Parkın engebeli olmaması, parkta yürüme, koşma, çim üstünde oturma gibi eylemleri rahat yapmaya imkan vermektedir.

Şekil 91. Sadabad Parkı Topografya (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.8. Sadabad Parkının Sosyal Kaynaşma Analizi

Aktiviteler; her toplumda ve toplulukta aynı biçimde gerçekleşmemekte; kültürel geleneklere ve çevre koşullarına göre farklılık oluşturmaktadır (Norberg-Schulz, 1980).

Bu bölümde, kamusal alanlarda sosyal kaynaşmayı artıran faktörler olan alanlar hissedilen aidiyet duygusu, etkinlikler, canlılık, farklı aktörlere kucak açma gibi parametreler Maçka Demokrasi Parkında değerlendirilecektir.

4.8.1. Etkinlik

Parkta okçuluk, hıdrellez, balık kızartma günleri, uçurtma günleri gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Bu da parkı canlılığını artırıp kullanıcıların aidiyet duygusunu artırmaktadır. Ancak, yapılan etkinliklerin türü hep benzerdir ve hep benzer kesimlere yöneliktir. Bu sebeple etkinlik sıklığının fazla olmasına karşın etkinlik çeşidinin az olması ve hep benzer kesimlere cevap verildiği gözlenmiştir.

Şekil 92. Sadabad Parkı Etkinlik Alanları, Kağıthane, İstanbul (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.8.2. Aidiyet

Kamusal alanı kullanan kentli, sosyal fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına çözüm bulmak ister. Bunlar; duysal zevklere duyulan gereksinimler, korkudan ve karmaşadan uzak olarak güvende hissetme gereksinimi, aktivite ve etkileşim için bireysel ve bir gruba ait sahip olma ihtiyacı, alanların zihinde imaj yaratması ihtiyacı, çeşitlilik, hareket ve kendini geliştirme ihtiyacı, ait hissetme ihtiyacı ve estetik zevke cevap bulma ihtiyacıdır (Greene, 1992).

Bu doğrultuda Sadabad Parkı kullanıcılarının parka ait hissettiklerine dair sonuçlar çıkarılmıştır. Örneğin, kamusal alan objeleriyle, peyzajla, zeminle bireysel eşyalarını geniş alanlara yayıp alanda daha fazla alana sahip davranışlar göstermektedirler. Tespahlerini ağaçlara asma, çimenler üstüne geniş örtüler serme, çimlerde uzanma, yerleştikleri alanda uzun süreli ikamet etme, dini ve geleneksel faktörlerin getirdiği ortak eylemler gibi vakit geçirdikçe, alanlara dair etkileşimler neticesine yönelik duysal bir bağ yaratırlar ve ortak bir tavra sahip olurlar. Bu da yer'e bağlılık duygusunu artırmaktadır. Ancak bu sıkı sıkıya bağlanma duygusu ve

aynı etkinlik ve aktivitelerin kısır döngüsü dışarıdan gelecek farklı kesimlere kucak açma konusunda sorun oluşturmaktadır.

Şekil 93. Sadabad Parkı Tespilik Ağacı ve Piknik Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.8.3. Canlılık

Kamusal alanlarda vakit geçirebilme, etkinliklerin yoğunluğu ve farklılığı, boş vakitleri değerlendirebilecekleri ve sıkılmayacakları aktivitelerden oluşan alanlara sahip olması önemlidir. Bu sayede, canlılık artacaktır.

Sadabad Parkının en canlı olduğu mevsim yaz ve ilkbahardır. Genellikle gündüz ve güneşli havalarda canlılığı daha da artmaktadır. Kışın aydınlatmanın yetersizliği ve soğuk havanın etkisiyle parkta en çok gerçekleşen piknik aktivitesinin olmaması da parkı kışın özellikle akşamları ıssızlaştırır.

Şekil 94. Sadabad Parkı Etkinlik Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.8.4. Farklı Aktiviteler/Aktörler

Sadabad Parkı, yürüyüş, koşu, piknik, mangal, ip atlama, namaz kılma, dini sohbet gibi eylemleri barındıran bir kamusal alandır.

Alan her yaş grubundan kullanıcıları barındırmaktadır. Ancak toplumun her kesiminden insanların olmaması yönünden zayıftır. Bu da toplumun farklı kesiminden insanları toplayıp bir araya getirecek farklı aktivitelerin ve mekânsal özelliklerin olmadığı saptanmıştır.

Şekil 95. Sadabad Parkı Aktivite Çeşitliliği (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

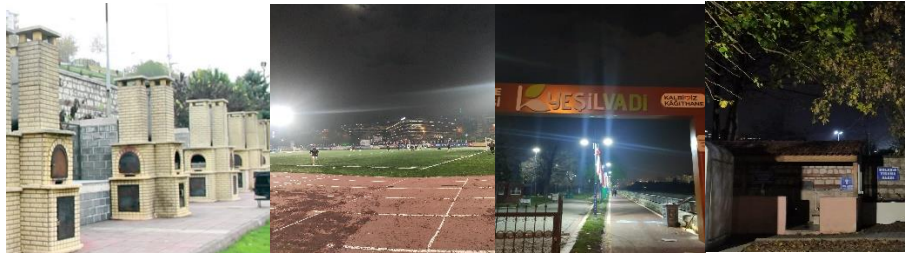
Kaynak: <http://m.sadabadhaber.com/sadabad-ta-mangal-keyfi/2385/>

4.8.5. Eşitlik

Kentin ve toplumun ortak alanları olan kamusal alanlar, herkesin eşit kullanım hakkının olduğu ve bu hakları korumak ve sağlamak üzere tasarlanması gereken alanlardır.

Sadabad Parkında profesyonel futbol sahası, basketbol sahası, spor aletleri, çocuk parkları, mangal için barbekü gibi alanlar tüm park kullanıcılarına açıktır. Ancak Sadabad'ın bulunduğu ilçenin demografik yapısı dolayısıyla yapılan etkinliklerin çeşitliliği az olmakla birlikte ahilik şed kuşanma, okçuluk, ata binme gibi Osmanlı odaklı etkinlikler ağırlıktadır. Bu etkinliklerin dışında yapılan aktiviteler parkta bakışlara maruz kalmakla birlikte dışlayıcı konuma gelinmektedir.

Parkta daha çok çocuklu ailelerin olduğu saptanmıştır. Bekar kadın olarak parkta bulunma oranı oldukça düşüktür. Parkın yeşil alanlara ulaşmada patika sayısı oldukça azdır. Bu da engelliler için sorun oluşturmaktadır.

Şekil 96. Sadabad Parkı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.9. Sadabad Parkının Estetik Analizi

Kamusal alanı beğenme duygusunun altında yatan faktörler, alt bölgeleri içermesi, anıtsal mimari yapı ya da peyzaj öğelerinin varlığı, duygusal kargaşayı sağlayan öğelerin sıklığı ve çeşitliliği, çekim noktasının bulunması, görsel bütünlüğün sağlanması ve cazibe ve çekici alanlara sahip olması ile ölçülmektedir (Mehta, 2014).

Bu bölümde, kamusal alanları estetik kılan faktörler olan uyum, renk, denge, cazibe noktaları, heykel-sanat, peyzaj alanları ve manzara noktalarına sahip olma gibi parametreler Sadabad Parkında değerlendirilecektir.

4.9.1. Uyum/Renk/Denge

Sadabad Parkı içinde barındırdığı zengin peyzaj çeşitliliğiyle farklı renk geçişlerine sebep olmaktadır. Aynı zamanda ortasından derenin geçişiyle su ve doğanın renklerinin buluşması bir uyum içerisindedir.

Sadabad Parkında yeşil alanların dışında, etkinlik alanlarının oluşu da denge içerisindedir.

Şekil 97. Sadabad Parkı Renk Uyum (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.9.2. Cazibe Noktaları

Sadabad Parkının mekânsal olarak insanlara cazip donanımları barındırması ve kullanıcılara çocuk parkı, futbol-basket sahaları, kamelyalar, yeşil alanlar gibi farklı boyut ve işlevdeki alanları sunması caziplik/çekicilik bağlamında olumlu bir durumdur.

Şekil 98. Kağıthane Sadabad Parkı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.9.3. Heykel/Sanat

Kamusal alanda sanat, hayat kalitesini artırır (McCarthy, 2006). Yani, kamusal mekânların mekân kalitesini etki eder, kaliteli alanların kullanımının artmasına, böylece kamusal alan kullanıcılarının beklentilerine yanıt arayan kamusal alanların yer olmasını sağlayan araç olur olur ve kamusal alan kullanım değerini yükseltir.

Sadabad Parkının, içinde bulunan sedef atölyesi, sürekli tiyatro oyunlarına sahip kültür merkezi ve zaman zaman düzenlenen müzik dinletileri parkı sanat anlamında olumlu bir alana dönüştürmektedir.

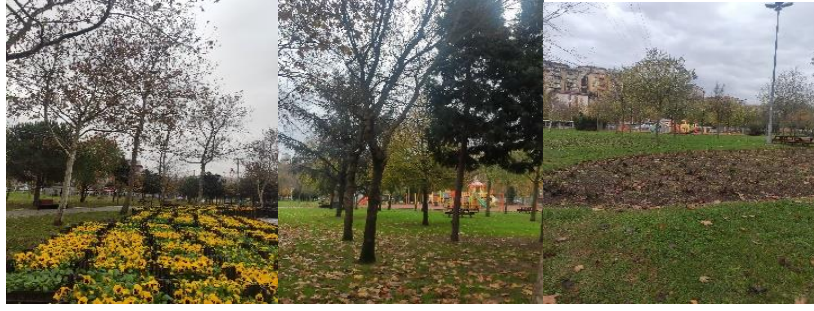

Şekil 99. Kağıthane Sadabad Parkı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.9.4. Peyzaj Alanları

Ağaç ve çiçek türlerinden, erguvanlar, güller, çınarlar, serviler, akçaağaçlar, akasyalar, söğütler, laleler vb. gibi türler yıllardır alanda mevcuttur.

Yeşil alan oldukça yoğun olmakla birlikte, piknik alanları, oyun parkları ve seyir çardaklarına sahip bir mesire alanıdır.

Şekil 100. Sababad Parkı Peyzaj Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.9.5. Vistalar-Manzara Noktaları

Sadabad Parkının en önemli potansiyellerinden biri deredir. Aynı zamanda park için iyi bir manzara noktası oluşturur. Bu yüzden banklar genellikle dereye bakacak şekilde konumlandırılmıştır.

Parkta futbol sahası, basket sahası, çocuk parkları gibi aktivite alanları fazladır. Bir diğer seyir oluşturacak alanlar buralardır. Bu alanlara bakacak oturma alanları da oldukça fazladır.

Şekil 101. Sadabad Parkı Manzara Noktaları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.10. Sadabad Parkının Algılanabilirlik Analizi

İnsanın, kamusal mekân karşısındaki tutumu, çevresinde algıladığı imaj ve sembollere bağlıdır. Mevcut çevrenin oluşma biçimi insanın yapılar ve mahalleler arasında yönünü bulmasını sağlar. Bu yön bulma durumu zor ya da kolay olabilir. İnsanın sosyal ve fiziksel olarak kendini yönlendirmesi, birey de güvenlik duygusunu da oluşturur (Lang, 1987).

Bu bölümde, kamusal alanlarda algılanabilirliği artıran faktörler olan erişilebilirliği, okunabilirliği, ulaşılabilirliği, uygun ölçekte tasarlanması ve giriş çıkış gibi parametreler Maçka Sadabad Parkında değerlendirilecektir.

Şekil 102. Kağıthane Sadabad Parkı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.10.1. Erişilebilirlik

Bireylerin görüş açılarındaki neler olduğu kamusal alanların erişilebilirlikleri ve görünür olma durumları, açısından önem arz etmektedir, "bireyler eğer mekânı görmezse, kullanmazlar" (Whyte, 1980).

Açık kamusal alanlar, yalnızca aktivite, aktivite ve siyasi organizasyon mekânı olarak kalmamakta, aynı zamanda toplumun günlük yaşam alışkanlıklarına da ev sahipliği yapmaktadır. Bu sebeple, kamusal alanların genel kullanıma olanak sağlayan, “erişilebilir olma” durumu önemlidir (Gürallar, 2009).

Sadabad Parkı, Eyüpsultan, Cendere ve İmrahor Caddesi gibi önemli ulaşım ağlarının kesişim alanlarında yer alması erişilebilirlik yönünden pozitif bir faktördür. Ayrıca Kağıthane metro durağına yürüme mesafesinde olması, parkı erişilebilirlik anlamında cazip kılmaktadır.

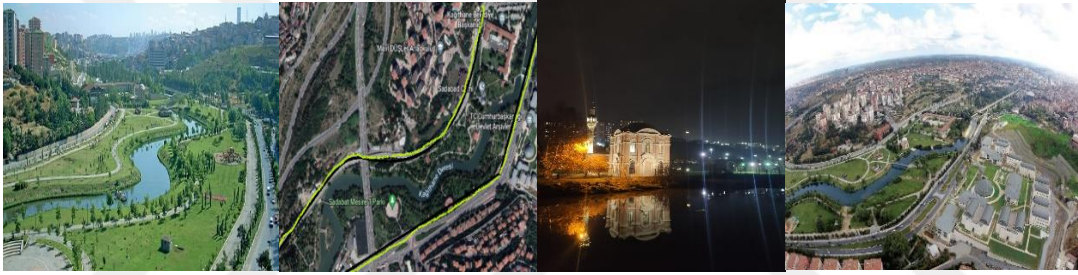
Şekil 103. Sadabad Parkı Erişilebilirlik (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.10.2. Karakter/ Okunabilirlik

Bilişsel harita oluşturma ve yönlenmeye destek olarak bir anlam oluşturan okunabilirlik, geniş ölçekli çevrenin özelliklerine göstergedir (Herzog ve Leverich, 2003).

Yeşil alanlara sahip olması sebebiyle parklar, yapı olarak çevresinden farklılık gösterir. Baskın bir girişinin olmaması ve demir parmaklıklarla çevrili olması parkın okunabilirliğini azaltmaktadır.

Parkın içindeki cami, futbol sahası, kültür merkezi gibi farklı işlevlerdeki yapı ve alanlar hatırlanma ve semboliklik açısından olumlu bir faktördür.

Şekil 104. Sadabad Parkı Okunabilirlik

Kaynak: <https://hayallem.com/panoramik-fotograflar/sadabad-mesire-alani/>

4.10.3. Ulaşılabilirlik

Alana birçok bağlantı ve toplu taşıma ile ulaşım sağlanabilir. Metro, otobüs, özel araç, yaya ulaşmak mümkündür. Ancak, cendere aksından ana yolun geçiyor olması parka yaya ile ulaşmada zorluk oluşturmaktadır. Parkın arka girişine yakın olan, Kağıthane ilçesinde ikamet olan halk tarafından ulaşımı mümkündür.

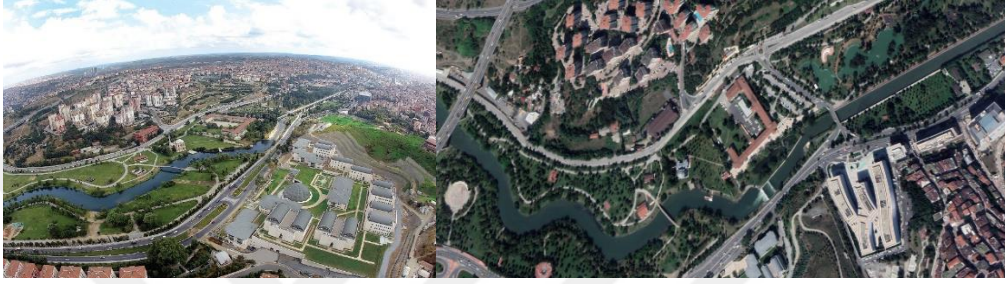

Şekil 105. Sadabad Parkı Ulaşım Ağları

4.10.4. Ölçek

Kamusal alanların fiziksel kompozisyonları, ölçek ve yoğunlukları, yönlendirme ve kentsel mobilya boyutları önemlidir. Parkta, yaya yolları, su alanları, yeşil alanların oranı uygundur ve insan ölçeğindedir.

İnsanın fizik yapısına uygun tasarımlarla birlikte, kamusal alanda gerçekleşen eylem biçimlerini de gözleterek bir tasarım anlayışı vardır.

Şekil 106. Sadabad Parkı Plan Dokusu

Kaynak: <https://hayallem.com/panoramik-fotograflar/sadabad-mesire-alani/>

4.10.5. Giriş/Çıkış

Sadabad Parkının tanımlı tek girişi vardır. Onun dışında ki girişleri oldukça tanımsızdır. Önünde engeller vardır ve uzun demir parmaklıklardan girişi bulmak oldukça zordur. Tanımlı girişler olmamasına rağmen girişe yönelik yönlendirmelerde yoktur. Büyük yüzölçümüne sahip Sadabad Parkının tanımlı birden fazla girişinin olması gerekmesine rağmen sadece belirgin ve tanımlı tek girişi mevcuttur.

Şekil 107. Sadabad Parkı Giriş Çıkış Yerleri (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.11. Sadabad Parkının Konfor Analizi

Konfor kavramı insanın bulunduğu koşullarda en az gayret hoşnut olma durumudur. Konfor koşullarının sağlanması, kullanıcıların fiziksel ve psikolojik sağlıklarının istenilen düzeyde olabilmesi için gerekli en elzem faktörlerden biridir.

Bu bölümde, kamusal alanlarda konfor hissini artıran faktörler olan yaya yolları tasarımı, oturma alanları, ortak pratiklere imkan vermesi, işlevselliği kentle ilişki kurması gibi parametreler Sadabad Parkında değerlendirilecektir.

4.11.1. Yaya Yolları

Sadabad Parkında yaya yolları bakımlıdır. Ancak yaya yolunun karşısına çıkan duvar, korkuluk gibi elemanlar sonucu sürekliliği zayıflamaktadır. Dere kenarlarında bulunan banklara ulaşın ara patikalar yoktur. Bu da çimlere basıp geçmemize sebep vermektedir. Çimlerin yeni sulanma durumunda ıslanma ve temizlik sorunu yaratmaktadır.

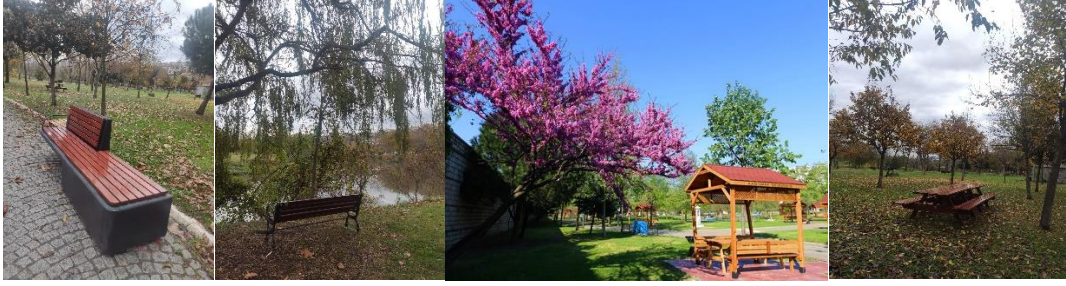

Şekil 108. Sadabad Parkı Yaya Yolları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.11.2. Oturma Alanları

Parkın oturma alanları oldukça fazladır ve iki, üç, dört kişilik kişi sayısına göre düzenlenmiş banklar mevcuttur. Bu oturma alanları yeşil alanların ortası, ana yürüme aksının kenarları, parkların kenarları gibi yerlere konumlanmıştır. Parkın düz bir alanda olması oturma alanlarının sıklığını işlevsel kılmıştır.

Oturma alanlarının dışında, alanda kamelyalar mevcut olduğu için kitap okuma, çalışma, masalarda piknik yapma gibi imkanlara sahiptir.

Şekil 109. Sadabad Parkı Oturma Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.11.3. Ortak Etkinliklere İmkan

Yılın bazı dönemleri düzenlenen okçuluk, ata binme, uçurtma uçurma, memleket günleri gibi etkinlikler ortak pratiklere imkan vermektedir. Bunun dışında, parkın içindeki futbol sahasının varlığı amatör maçların olması seyircilerin ortak bir eylemde birleştirici bir faktör durumundadır.

Parkın içindeki mangallar da herkesin bir araya gelip ortak pratiğe imkan vermektedir.

Şekil 110. Sadabad Parkı Ortak Yapılan Etkinlikler (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.11.4. İşlevsellik

Parkın içinde seyyar satıcıların oldukça azlığı, yakınında süpermarketin olmaması parkı yemeklere ulaşma anlamında işlevsiz kılmaktadır.

Parkta gözlemlenen en sık eylem mangaldır. Belediyenin hazır mangal alanlarını tahsis etmesi işlevseldir.

Parkın oturma alanları oldukça fazladır ve iki, üç, dört kişilik kişi sayısına göre düzenlenmiş banklar mevcuttur. Bu oturma alanları dere kenarı, yeşil alanların ortası, futbol sahası, çocuk parkları kenarları, manzara noktalarına yakın yerlerdedir.

Parkın evcil hayvanlara yönelik parklara sahip olmaması, tuvalet noktalarının olmaması, dere kenarlarına ulaşımın engelli kişiler için zor olması parkı işlevsiz kılan özelliklerdendir.

Şekil 111. Sadabad Parkı Güvenlik (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.11.5. Kentle İlişkisi

İstanbul'un en uzun mesire alanı olan Sadabad Parkı, Kağıthane Deresi'nin yanında yer alarak, Haliç kısmında sonlandığında Haliç'e dökülür.

Parkta, Eyüpsultan ve parkın arka giriş yönüne konumlanan konut alanlarından, Cendere Caddesi'ne ulaşmada bir geçiş alanı olarak da tercih edilmektedir. Bu açıdan, kamusal alanlarda hem isteğe bağlı hem de zorunlu etkinliklerin oluştuğu görülmektedir. Ancak Parkı demir parmaklıklarla uzun hatlar boyunca çevrelendiği için çoğu yerde bu geçişler kesintiye uğramaktadır ve bazı konumlarda bu kısa geçişlere imkan vermemektedir.

Şekil 112. Sadabad Parkı Kentle İlişkisi

Kaynak: <https://hasbahcegazetesi.com/kagithane/>

4.12. Sadabad Parkının Teknik Analizi

Toplumun güvenliğini sağlayarak toplumun bireyleri güvende hissettirilebilir yani güvenli bir çevre sağlanır. Böylece, özgür, yaşam kalitesi yüksek ve huzurlu bireyler ve çevre inşa edilir (Payam, 2014).

Güvensiz alanlarda gelişme gerçekleşmeyeceği gibi, gelişmemiş alanlar da güvensizdir (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2005).

Sadabad Parkı kamusal alanının içerisinde olması gereken teknik işlevler olan güvenlik, temizlik, ışıklandırma ve yönlendirme özelliklerinin ne kadar karşılandığı bu bölümde anlatılacaktır.

4.12.1. Güvenlik

Fiziksel bakımın gerçekleştirilmesi, suç oranı düşürmek, gerekli aydınlatma yeterliliğini sağlama, güvensizlik oluşturan birey ve nesnelerin kaldırılması ve dar sokakların genişliğini sağlama gibi önlemlerle güvenlik sağlanabilir (Mehta, 2014).

Sadabad Parkının Cendere Yolu girişinde 24 saat duran güvenlik kulübesi mevcuttur. Güvenlik görevlileri belli zaman aralıklarıyla parkın içinde güvenlik kontrolü yapmaktadırlar. Ancak parkın yüzölçümüne göre güvenlik sayısı küçük ve sayıca yetersizdir. Karanlık bölgelerin fazla oluşu park kullanıcı görüşünü azaltmakta, kullanıcıların yüzünü ve davranışlarının seçilmemesine sebebiyet vermektedir bu da güvenlik sorunu doğurmaktadır. Parkta güvende hissetmemek, kamusal alandaki aidiyetimizi de azaltmaktadır.

Şekil 113. Sadabad Parkı Güvenlik (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.12.2. Temizlik

Sadabad Parkını temiz kılmak üzere çöp kutuları oldukça fazladır. Ancak Kağıthane deresinin pis oluşu, Parkın en büyük cazibesi noktası olan dereden dolayı parkı da pis kılmaktadır. Yürüme yolları, yeşil alanların temiz olmasına karşın özellikle mangala izin verilen alanlar olan parkın çeperlerinde oldukça kirlidir. Piknikçilerden kalma poşet, plastik tabak, çatal vb. objeler olukça fazladır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) kapsamında olan Sadabad Parkının bakım, onarım ve temizlik işlemleri İBB tarafından sağlanmaktadır. Parkın Kağıthane evlendirme daire kısmında bulunan Hasbahçe Mesire alanı Kağıthane Belediyesine aittir ve temizlik işleri Kağıthane Belediyesi tarafından yapılmaktadır.

Park'ta farklı büyüklükte çöp kutuları bulunmaktadır genel olarak temiz bir parktır. Ana yürüme aksında yer yer çöplere rastlanmıştır.

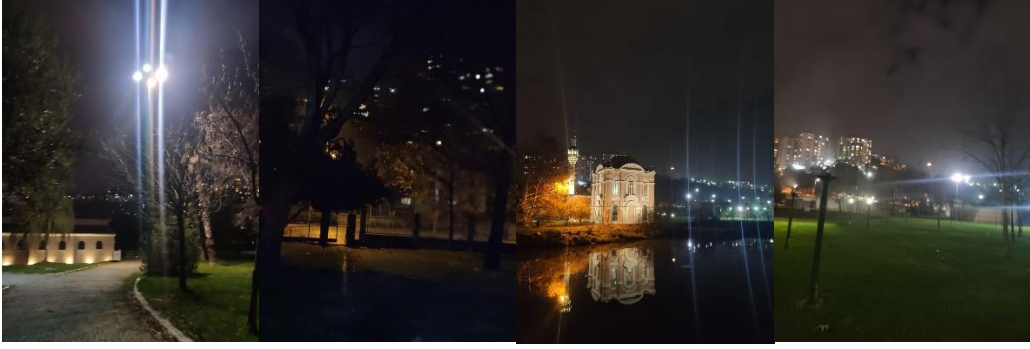

Şekil 114. Sadabad Parkı Temizlik (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.12.3. Işıklandırma

Gün içinde doğal ışık olarak aydınlatma sağlayan kamusal alanlar, gün battığında aydınlatma elemanlarıyla ışıklandırılmaktadırlar.

Sadabad Parkında aydınlatma direkleri sayıca fazla gibi gözükse de oldukça yetersizdir. Ağaç yoğunluğu fazla olan bölgelerde aydınlatma elemanları yetersiz kalmaktadır. Bu da yer yer zifiri karanlık alanların varlığına sebebiyet vermektedir. Zifiri karanlık olan bölgelerde güvensizlik hissi parkın akşam saatlerinde tercih edilmesini azaltmaktadır.

Şekil 115. Sadabad Parkı Aydınlatma Direkleri (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.12.4. Yönlendirme

Kamusal alanın insana sağladığı önemli bir işlev olan ve kamusal alanı kullanma tecrübesinde önemli bir yeri olan yönlendirme; bireyin kendini mekânda yönlendirmesi kamusal alanı daha güvenilir ve beğenilen bir mekân olarak değerlendirmesine imkan sağlar (Lynch, 1980).

Mangal aktivitesi çok olan bir bölge olan Sadabad Parkında yönlendirme tabelalarında tehlike oluşturacak olan mangal ateşi uyarı tabelaları ve çöp atmayınız uyarı tabelaları oldukça fazladır. İnsanlar için bir diğer tehlike unsuru ise başıboş köpeklerdir. Sadabad Parkı çevresinde oldukça fazla sahipsiz köpek vardır. Tehlikenin kontrol altına alınabilmesi için evcil hayvanlara yönelik tasma zorunluluğu tabelaları vardır.

Tarihi bir park olan Sadabad Park bilgilendirme yazısı da yine Park içinde karşımıza çıkar. Ancak parkın büyüklüğü ve içinde birden fazla alan olmasına yönelik yön bilgisi yoktur. Örneğin içinde tarihi cami, futbol sahası, evlendirme dairesi, Hasbahçe Mesire Alanı gibi farklı işlevlere sahip alanlar ve yapılar olmasına karşın bu alanlara gitmeyi kolay kılacak biri yönlendirme bulunmamaktadır.

Şekil 116. Sadabad Parkı Yönlendirme Tabelaları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.12.5. Gürültü/Koku Kontrolü

Sadabad Parkının ortasından geçen Kağıthane deresi en büyük koku unsurudur. Çevresindeki sanayi yerleri sebebiyle çok fazla kirlenen dere, çevresine kötü kokular yayıyor. Yağışlı aylarda yatağına sığmayarak taşıyor, çevresindeki yerleşim yerlerine zarar vermektedir. Bu da Sadabad Parkının kalitesini düşürmektedir.

Bir diğer koku ve gürültü unsuru da belediye tarafından sağlanan mangal bölgelerinin çevresi, özellikle hafta sonu ve güneşli havalarda mangal kokusu parkın oksijenini bitirip yerini tamamen et kokusuna bırakmaktadır. Mangal bölgesindeki insanların yoğunlaşması sebebiyle gürültünün artması da parkın sakin ve huzurlu yapısını gürültü kirliliğine bırakmaktadır.

Şekil 117. Kağıthane Deresi ve Sadabad Parkı Mangal Alanları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

4.13. Günlük Yaşam Aktiviteleri

Bu çalışmanın amacı kamusal alan kullanıcılarının parkı kullanımına yönelik günlük yaşam aktivite haritalarının yapılması ve bu aktivite haritaları ile parkların mekânsal aktivite analizinin yapılmasıdır. Oluşturulan harita ve matris sistematik gözlem yoluyla oluşturulmuştur.

Bu çalışmada yapılan gözlemler kamusal alanlarda mekânsal düzenlemeler ve kamusal alan kullanıcılarının günlük yaşam aktivitelerini incelemeye yönelik olarak gerçekleştirilmiştir.

Mekânı farklı kullanıcıları da kapsamaları istendiğinde gözlem yöntemiyle, her kullanıcı grubuna hitap edecek etkinlik mekânları için alt mekânların oluşturulması önerilir (Akad 2007, Evrim 2010).

Matris oluşumu için, alandaki eylem ve aktiviteleri gözlemlemek üzere farklı gün ve aylarda alanlara gidilmiştir. Her iki alana da, aynı tarihlerde gidilmiş olup, gözlemde ben Kağıthane Sadabad Parkında iken, araştırmada destek alınan kişi Maçka Demokrasi parkındadır. Alanlara, ilkbahar ve kiş mevsimlerinde 2 Mayıs ve 2 Aralık 2022 tarihlerinde gidilmiştir. Saat 10:00-14:00 ve 18:00-21:00 saatleri arasında en az 6 kere yarım saatlik periyotlar halinde ziyaret edilmiştir. Gözlem yapılan her periyotta alanda hangi bölgede ne gibi etkinliklerin yapıldığı, yaş grubu, kişi sayısı cinsiyeti gzeterек oluşturulmuştur. Tablo üzerinde her kişi için ayrı ayrı veriler işlenmiştir. Matris tablosuna tarih, saat, hava durumu da işlenmiştir. Bu yöntemin amacı zamana ve hava koşullarına göre değişen kişi sayısı, kişi profilleri ve aktiviteleri ölçmektir.

Çalışmada park kullanıcılarının ne tür aktivitelerde bulundukları gözlemlenmiştir. Gözlemler sırasında aynı anda iki kamusal alanda ölüm yapılması için yardım alınmıştır. Her iki parkta da tek noktadan gözlemler yapılmıştır. Tespit edilen bu durumlar parkların haritalarına belirli simgelerle işlenerek davranış haritalarına ilişkin matris oluşturulmuştur. Bu matris gün boyunca her bir gözlem zamanı için ayrı ayrı yapılmıştır.

Günlük Yaşam Aktivite Analizi

Tablo 3. Sadabad Parkı Gözlemlenen Eylemler

Gözlem saati ve günü	Hava Durumu	Gözlemlenen Eylemler					
SADABADA PARKI		Yürüyenler	Alet Kullananlar	Spor Yapanlar	Oturanlar	Evcil hayvan dolaştıranlar	Piknik Yapanlar
14.05.2022 Cumartesi 10:00-13:00	Güneşli 20 °C	54	2	24	35	5	23
14.05.2022 Cumartesi 18:00-21:00	Güneşli 18 °C	47	2	16	41	3	41
11.12.2022 Cumartesi 10:00-13:00	Bulutlu 11 °C	40	2	12	29	2	18
11.12.2022 Cumartesi 18:00-21:00	Bulutlu 9 °11C	30	0	6	28	5	20

Tablo 4. Maçka Demokrasi Parkı Gözlemler Eylemler

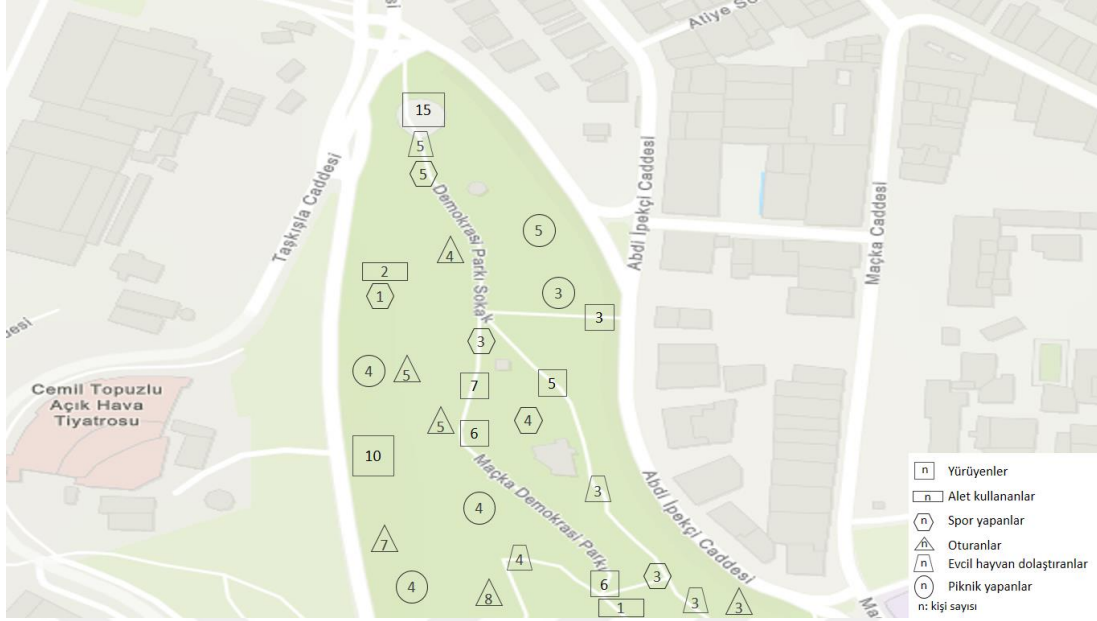
Gözlem saati ve günü	Hava Durumu	Gözlemlenen Eylemler					
MAÇKA DEMOKRASİ PARKI		Yürüyenler	Alet Kullananlar	Spor Yapanlar	Oturanlar	Evcil hayvan dolaştıranlar	Piknik Yapanlar
14.05.2022 Cumartesi 10:00-13:00	Güneşli 20 °C	52	3	16	32	15	20
14.05.2022 Cumartesi 18:00-21:00	Güneşli 18 °C	65	0	20	60	15	45
11.12.2022 Cumartesi 10:00-13:00	Bulutlu 11 °C	44	2	10	35	10	28
11.12.2022 Cumartesi 18:00-21:00	Bulutlu 9 °11C	39	0	6	38	15	31

Sadabad Parkı Aziziye Parkı
Çevresi
Güneşli 20 °C
Cumartesi
10:00-14:00

Tablo 5. Sadabad Parkı Günlük Yaşam Aktiviteleri

	AKTİVİTE	KADIN						ERKEK						YORUM
		18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	
		I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	
Yer: Sadabad Parkı Alt Konum: Aziziye Cami Çevresi Hava: Güneşli Tarih: 14 Mayıs Saat: 10:00-14:00	Yürüyener	III3	III3 II2	III2 II1	II III2	III1	III1	III3	II1 III3	II1 II3	III1 II2	III1	III1	I1: Tek yürüyener I2: Çocuklarıyla yürüyener I3: Arkadaşlarıyla yürüyener
	Alet Kullananlar							III1						I1: Bisiklet I2: Paten
	Spor Yapanlar	II1	III3 II1	III3		I4		III1 I3	III3	II4	I4			I1: Futbol, voleybol, basketbol I2: Pilates, Yoga I3: Koşu I4: Spor aletleri
	Oturanlar	II3	III3	III2	II III2	III2	II1	II3		III2	III1	III2	II1	I1: Tek oturanlar I2: Çocuklarıyla oturanlar I3: Arkadaşlarıyla oturanlar
	Evcil hayvan dolaştırıanlar		I1	I1	I1			I1		I1				I1: Köpek
	Piknik yapanlar		II2	I2	III2	III2	III2	I2	I2	I3		III2		I1: Mangal I2: Örtü üstünde yiyecek I3: Alkol alanlar

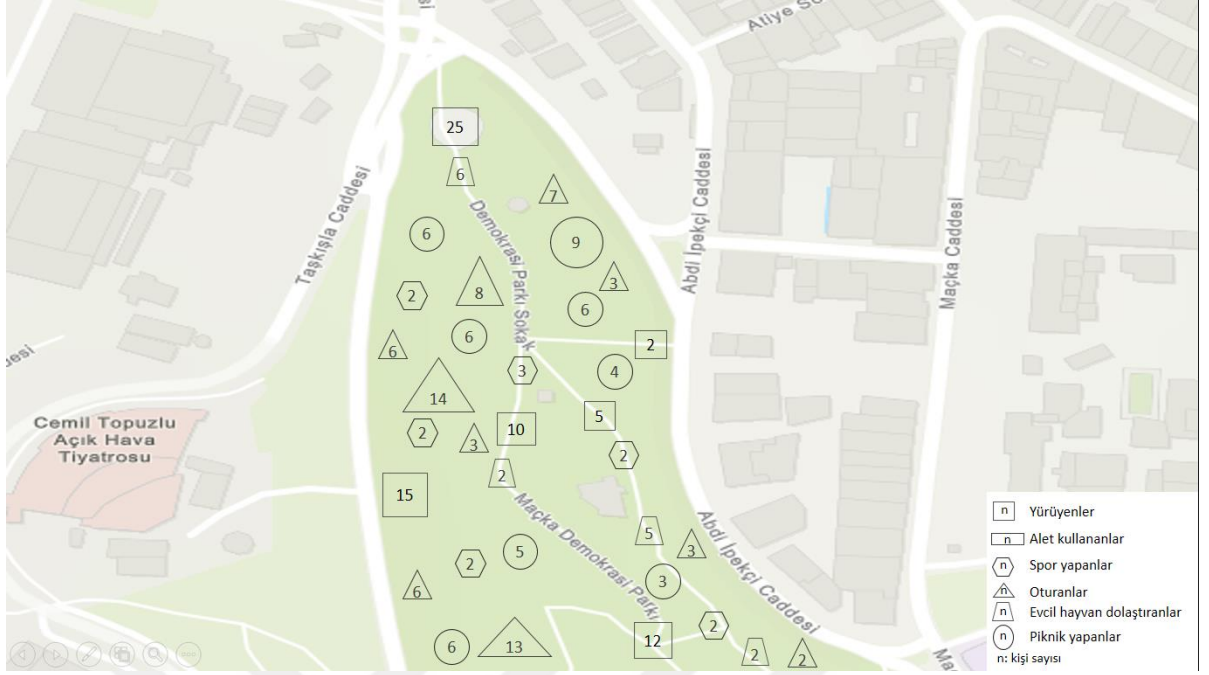
Maçka Demokrasi Parkı Cemil Topuzlu
Açık Hava Tiyatrosu Çevresi
Güneşli 20 °C
14.05.2022
Cumartesi
10:00-14:00

Tablo 6. Maçka Parkı Günlük Yaşam Aktiviteleri

	AKTİVİTE	KADIN						ERKEK						YORUM
		18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	
Yer: Maçka Demokrasi Parkı Alt Konum: Cemil Topuzlu Açık Hava Tiyatro arkası Çevresi Hava: Güneşli Tarih: 14 Mayıs 2022 Cumartesi Saat: 10:00-14:00	Yürüyenler	II3	III3	III2 I1	I1 II2	III1	III1 II3	III3	III1 III3	II1 II3	III1 II2	II1 I3	III1 II3	I1: Kişi sayısı I1: Tek yürüyenler I2: Çocuklarıyla yürüyenler I3: Arkadaşlarıyla yürüyenler
	Alet Kullananlar	II2						I1						I1: Bisiklet I2: Paten
	Spor Yapanlar	II1	III3	III3		I4		II1	I3	III3				I1: Futbol, voleybol, basketbol I2: Pilates, Yoga I3: Koşu I4: Spor aletleri
	Oturanlar	II3	III3	III2	I1 III2	III2	II1	II3		II2	III1	III2	II1	I1: Tek oturanlar I2: Çocuklarıyla oturanlar I3: Arkadaşlarıyla oturanlar
	Evcil hayvan dolaştıranlar	I1	II1	II1	I1			II1	III1	II1	I1			I1: Köpek
	Piknik yapanlar	I2	II2	I2	III2	III2	II2	I2	I2	I3			II2	I1: Mangal I2: Örtü üstünde yiyecek I3: Alkol alanlar

	AKTİVİTE	KADIN						ERKEK						YORUM	
		18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	I: Kişi sayısı	
Yer: <u>Sadabad</u> Parkı Alt Konum: Aziziye Cami Çevresi Hava: Bulutlu Tarih: 14 Mayıs 2022 Cumartesi Saat: 18:00-21:00	Yürüyenler		III3 II2	III2	I1 IIII2	II1	II1	III3	III1 IIII3	II1 II3 II2	III1 IIII2	III3	II1	I1: Tek yürüyenler I2: Çocuklarıyla yürüyenler I3: Arkadaşlarıyla yürüyenler	
	Alet Kullananlar							II1						I1: Bisiklet I2: Paten	
	Spor Yapanlar		III3 II1	II1				III1	I3	III3	II4				I1: Futbol, voleybol, basketbol I2: <u>Pilates, Yoga</u> I3: Koşu I4: Spor aletleri
	Oturanlar	II3	IIII3	III2	IIII2	III2	II1	III3	II1	IIII2	IIIII1	III2	III1		I1: Tek oturanlar I2: Çocuklarıyla oturanlar I3: Arkadaşlarıyla oturanlar
	Evcil hayvan dolaştıranlar			I1				I1		I1					I1: Köpek
	Piknik yapanlar	III2	III2	II2	IIII2	IIIII2	IIII2	I2	I2	II II2 I3	IIIII1 II2	I1 II2	IIII2		I1: Mangal I2: Örtü üstünde yiyecek I3: Alkol alanlar

Maçka Demokrasi Parkı Cemil Topuzlu
Açık Hava Tiyatrosu Çevresi
Bulutlu 18 °C
14.05.2022
Cumartesi
18:00-21:00

Tablo 8. Maçka Parkı Günlük Yaşam Aktiviteleri

Yer: Maçka Demokrasi Parkı Alt Konum: Cemil Topuzlu Açık Hava Tiyatro arkası Çevresi Hava: Bulutlu Tarih: 14 Mayıs 2022 Cumartesi Saat: 18:00-21:00	AKTİVİTE	KADIN						ERKEK						YORUM
		18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 +	
		I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	I: Kişi sayısı	
	Yürüyüşler	IIIIIIII	IIIIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	I1: Tek yürüyüşler I2: Çocuklarıyla yürüyüşler I3: Arkadaşlarıyla yürüyüşler
	Alet Kullananlar													I1: Bisiklet I2: Paten
	Spor Yapanlar	IIII	I3	IIIIII	I4			IIII		IIII	I4 I3			I1: Futbol, voleybol, basketbol I2: Pilates, Yoga I3: Koşu I4: Spor aletleri
	Oturanlar	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	I1: Tek oturanlar I2: Çocuklarıyla oturanlar I3: Arkadaşlarıyla oturanlar
	Evcil hayvan dolaştırıcılar	I1	IIII	I1	I1	I1		I1	IIII	IIII	I1	I1	I1	I1: Köpek
	Piknik yapanlar	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII	IIIIII			IIIIII	I1: Mangal I2: Örtü üstünde yiyecek I3: Alkol alanlar

Sistematik bir şekilde alanlarda gerçekleştirilen günlük yaşam aktiviteleri analizlerinde çıkan sonuçlara göre, 14 Mayıs 2022 cumartesi günü saat 10:00-13:00 arasında Sadabad Parkında bulunan Aziziye Cami çevresinde gözlenen günlük aktivite rutinlerine bakıldığında, gerçekleşen eylemler sırasıyla en fazla yürüme, oturma, piknik yapma spor yapma ve evcil hayvan dolaştırma olmuştur. Kullanıcılarının kadın-erkek sayısının birbirine yakın olduğu yaş oranı ortalama 45-54 yaş grubu olup genelde çocuklu aile olarak alana gelindiği gözlemlenmiştir. Alana aynı günün akşam saatleri olan 18:00-21:00'de gidildiği de ise, piknik yapanların sayısının yükselmesine karşın, diğer günlük aktivitelerin sayısının azaldığı görülmüştür. Piknik yapma aktivitesi örtü üzerinde ve mangal yapma eylemiyle gerçekleşiyor olup alkol kullanımı yok denecek kadar azdır.

11 Aralık 2022'de yapılan analizler sonucunda ise, Mayıs ayına kıyasla parkı ziyaret eden kullanıcıların sayısında ciddi bir azalma söz konusudur. Özellikle parkta vakit geçirmeye yönelik piknik yapma, oturma, spor yapma gibi aktiviteler de oldukça düşüş gözlemlenmiştir.

14 Mayıs 2022 cumartesi günü saat 10:00-13:00 arasında Maçka Demokrasi Parkında bulunan Aziziye Cemil Topuzlu Açık Hava Tiyatrosu karşısında gözlemlenen günlük aktivite rutinlerine bakıldığında, gerçekleşen aktivite ve eylemler sırasıyla en fazla yürüme, oturma, piknik yapma, evcil hayvan dolaştırma ve spor yapma olmuştur. Evcil hayvanlara yönelik parkların varlığının sebebiyle, evcil hayvan dolaştırma eylemi Sadabad Parkından fazla olduğu gözlemlenmiştir. Piknik yapma aktivitesi örtü üzerinde ve Sadabad Parkının aksine mangal yapma eylemi hiç yoktur genelde evden getirilen yiyeceklerle yapıldığı gözlemlenmiştir. Alkol kullanımı Sadabad Parkına oranla oldukça yüksektir. Kullanıcıların kadın-erkek sayısının birbirine yakın olduğu yaş oranı ortalama 25-44 yaş grubu olup genelde genç kesimin geldiği gözlemlenmiştir. Alana aynı günün akşam saatleri olan 18:00-21:00'de gidildiği de ise, aletli spor yapanların sayısının azalmasına karşın, diğer günlük aktivitelerin sayısının arttığı görülmüştür.

11 Aralık 2022'de yapılan analizler sonucunda ise, Mayıs ayına kıyasla parkı ziyaret eden kullanıcıların sayısında ciddi bir azalma söz konusudur. Özellikle parkta vakit geçirmeye yönelik piknik yapma, oturma, spor yapma gibi aktiviteler de oldukça düşüş gözlemlenmiştir.

5. ÇALIŞMA ALANLARININ KULLANICI ANKETİ İLE ANALİZİ

Kamusal alanlarda mekân kalitesi ve kullanıcıların demografik yapısı ile parkı kullanımları yani parktaki aktiviteleri arasındaki ilişki, Kağıthane ve Şişli ilçelerinde konumlanan Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkına yönelik yapılan analizler doğrultusunda ortaya konulmuştur. Çalışmada; Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkı kamusal alanları kalite ölçütlerine göre analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, bir diğer yöntem olan anket tekniği uygulanmıştır. Bu doğrultuda, kamusal alan algılarını ortaya çıkarmak için toplumun ortak zihinsel kent imgelerini, eylem örüntülerini ve beğenilerini ortaya koymak amacı ile alanın kullanıcılarına yönelik, nicel araştırma yöntemlerinden olan yüz yüze anket tekniği kullanılarak görüşmeler yapılmıştır.

Anket çalışması yapılırken Sadabad Parkında 46 katılımcı, Maçka Demokrasi Parkında 50 katılımcı olmak üzere toplam 96 katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmenin yarısı mart ayında diğer yarısı haziran ayı içerisinde yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı saatte parkta bulunan katılımcıların yaş ve cinsiyet dağılımı gözetilerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda cinsiyette kadın-erkek dağılımının birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir.

Veriler toplandıktan sonra SPSS programı aracılığı ile istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Saha çalışması sonrasında toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 23.0 paket programı aracılığıyla istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin frekans dağılımları, ortalamaları gibi tanımlayıcı istatistiklerin belirlenebilmesi için betimsel analiz kullanılmıştır.

5.1. Maçka Demokrasi Parkı Anket Sonuçları

Anket çalışması yapılırken Maçka Demokrasi Parkında 50 katılımcı, ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmenin yarısı mart ayında diğer yarısı haziran ayı içerisinde yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı saatte parkta bulunan katılımcıların yaş ve cinsiyet dağılımı dikkate alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda cinsiyette kadın-erkek dağılımının birbirine yakın olmasına gayret edilmiştir.

Veriler toplandıktan sonra SPSS programı aracılığı ile istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. saha çalışması sonrasında toplanan veriler bilgisayar

ortamına aktarılmış ve SPSS programı aracılığıyla istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin frekans dağılımları, ortalamaları gibi tanımlayıcı istatistiklerin belirlenebilmesi için betimsel analiz kullanılmıştır.

Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcıların demografik bilgileri sorulduğunda. Tablo 8 'e göre Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcılardan, %54'ü kadınsa, %46'sı erkektir. Maçka'yı tercih eden katılımcılardan 18-44 yaş aralığı (%46,0) çoğunluktadır. Katılımcıların eğitim düzeyinde ise ön lisans mezunu öne çıkmaktadır (%42,0). Katılımcıların mesleklerinde en yüksek orana öğrenciler (%32,0) sahiptir. Bu cevabı, % 20 oranıyla özel sektör cevabı takip etmiştir. Maçka Parkı'nı tercih eden katılımcılar en çok (%20) Şişli ilçesinden katılım sağlandığı cevabı verilmiştir. Bu cevabı, %12 oranıyla Şişli ve Kağıthane ilçeleri takip etmiştir.

Tablo 9. Maçka Demokrasi Parkı Demografik Sonuçlar

		Sıklık	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	27	%54,0
	Erkek	23	%46,0
Yaş	18-24	23	%46,0
	25-34	16	%32,0
	35-44	8	%16,0
	45-54	1	%2,0
	55-64	2	%4,0
Eğitim Düzeyi	Ortaokul	1	%2,0
	Lise	5	%10,0
	Ön Lisans	21	%42,0
	Lisans	13	%26,0
	Lisansüstü	10	%20,0
Meslek	Öğrenci	16	%32,0
	Yönetici olmayan özel sektör çalışanı	10	%20,0
	Uzmanlık gerektiren meslek (mimar, avukat, diş hekimi vs.)	9	%18,0
	Akademisyen	5	%10,0
	İşçi/hizmetli	4	%8,0
	Esnaf	3	%6,0
	Özel sektörde yönetici	1	%2,0
	Ev Hanımı	1	%2,0
	Emekli	1	%2,0
İlçe	Şişli	10	%20,0
	Kağıthane	6	%12,0
	Sarıyer	6	%12,0
	Bahçelievler	5	%10,0
	Beşiktaş	4	%8,0
	Kadıköy	4	%8,0
	Bağcılar	3	%6,0
	Eyüpsultan	2	%4,0
	Üsküdar	2	%4,0
	Gaziosmanpaşa	2	%4,0
	Sultangazi	1	%2,0
	Pendik	1	%2,0
	Bakırköy	1	%2,0
	Avcılar	1	%2,0
	Güngören	1	%2,0
	Beyoğlu	1	%2,0
	Toplam	50	%100

Tablo 10. Parkı En Son Ne Zaman Ziyaret Ettiniz?

	Hafta İçi		Hafta Sonu	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
10:00-12:00 arası	2	%14,3	3	%8,3
12:01-16:00 arası	4	%28,6	11	%30,6
16:01-20:00 arası	3	%21,4	15	%41,7
20:01-22:00 arası	5	%35,7	7	%19,4
Toplam	14	%100,0	36	%100,0

Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara parkı en son ne zaman ziyaret ettikleri sorulmuştur. Tablo 9'a göre Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcı daha çok; hafta sonları (%41,7) 16:01-20:00 arasında hafta içi ise (%35,7) saat 20:01-22:00 saatleri arasında parkı kullandığını belirtmiştir

Tablo 11. Parkı Kullanım Amaçlarınız Nelerdir?

	Sıklık	Yüzde
Arkadaşlarımla vakit geçirmek için	38	%76,0
Yürüyüş yapmak için	29	%58,0
Piknik yapmak için	16	%32,0
Parktaki etkinliklere katılmak için	15	%30,0
Ailemle vakit geçirmek için	13	%26,0
Evcil hayvan dolaştırmak için	7	%14,0
Alkol almak için	3	%6,0
Çocuklarımla oyun oynaması için	2	%4,0
Toplam	50	%100,0

Maçka Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri Maçka Parkını ziyaret eden 50 katılımcı daha çok; arkadaşlarıyla vakit geçirmek için (%76,0), yürüyüş yapmak için (%58,0), piknik yapmak için (%32,0), parktaki etkinliklere katılmak için (%30,0) parkı kullandığını belirtmiştir.

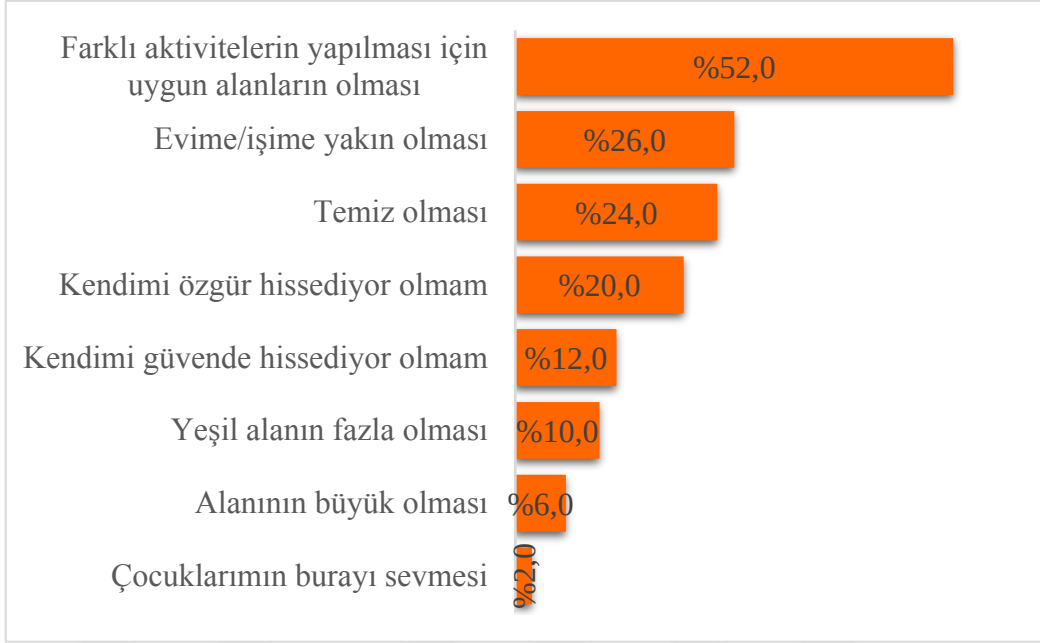
Tablo 12. Parka Kimlerle Geliyorsunuz?

	Sıklık	Yüzde
Arkadaşlarımla	48	%96,0
Tek başıma	19	%38,0
Anne/Babamla/Kardeşlerimle	15	%30,0
Çocuklarımla	5	%10,0
Eşimle	5	%10,0
Toplam	50	%100,0

Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parka kimlerle geliyorsunuz diye sorulmuş ve birden fazla yanıt alınmıştır. Tablo 11'e göre Maçka Parkını ziyaret eden 50 katılımcı daha çok; arkadaşlarımla (%96,0), tek başıma (%38,0) en yüksek cevap yüzdelere sahipken, eşimle ve çocuklarımla (%10,0) cevabı parka kimlerle geliyorsunuz sorusunda en düşük yüzdeli cevap olmuştur.

Tablo 13. Parkı Tercih Etme Nedenleriniz Nelerdir?

	Sıklık	Yüzde
Farklı aktivitelerin yapılması için uygun alanların olması	26	%52,0
Evime/işime yakın olması	13	%26,0
Temiz olması	12	%24,0
Kendimi özgür hissediyor olmam	10	%20,0
Kendimi güvende hissediyor olmam	6	%12,0
Yeşil alanın fazla olması	5	%10,0
Alanının büyük olması	3	%6,0
Çocuklarımla burayı sevmesi	1	%2,0
Toplam	50	%100,0

Şekil 118. Maçka Demokrasi Parkının Tercih Edilme Sebepleri

Maçka Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parkı tercih etme nedenleri sorulmuş ve birden fazla yanıt alınmıştır. Tablo 12'ye göre Maçka Parkını ziyaret eden 50 katılımcı daha çok; farklı aktivitelerin yapılması için uygun alanların olması (%52,0), evime/işime yakın olması (%26,0) ve temiz olması (%24,0) cevabını belirtmiştir.

Çıkan sonuçlara göre Şekil 119); **Farklı aktivitelere uygun alanları barındırma** durumu park tasarımında en önemli kıstas olarak düşünülebilir. Bu cevap ise, farklı aktivitelere olması ve bu aktivite çeşitliliğine elverişli alanları barındırıyor olması bir parkı tercih edilebilir kılacaktır. Bir diğer önemli faktör ise, **evime/ işime yakın olması** cevabıyla en çok ağırlığı olan 2. cevaptır. Bu durumda, parkların merkezi konumda olması, şehrin dışına konumlanmaması yine parkı tercih edilebilir kılacaktır. Yani park oluşumlarında, önemli bir parametre olarak kullanılabilir.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Farklı eylem potansiyellerine açık bir park	4	%8,0	4	%8,0	6	%12,0	30	%60,0	6	%12,0	50	%100
Bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park	1	%2,0	5	%10,0	5	%10,0	27	%54,0	12	%24,0	50	%100
Kullanıcılar arasında çatışma yoktur	3	%6,0	7	%14,0	15	%30,0	15	%30,0	10	%20,0	50	%100
Parkta farklı etkinlikler yapılmaktadır	1	%2,0	7	%14,0	6	%12,0	29	%58,0	7	%14,0	50	%100
Bu parkta kendimi özgür hissediyorum	1	%2,0	5	%10,0	6	%12,0	23	%46,0	15	%30,0	50	%100
Parka kolay ulaşıyorum	7	%14,0	10	%20,0	4	%8,0	15	%30,0	14	%28,0	50	%100
Parkın önemli bağlantı noktaları var	4	%8,0	7	%14,0	8	%16,0	17	%34,0	14	%28,0	50	%100
Parka erişim kolay	2	%4,0	11	%22,0	6	%12,0	18	%36,0	13	%26,0	50	%100
Park, yaya hareketlerine elverişli	6	%12,0	4	%8,0	5	%10,0	21	%42,0	14	%28,0	50	%100

Parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli	6	%12,0	6	%12,0	12	%24,0	17	%34,0	9	%18,0	50	%100
Parkta, kirlilik ve kötü koku yok	4	%8,0	5	%10,0	4	%8,0	28	%56,0	9	%18,0	50	%100
Buraya kendimi ait hissediyorum	2	%4,0	4	%8,0	12	%24,0	25	%50,0	7	%14,0	50	%100
Burada kendimi güvende hissediyorum	3	%6,0	5	%10,0	10	%20,0	26	%52,0	6	%12,0	50	%100
Burası cazip bir yer	3	%6,0	2	%4,0	8	%16,0	27	%54,0	10	%20,0	50	%100
Burası her saat canlı bir yer	1	%2,0	6	%12,0	10	%20,0	21	%42,0	12	%24,0	50	%100
Park kalitelidir	3	%6,0	3	%6,0	6	%12,0	29	%58,0	9	%18,0	50	%100
Park konforludur	3	%6,0	3	%6,0	9	%18,0	28	%56,0	7	%14,0	50	%100
Park estetikdir	2	%4,0	6	%12,0	8	%16,0	27	%54,0	7	%14,0	50	%100

Tablo 14. Kalite Parametrelerini 5'li Likert Ölçeğiyle Maçka Parkında Değerlendirilmesi

Tablo 15. Maçka Demokrasi Parkı Ölçek Ortalama

	Ortalama
Bu parkta kendimi özgür hissediyorum	3,92
Bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park	3,88
Burası cazip bir yer	3,78
Park kalitelidir	3,76
Burası her saat canlı bir yer	3,74
Parkta farklı etkinlikler yapılmaktadır	3,68
Park, yaya hareketlerine elverişli	3,66
Parkta, kirlilik ve kötü koku yok	3,66
Park konforludur	3,66
Buraya kendimi ait hissediyorum	3,62
Park estetikdir	3,62
Farklı eylem potansiyellerine açık bir park	3,6
Parkın önemli bağlantı noktaları var	3,6
Parka erişim kolay	3,58
Burada kendimi güvende hissediyorum	3,54
Kullanıcılar arasında çatışma yoktur	3,44
Parka kolay ulaşıyorum	3,38
Parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli	3,34

Maçka Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parklara yönelik kalite parametrelerinden oluşturulan ölçeğe tamamen katılıyorum ile kesinlikle katılmıyorum arasında değişen beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar 5 üzerinden ortalama alınarak yazılmıştır. Tablo 14'e göre bu parkta kendimi özgür hissediyorum (%3,92), Bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park (%3,88), ve burası cazip bir yer (%3,78) cevapları en yüksek oranlı cevaplardır. En düşük oran ise Maçka Demokrasi parkında verilen cevaplarda, Parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli (%3,34) ve parka kolay ulaşıyorum (%3,38) cevapları en düşük oranlı cevaplardır.

5.2. Sadabad Parkı Anket Sonuçları

Anket çalışması yapılırken Sadabad Parkında 46 katılımcı, ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmenin yarısı mart ayında diğer yarısı haziran ayı içerisinde yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı saatte parkta bulunan katılımcıların yaş ve cinsiyet dağılımı dikkate alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda cinsiyette kadın-erkek dağılımının birbirine yakın olmasına gayret edilmiştir.

Veriler toplandıktan sonra SPSS programı aracılığı ile istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. saha çalışması sonrasında toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS programı aracılığıyla istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin frekans dağılımları, ortalamaları gibi tanımlayıcı istatistiklerin belirlenebilmesi için betimsel analiz kullanılmıştır.

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcıların demografik bilgileri sorulduğunda. Tablo 15'e göre Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcıdan, %52,2'i kadinken, %47,8'i erkektir. Sadabad'ı tercih eden katılımcılardan 25-34 yaş aralığı (%30,4) çoğunluktadır. Katılımcıların eğitim düzeyinde ise lisans mezunu öne çıkmaktadır (%34,8). Katılımcıların mesleklerinde en yüksek orana özel sektör çalışanı (%21,7) sahiptir. Bu cevabı, %15,2 oranıyla ev hanımı cevabı takip etmiştir. Sadabad'ı tercih eden katılımcılar en çok (%41,3) Kağıthane ilçesinden katılım sağlandığı cevabı verilmiştir. Bu cevabı, %28,3 oranıyla Şişli ilçesi takip etmiştir.

Tablo 16. Sadabad Parkı Demografik Bilgiler

		Sıklık	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	24	%52,2
	Erkek	22	%47,8
Yaş	18-24	7	%15,2
	25-34	14	%30,4
	35-44	10	%21,7
	45-54	3	%6,5
	55-64	10	%21,7
	65 +	2	%4,3
Eğitim Düzeyi	İlkokul	4	%8,7
	Ortaokul	4	%8,7
	Lise	13	%28,3
	Ön Lisans	6	%13,0
	Lisans	16	%34,8
	Lisansüstü	3	%6,5
Meslek	Yönetici olmayan özel sektör çalışanı	10	%21,7
	Ev Hanımı	7	%15,2
	Esnaf	6	%13,0
	Emekli	6	%13,0
	Öğrenci	5	%10,9
	Uzmanlık gerektiren meslek (mimar, avukat, diş hekimi vs.)	4	%8,7
	İşçi/hizmetli	2	%4,3
	Özel sektörde yönetici	2	%4,3
	Kamuda memur	2	%4,3
	Akademisyen	1	%2,2
	İşsiz	1	%2,20
İlçe	Kağıthane	19	%41,3
	Şişli	13	%28,3
	Eyüpsultan	4	%8,7
	Beşiktaş	2	%4,3
	Sarıyer	2	%4,3
	Bağcılar	1	%2,2
	Sultangazi	1	%2,2
	Pendik	1	%2,2
	Bakırköy	1	%2,2
	Fatih	1	%2,2
	Esenler	1	%2,2
	Toplam	46	%100

Tablo 17. Parkı En Son Ne Zaman Ziyaret Ettiniz?

	Hafta İçi		Hafta Sonu	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
10:00-12:00 arası	3	%17,6	4	%13,8
12:01-16:00 arası	3	%17,6	9	%31,0
16:01-20:00 arası	4	%23,5	8	%27,6
20:01-22:00 arası	7	%41,2	8	%27,6
Toplam	17	%100,0	29	%100,0

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara parkı en son ne zaman ziyaret ettikleri sorulmuştur. Tablo 16'ya göre Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı daha çok; hafta sonları (%31,0) 12:01-16:00 arasında hafta içi ise (%41,2) saat 20:01-22:00 saatleri arasında parkı kullandığını belirtmiştir.

Tablo 18. Parkı Kullanım Amaçlarınız Nelerdir?

	Sıklık	Yüzde
Arkadaşlarımla vakit geçirmek için	18	%,1
Yürüyüş yapmak için	17	%37,0
Piknik yapmak için	16	%34,8
Ailemle vakit geçirmek için	14	%30,4
Parktaki etkinliklere katılmak için	5	%10,9
Çocuklarımla oyun oynaması için	5	%10,9
Evcil hayvan dolaştırmak için	3	%6,5
Toplam	46	%100,0

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parkı kullanım amaçları sorulmuş ve birden fazla yanıt alınmıştır. Tablo 17'ye göre Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı daha çok; arkadaşlarıyla vakit geçirmek için (%39,1), yürüyüş yapmak için (%37,0), piknik yapmak için (%34,8), ailesiyle vakit geçirmek için (%30,4) parkı kullandığını belirtmiştir.

Tablo 19. Parka Kimlerle Geliyorsunuz?

	Sıklık	Yüzde
Arkadaşlarımla	25	%54,3
Anne/Babamla/Kardeşlerimle	12	%26,1
Tek başıma	11	%23,9
Çocuklarımla	11	%23,9
Eşimle	8	%17,4
Toplam	46	%100,0

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parka kimlerle geliyorsunuz diye sorulmuş ve birden fazla yanıt alınmıştır. Tablo 18'e göre Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı daha çok; arkadaşlarımla (%54,3), anne/baba/kardeşimle (%26,1) en yüksek cevap yüzdesine sahipken, eşimle (%17,4) cevabı parka kimlerle geliyorsunuz sorusunda en düşük yüzdeli cevap olmuştur.

Tablo 20. Parkı Tercih Etme Nedenleriniz Nelerdir?

	Sıklık	Yüzde
Evime/işime yakın olması	26	%56,5
Farklı aktivitelerin yapılması için uygun alanların olması	12	%26,1
Alanının büyük olması	12	%26,1
Piknik yapmaya uygun masaların bulunması	5	%10,9
Temiz olması	2	%4,3
Kendimi güvende hissediyor olmam	2	%4,3
Yeşil alanın fazla olması	1	%2,2
Çocuklarımla burayı sevmesi	1	%2,2
Toplam	46	%100,0

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parkı tercih etme nedenleri sorulmuş ve birden fazla yanıt alınmıştır. Tablo 19'a göre Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı daha çok; evime/işime yakın olması sebebiyle (%56,5), yeşil alanın fazla olması ve alanın büyük olması (%26,1) cevabını belirtmiştir.

Şekil 119. Sadabad Parkının Tercih Edilme Sebepleri

Çıkan sonuçlara göre (Şekil 120); **Evime / işime yakın olması** durumu park tasarımında en önemli kıstas olarak düşünülebilir. Bu durumda, parkların merkezi konumda olması, şehrin dışına konumlanmaması yine parkı tercih edilebilir kılacaktır. Yani park oluşumlarında, önemli bir parametre olarak kullanılabilir. Bir diğer önemli faktör ise, **farklı aktivitelere uygun alanları barındırma** durumu cevabıyla en çok ağırlığı olan 2. cevaptır. Bu cevap ise, farklı aktiviteler olması ve bu aktivite çeşitliliğine elverişli alanları barındırıyor olması bir parkı tercih edilebilir kılacaktır.

Tablo 21. Kalite Parametrelerini 5'li Likert Ölçeğiyle Sadabad Parkında Değerlendirilmesi

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Farklı eylem potansiyellerine açık bir park	5	%10,9	10	%21,7	9	%19,6	17	%37,0	5	%10,9	46	%100,0
Bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park	4	%8,7	5	%10,9	7	%15,2	22	%47,8	8	%17,4	46	%100,0
Kullanıcılar arasında çatışma yoktur	8	%17,4	7	%15,2	11	%23,9	14	%30,4	6	%13,0	46	%100,0
Parkta farklı etkinlikler yapılmaktadır	2	%4,3	8	%17,4	9	%19,6	23	%50,0	4	%8,7	46	%100,0
Bu parkta kendimi özgür hissediyorum	6	%13,0	8	%17,4	10	%21,7	16	%34,8	6	%13,0	46	%100,0
Parka kolay ulaşıyorum	2	%4,3	7	%15,2	7	%15,2	21	%45,7	9	%19,6	46	%100,0
Parkın önemli bağlantı noktaları var	6	%13,0	7	%15,2	14	%30,4	15	%32,6	4	%8,7	46	%100,0

Parka erişim kolay	7	%15,2	8	%17,4	8	%17,4	17	%37,0	6	%13,0	46	%100,0
Park, yaya hareketlerine elverişli	1	%2,2	4	%8,7	3	%6,5	28	%60,9	10	%21,7	46	%100,0
Parkin aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli	5	%10,9	9	%19,6	13	%28,3	14	%30,4	5	%10,9	46	%100,0
Parkta, kirlilik ve kötü koku yok	7	%15,2	14	%30,4	8	%17,4	12	%26,1	5	%10,9	46	%100,0
Buraya kendimi ait hissediyorum	8	%17,4	4	%8,7	16	%34,8	10	%21,7	8	%17,4	46	%100,0
Burada kendimi güvende hissediyorum	5	%10,9	5	%10,9	17	%37,0	13	%28,3	6	%13,0	46	%100,0
Burası cazip bir yer	5	%10,9	4	%8,7	13	%28,3	14	%30,4	10	%21,7	46	%100,0
Burası her saat canlı bir yer	3	%6,5	14	%30,4	10	%21,7	13	%28,3	6	%13,0	46	%100,0
Park kalitelidir	3	%6,5	15	%32,6	8	%17,4	15	%32,6	5	%10,9	46	%100,0
Park konforludur	4	%8,7	9	%19,6	11	%23,9	15	%32,6	7	%15,2	46	%100,0
Park estetikdir	4	%8,7	14	%30,4	10	%21,7	10	%21,7	8	%17,4	46	%100,0

Tablo 22. Maçka Demokrasi Parkı Ölçek Ortalama

	Ortalama
Park, yaya hareketlerine elverişli	3,91
Parka kolay ulaşıyorum	3,61
Bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park	3,54
Burası cazip bir yer	3,43
Parkta farklı etkinlikler yapılmaktadır	3,41
Park konforludur	3,26
Burada kendimi güvende hissediyorum	3,22
Bu parkta kendimi özgür hissediyorum	3,17
Farklı eylem potansiyellerine açık bir park	3,15
Parka erişim kolay	3,15
Buraya kendimi ait hissediyorum	3,13
Parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli	3,11
Burası her saat canlı bir yer	3,11
Parkın önemli bağlantı noktaları var	3,09
Park kalitelidir	3,09
Park estetikdir	3,09
Kullanıcılar arasında çatışma yoktur	3,07
Parkta, kirlilik ve kötü koku yok	2,87

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parklara yönelik kalite parametrelerinden oluşturulan ölçeğe tamamen katılıyorum ile kesinlikle katılmıyorum arasında değişen beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar 5 üzerinden ortalama alınarak yazılmıştır. Tablo 20 ‘ye göre park yaya hareketlerine elverişli (3,91), parka kolay ulaşıyorum (3,61), ve bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park cevapları en yüksek oranlı cevaplardır. En düşük oran ise Sadabad parkında verilen cevaplarda, parkta kirlilik ve kötü koku yok (2,87) ve kullanıcılar arasında çatışma yoktur (3,09) cevapları en düşük oranlı cevaplardır.

5.3. Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkı Karşılaştırmalı Anket Sonuçları

Tablo 23. Kalite Değerlendirmede Parkların Karşılaştırılması

	Sadabad Parkı Ortalama	Maçka Demokrasi Parkı Ortalama
Farklı eylem potansiyellerine açık bir park	3,15	3,6
Bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park	3,54	3,88
Kullanıcılar arasında çatışma yoktur	3,07	3,44
Parkta farklı etkinlikler yapılmaktadır	3,41	3,68
Bu parkta kendimi özgür hissediyorum	3,17	3,92
Parka kolay ulaşıyorum	3,61	3,38
Parkın önemli bağlantı noktaları var	3,09	3,6
Parka erişim kolay	3,15	3,58
Park, yaya hareketlerine elverişli	3,91	3,66
Parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli	3,11	3,34
Parkta, kirlilik ve kötü koku yok	2,87	3,66
Buraya kendimi ait hissediyorum	3,13	3,62
Burada kendimi güvende hissediyorum	3,22	3,54
Burası cazip bir yer	3,43	3,78
Burası her saat canlı bir yer	3,11	3,74
Park kalitelidir	3,09	3,76
Park konforludur	3,26	3,66
Park estetikdir	3,09	3,62

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı, Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parklara yönelik kalite parametrelerinden oluşturulan ölçekte tamamen katılıyorum ile kesinlikle katılmıyorum arasında değişen beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar 5 üzerinden ortalama alınarak yazılmıştır. Tablo 20'ye göre Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı daha çok park yaya hareketlerine elverişli (%3,91), parka kolay ulaşıyorum (3,61), ve bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park cevapları en yüksek oranlı cevaplardır. Sadabad Parkında verilen cevaplarda, parkta kirlilik ve kötü koku yok (2,87) ve kullanıcılar arasında çatışma yoktur (3,09) cevapları en düşük oranlı cevaplardır. Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcının çoğunluğu (3,92) bu parkta kendimi özgür hissediyorum demiştir. Bu cevapları, bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park (3,88), burası cazip bir yer (3,78) cevapları takip etmiştir. Maçka Demokrasi Parkında verilen cevaplarda, parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli (3,34) ve kullanıcılar arasında çatışma yoktur (3,44) cevapları en düşük oranlı cevaplardır.

Tablo 24. Parkı Kullanım Amaçları Karşılaştırılması

	Sadabad Parkı		Maçka Demokrasi	
	Ortalama		Parkı Ortalama	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Piknik yapmak için	16	%34,8	16	%32,0
Yürüyüş yapmak için	17	%37,0	29	%58,0
Arkadaşlarımla vakit geçirmek için	18	%39,1	38	%76,0
Ailemle vakit geçirmek için	14	%30,4	13	%26,0
Parktaki etkinliklere katılmak için	5	%10,9	15	%30,0
Evcil hayvan dolaştırmak için	3	%6,5	7	%14,0
Alkol almak için	0	%0,0	3	%6,0
Çocuklarımla oyun oynaması için	5	%10,9	2	%4,0
Toplam	46	%100,0	50	%100,0

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı, Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parkı kullanım amaçları sorulmuş ve birden fazla yanıt alınmıştır. Tablo 21'e göre Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı daha çok; arkadaşlarıyla vakit geçirmek için (%39,1),

yürüyüş yapmak için (%37,0), piknik yapmak için (%34,8), ailesiyle vakit geçirmek için (%30,4) parkı kullandığını belirtmiştir. Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcının büyük çoğunluğu (%76,0) arkadaşlarıyla vakit geçirmek için parkı kullandığını belirtmiştir. Yürüyüş yapmak için (%58,0), piknik yapmak için (%32,0), parktaki etkinliklere katılmak için (%30,0) parkı kullanan katılımcıların oranı da öne çıkmaktadır.

Tablo 25. Parkı Tercih Etme Nedenleri

	Sadabad Parkı Ortalama		Maçka Demokrasi Parkı Ortalama	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Evime/işime yakın olması	26	%56,5	13	%26,0
Kendimi güvende hissediyor olmam	2	%4,3	6	%12,0
Temiz olması	2	%4,3	12	%24,0
Farklı aktivitelerin yapılması için uygun alanların olması	12	%26,1	26	%52,0
Alanının büyük olması	12	%26,1	3	%6,0
Yeşil alanın fazla olması	1	%2,2	5	%10,0
Piknik yapmaya uygun masaların bulunması	5	%10,9	0	%0,0
Kendimi özgür hissediyor olmam	0	%0,0	10	%20,0
Çocuklarımin burayı sevmesi	1	%2,2	1	%2,0
Total	46	%100,0	50	%100,0

Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı, Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında katılımcılara ziyaret ettikleri parkı tercih etme nedenleri sorulmuş ve birden fazla yanıt alınmıştır. Tablo 24'e göre Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcı daha çok; evime/işime yakın olması sebebiyle (%56,5), yeşil alanın fazla olması ve alanın büyük olması (%26,1), cevabını belirtmiştir. Maçka Demokrasi Parkını ziyaret eden 50 katılımcının çoğunluğu (%52,0) farklı aktivitelerin yapılması için uygun alanların olması sebebiyle parkı tercih ettiğini belirtmiştir. Yürüyüş yapmak için (%58,0), piknik yapmak için (%32,0), parktaki etkinliklere katılmak için (%30,0) parkı kullanan katılımcıların oranı da öne çıkmaktadır.

5.4. Kalite Parametreleri Ölçeğinin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Mann-Whitney U Testi bağımsız iki ortalama arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan parametrik olmayan bir testtir (İslamoğlu ve Alınacak, 2019).

Kalite parametreleri ölçeğinde yer alan ifadelerin ortalamalarının Kağıthane Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U Testi yapılmıştır.

Tüm ölçekteki ifadelere verilen puanların ortalaması alınarak elde edilen veri ile Mann-Whitney U analizi yapılmıştır. Daha sonra her bir ifade için, Mann-Whitney U Testi yapılmış ve tabloların altında analiz sonuçları yorumlanmıştır.

Tablo 26. İki Parkın Karşılaştırmalı Kalite Parametreleri Ölçeğinde Ortalamaları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	41,36	1902,50	3,25	0,016
Maçka Demokrasi Parkı	50	55,07	2753,50	3,64	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu ($p=0,016<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; parkların tüm ifadelerden aldığı ortalama anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkının tüm ifadelerden aldığı puanın ortalaması Sadabad Parkından daha yüksektir.

5.4.1.Farklı Eylem Potansiyellerine Açık Bir Park İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 27. Farklı Eylem Potansiyellerine Açık Bir Park İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	43,00	1978,00	3,15	0,047
Maçka Demokrasi Parkı	50	53,56	2678,00	3,60	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu ($p=0,047<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; “farklı eylem potansiyellerine açık bir park” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre “farklı eylem potansiyellerine açık bir park” ifadesinden daha yüksek puan almıştır.

5.4.2.Bireysel ve Grup Aktivitelerine Uygun Bir Park İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 28. Bireysel ve Grup Aktivitelerine Uygun Bir Park İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	44,59	2051,00	3,54	0,153
Maçka Demokrasi Parkı	50	52,10	2605,00	3,88	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,153>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.3. Kullanıcılar Arasında Çatışma Yoktur İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 29. Kullanıcılar Arasında Çatışma Yoktur İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	44,70	2056,00	3,07	0,186
Maçka Demokrasi Parkı	50	52,00	2600,00	3,44	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,186>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “kullanıcılar arasında çatışma yoktur” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “kullanıcılar arasında çatışma yoktur” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.4. Parkta Farklı Etkinlikler Yapılmaktadır İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 30. Parkta Farklı Etkinlikler Yapılmaktadır İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	44,75	2058,50	3,41	0,165
Maçka Demokrasi Parkı	50	51,95	2597,50	3,68	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,165>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “parkta farklı etkinlikler yapılmaktadır” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “parkta farklı etkinlikler yapılmaktadır” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.5. Bu Parkta Kendimi Özgür Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 31. Bu Parkta Kendimi Özgür Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	39,85	1833,00	3,17	0,002
Maçka Demokrasi Parkı	50	56,46	2823,00	3,92	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu ($p=0,002<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; “bu parkta kendimi özgür hissediyorum” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre “bu parkta kendimi özgür hissediyorum” ifadesinden daha yüksek puan almıştır.

5.4.6. Parka Kolay Ulaşıyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 32. Parka Kolay Ulaşıyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	49,79	2290,50	3,61	0,650
Maçka Demokrasi Parkı	50	47,31	2365,50	3,38	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,650>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “parka kolay ulaşıyorum” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “parka kolay ulaşıyorum” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.7. Parkın Önemli Bağlantı Noktaları Var İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 33. Parkın Önemli Bağlantı Noktaları Var İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	42,17	1940,00	3,09	0,28
Maçka Demokrasi Parkı	50	54,32	2716,00	3,60	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu ($p=0,028<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; “parkın önemli bağlantı noktaları var” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalamada (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre “parkın önemli bağlantı noktaları var” ifadesinden daha yüksek puan almıştır.

5.4.8. Parka Erişim Kolay İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 34. Parka Erişim Kolay İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	43,76	2013,00	3,15	0,098
Maçka Demokrasi Parkı	50	52,86	2643,00	3,58	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,098>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “parka erişim kolay” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “parka erişim kolay” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.9. Park, Yaya Hareketlerine Elverişli İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 35. Parka Erişim Kolay İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	49,95	2297,50	3,91	0,594
Maçka Demokrasi Parkı	50	47,17	2358,50	3,66	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,597>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “park, yaya hareketlerine elverişli” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “park, yaya hareketlerine elverişli” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.10. Parkın Aydınlatma ve Yönlendirmeleri Yeterli İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 36. Parkın Aydınlatma ve Yönlendirmeleri Yeterli İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	45,51	2093,50	3,11	0,298
Maçka Demokrasi Parkı	50	51,25	2562,50	3,34	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,298>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.11. Parkta, Kirlilik ve Kötü Koku Yok İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 37. Parkta, Kirlilik ve Kötü Koku Yok” İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	39,68	1825,50	2,87	0,002
Maçka Demokrasi Parkı	50	56,61	2830,50	3,66	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu ($p=0,002<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; “parkta, kirlilik ve kötü koku yok” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre “parkta, kirlilik ve kötü koku yok” ifadesinden daha yüksek puan almıştır.

5.4.12. Buraya Kendimi Ait Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 38. Buraya Kendimi Ait Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	42,91	1974,00	3,13	0,0496
Maçka Demokrasi Parkı	50	53,64	2682,00	3,62	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05’ten küçük olduğu ($p=0,0496<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; “buraya kendimi ait hissediyorum” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre “buraya kendimi ait hissediyorum” ifadesinden daha yüksek puan almıştır.

5.4.13. Burada Kendimi Güvende Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 39. Burada Kendimi Güvende Hissediyorum İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	43,96	2022,00	3,22	0,108
Maçka Demokrasi Parkı	50	52,68	2634,00	3,54	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,108>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “burada kendimi güvende hissediyorum” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “burada kendimi güvende hissediyorum” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.14. Burası Cazip Bir Yer İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 40. Burası Cazip Bir Yer İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	44,40	2042,50	3,43	0,145
Maçka Demokrasi Parkı	50	52,27	2613,50	3,78	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu ($p=0,145>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “burası cazip bir yer” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “burası cazip bir yer” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.15. Burası Her Saat Canlı Bir Yer İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 41. Burası Her Saat Canlı Bir Yer İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	40,87	1880,00	3,11	0,008
Maçka Demokrasi Parkı	50	55,52	2776,00	3,74	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu ($p=0,008<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; “burası her saat canlı bir yer” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalamada (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre “burası her saat canlı bir yer” ifadesinden daha yüksek puan almıştır.

5.4.16. Park Kalitelidir İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 42. Park Kalitelidir İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	40,22	1850,00	3,09	0,003
Maçka Demokrasi Parkı	50	56,12	2806,00	3,76	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu ($p=0,003<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; “park kalitelidir” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre “park kalitelidir” ifadesinden daha yüksek puan almıştır.

5.4.17. Park Konforludur İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 43. Park Konforludur İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	43,55	2003,50	3,26	0,078
Maçka Demokrasi Parkı	50	53,05	2652,50	3,66	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05’ten büyük olduğu ($p=0,078>0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre; “park konforludur” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalama (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı ve Sadabad Parkının “park konforludur” ifadesinden aldığı ortalamalar birbirine yakındır.

5.4.18. Park Estetiktir İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 44. Park Estetiktir İfadesi İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Parklar	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	X	p
Kağıthane Sadabad Parkı	46	42,22	1942,00	3,09	0,027
Maçka Demokrasi Parkı	50	54,28	2714,00	3,62	

Tabloda yer alan anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu ($p=0,027<0,05$) için parklar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre; “park estetikdir” ifadesinin aldığı ortalama, Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parkında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tabloda yer alan sıralamalar ortalamalarında ve ortalamada (X) görüldüğü üzere; Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre “park estetikdir” ifadesinden daha yüksek puan almıştır.

Bu çalışmada kamusal alanların kalite bağlamında değerlendirilmesi üzerinde durularak, bu kısımdan elde edilen ölçütler çerçevesinde bir test yapılarak ölçütlerin doğruluğu ve önem derecesi ortaya konmak istenmektedir. Mann-Whitney U Testi ile çalışılan parklar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda; kalite parametreleri ölçeğinde parklar arasında anlamlı fark bulunanlar; “farklı eylem potansiyellere açık bir park”, “bu parkta kendimi özgür hissediyorum”, “parkın önemli bağlantı noktaları var”, “parkta kirlilik ve kötü koku yoktur”, “buraya kendimi ait hissediyorum”, “burası her saat canlı bir yerdir”, “park kalitelidir” ve “park estetikdir” ifadeleridir. Bu ifadelerde Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre kullanıcıları tarafından anlamlı bir farklılıkla daha yüksek puan almıştır. Maçka Demokrasi Parkı kullanıcıları, Sadabad Parkı kullanıcılarına göre daha yüksek oranda; Maçka Demokrasi Parkını farklı eylem potansiyellerine açık bir park olarak görmektedir; parkta kendilerini özgür hissetmektedir; parkın önemli bağlantıları olduğunu ve parkta kirlilik ve kötü koku bulunmadığını düşünmektedir; kendilerini parka ait hissetmektedir; parkı, her saat canlı, kaliteli ve estetik bulmaktadır.

Sonuç olarak kalite ölçeğinde yapılan karşılaştırmalarda, her iki parkta kalite bağlamında birçok özelliği karşılamaktadır. Ancak, Maçka Demokrasi Parkının, Sadabad Parkına göre, temiz, canlı, kaliteli ve estetik özelliklere sahip olması açısından kullanıcılar tarafından olumlu yorumlar aldığı görülmüştür. Bununla birlikte, kullanıcılar Maçka Demokrasi Parkında eylem potansiyellerinin fazla olduğunu ve parka daha ait hissettiklerini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar, daha sonra yapılan Mann Whitney U testiyle kullanıcıların olumlu olarak değerlendirdiği ifadelerde anlamlı bir fark olduğu kanıtlanmıştır. Sonuç olarak, iki park kalite ölçeğinde eş değer değildir.

6. İSTANBUL SADABAD PARKI VE MAÇKA DEMOKRASİ PARKINA MİKRO ÖLÇEKTE ÖNERİLER

Bu bölümde, kamusal alanlarda insanların etkileşime girdiği, günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirdiği, su, yeşil alanlar gibi alanların potansiyellerini kullanarak aylıklığa imkân veren mekânlar yaratarak yaratıcı öneriler getirilmiştir. Bu öneriler, kamusal alanı sadece içinde oturup düşündüğümüz ya da yürüdüğümüz kendimizi dinlediğimiz bir alan olarak değil gündelik eylem ve etkinliklerimizi maceracı bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Yani kamusal alanda yürüme, oturma eylemini yaratıcı bir biçimde okumak ve dönüştürmektedir. Eylemlere kentliyi davet eden inovatif ve interaktif niteliktedir. Kamusal alanda geçirdiğimiz zaman diliminin zamansız olması içinde yaratıcı düşünme, eyleme geçme durumlarını ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. Amaç, kamusal alanlara mikro müdahaleler yaparak, kentlinin ve kamusal alan kullanıcılarının gündelik mekânsal pratiklerini gerçekleştirmesini sağlamak ve bu kamusal tasarım pratiklerinin anlaşılabilirliğini ortadan kaldırarak, müşterekliğin ve ortak paydanın oluşturulmasına katkı sağlamaktır.

Müşterekleşme; kapalı alanlar kurmaktan kaçınarak, müşterekleri, müşterekleştirme pratiklerini ve alanlarını durağanlıktan uzak hareket halinde olmaya çağıran bir yaklaşımdır. Kapalı alanlar kurmaktan kaçınarak, yeni gelenlere, farklılıklara, değişime her zaman açık olacak mekân ve pratikler yaratarak ortaklık oluşturmaktır (Stavrides, 2018).

Kamusal alanda mikro hamleler, kentsel yenileme için uyarlanabilir bir çerçeveyi temsil eder; burada yüksek düzeyde odaklanmış ve hedeflenmiş girişimler, ihmal edilmiş alanların yenilenmesine, kademeli olarak kentsel stratejilerin uygulanmasına veya bir şehrin sosyal altyapısını sağlamlaştırmaya yardımcı olur.

Bireye, topluma ve kente taktiksel yaklaşarak bireyde yalnızlık, toplumda müşterekleşme yoksunluğu, kentte enerji sorunları gibi genel sorunlara da çözüm niteliğindedir. Aynı zamanda mikro müdahalelerle oluşturulan kamusal alanda gerçekleşen tüm bu pratiklerin işlevsel olması tasarımın, bireyle, toplumla ve kentle ilişkisini de göstermektedir.

Bu müdahaleler dünyada başarılı kamusal alan örneklerinden alınan kentsel mobilyalar ile çalışılan alanlara önerilerek sosyal etkileşim alanları meydana getirilmiştir.

Getirilen öneriler kısa süreli, düşük maliyetli, tekrar edilebilir ve pek çok kente uygulanabilir müdahaleler, yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından karşılanabilir düzeydedir. Örneğin, kamusal alanda gerçekleşen oturma eylemini aidiyeti artıracak şekilde daha esnek bir tasarım önerisi sunulmuştur. Çalışılan alanlarda oturma eylemini gerçekleştiren standart banklar yerine uzanma, yaslanma, oturma, bilgisayar ya da kitap koyacağımız işlevsel mobilyalar kamusal alanlara yerleştirilmiştir (Şekil 121).

Şekil 120. Sadabad Parkı Oturma Alan Önerileri

Kaynak: <https://larc-landscape.tumblr.com/post/43759836389/la-grande-cantine-forme-publique-la-defense>
<https://gezilmesigerekenyerler.com/gezilecek-yerler/hasbahce-mesire-alani-hasbahce-nerede-nasil-gidilir-kagithane.html>

Seçilen kentsel donatı elemanları aynı zamanda toplumun sosyal iletişim ağlarına katkı sağlamaktadır. Ayrıca seçilen malzemeler düşük maliyetli ve doğaldır. Çalışılan alanlara entegredir.

Çalışılan kamusal alanlarda işlevsiz, görmezden gelinen ve boş alanlar tespit edilerek bu alanlara küçük ölçekte dokunarak fiziksel ve sosyal etkiler yaratılmıştır. Ve o alanda tek bir nokta değil, doğru olan noktalar bulunmuştur. Sadece seçilen noktanın durumunun iyileştirilmesi mümkün olmuştur. Bu noktalar bir bütün olarak değerlendirilerek, müdahalelerle tüm alanlar iyileştirilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte, kentsel mobilyalar çalışılan parklara uyum içinde olup entegredir (Şekil 122).

Şekil 121. Maçka Demokrasi Parkı Oturma Önerileri

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/1067916130363901587/>

Şekil 122. Maçka Demokrasi Parkı Oturma Önerileri

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/460563499401729490/>

Yapılan mikro ölçekteki müdahaleler kamusal alan kullanıcıları tarafından gündelik yaşamda karşılaştığı problemin çözümüne yönelik yaratıcı, özgün bir düşünceye dayanmaktadır. Örneğin, Maçka Parkında havanın karardığında ışığın daha az olduğu alanlara ışıklı mobil kentsel donatı elemanlarıyla canlandırma yapılmıştır. Bu kentsel mobilyaların ışıklı olması cazibeyi artırmasıyla beraber çocuklar arasında sosyal iletişim ağlarına katkı sağlamıştır (Şekil 123).

Şekil 123. Maçka Demokrasi Parkı Sürdürülebilir Okuma Alanları

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/460563499401729490/>

Bazı stratejik kamusal alan pratikleri ise, kamusal alan problemlerine karşı tekil ama yaratıcı çözümlerdir. Gündelik eylem ve etkileşimler hem toplum etkileşimini sağlamakta hem de oluşturulan/müdahale edilen mekânlar vasıtasıyla sürdürülebilir çözümler sunmaktadır. Mikro müdahale uygulamalarında daha kapsayıcı yaratıcı ve yenilikçi öneriler geliştirmek için farklı sektörlerden uzmanlar birlikte çalışabilir. Örneğin, kentsel mobilya kendi elektriğini kendisi üreterek oturan yerde elektrik kullanımına da imkân vermektedir (Şekil 124).

Şekil 124. Sadabad Parkı Enerji Sakımlı Mikro Öneriler

Kaynak: <https://www.pinterest.es/pin/13088655159830547/?mt=login>

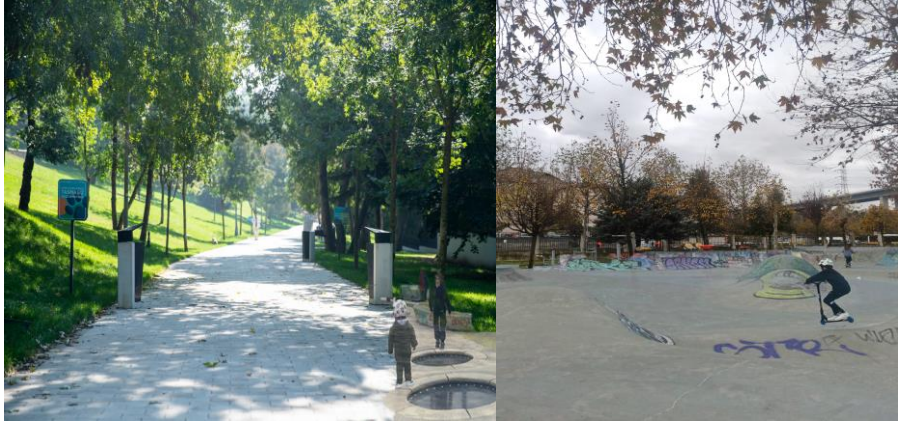
Park kullanıcılarının da katılımını destekleyen eylemler, kamusal alanların toplum tarafından sahiplenilmesini sağlamaları ve şehircilik bilincini artırmaları açısından önem taşımaktadırlar.

Oluşturulan her kentsel mikro mekânsal müdahale stratejisine karşı düzenleyici, denetleyici ve kapsayıcı disipliner taktikler geliştirileceği gibi bu stratejileri gündelik hayatın içinde dönüştürebilen yeni stratejiler de yaratacaktır.

Kamusal alanlar farklı etkinlikleri ve eylemleri içererek toplumu oluşturan bireylerin birbiri ile iletişime girmesini sağlayan, kaliteli bir şehir içinde sağlıklı bir kamusal hayatı desteklemelidir. Günümüzde yeni, kaliteli ve eşit erişilebilirliği içeren kamusal alanlar oluşturarak onların kullanımında toplumun katılımını sağlamak, ortaklaşa öğrenerek eylemleri müşterek çerçevede gerçekleştirmek önemlidir.

Kamusal alanların kalitesini artırmada yeşil, temiz alanlar, çocuk ve yaşlı dostu mekânlar yapmanın yanında insan odaklı tasarım yapmakta önemlidir. Kamusal alanı ve yaşamı cazibeli ve işlevsel bir hale getirmek her kaliteli kamusal mekân için bir zorunluluktur. Kamusal mekânlar farklı etkinlikleri ve aktivitelere sahip olarak insanların birbiri ile iletişim ve temasa girme potansiyelleri artırılarak sağlıklı bir şehir içinde sağlıklı bir kamusal yaşama destek olmaktadır.

Kamusal alanlar özellikle çocuklu aileler için en çok tercih edilen alanlardan birisidir. Kaliteli bir kamusal alan toplumun her üyesi gibi çocuklara da davetkar olmalıdır. Çocukları da sahiplenecek birçok aktiviteye hizmet etmelidir. Oyunlar çocukların gelişimine pozitif anlamda katkı sağlamaktadır. Fiziksel aktivite gerektiren oyunlar hayal gücünü geliştirmesinin yanında hareket kontrolü, kas kuvvetlerinin gelişmesini ve oyuna yönelik problemleri çözmesinin yanında yeni fikirler üretmesine ve diğer çocuklarla işbirliği sağlamasına katkı sağlar. Kamusal alanların bir bölümüne konumlanmış parklar yerine, kamusal alanın tamamına sirayet eden oyun alanları sosyal alanda küçük dokunuşlarla çocukları da sosyal yaşama davet edilebilmektedir. Örneğin, trambolin alanları, kaykay, paten platformları gibi farklı kas alanlarını geliştiren alanlar önerilmiştir (Şekil 126). Bununla birlikte, çocukların güven ve korunakta olma duygusunu en çok hissettiği mekânsal alanlar olan barınak ve kabuk olan farklı tasarımdaki küreler çalışılan parklara entegre edilmiştir (Şekil 127).

Şekil 125. Mačka Parkı-Sadabad Parkı -Oyun Alanları HafenPark Frankfurt- (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Şekil 126. Mačka Parkı-Sadabad Parkı -Oyun Alanları HafenPark Frankfurt (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Müşterekleşme pratikleri kamusal alan kullanıcıları arasında yeni ilişkiler üretmektedir. Paylaşma türlerinin örgütlenmesini ve ortak yaşamın oluşmasını imkân kılınan yaratıcı karşılaşmaları ve müzakereleri teşvik etmektedir. Müşterek dünyaları paylaşanların oluşturduğu topluluğun açılması, yeni gelenleri içerecek şekilde genişlemesi, çitlemeye, sınırlamaya, tahakküm altına almaya çalışan mekânlarda sınırlara meydan okuyan çitlemenin ve bariyerlerin önüne geçen bir anlayış, gerçek müşterekleşmeye ve paylaşım ilişkilerini artırmaya destek olur. İlişkilerinin yeni imkânlarla açılmasını sağlayarak paylaşma mekânlarının zeminini hazırlar (Stavrídes, 2018).

Gündelik hayatın içinde olan stratejiler gibi sitemin boşluklarını kullanan ve onun minik bir parçasını geçici olarak değiştiren ve kendisini geçici olsa da kalıcı değişimlerin potansiyelini taşıyan aktivitelerdir (Uzer, 2013). Bu bağlamda,

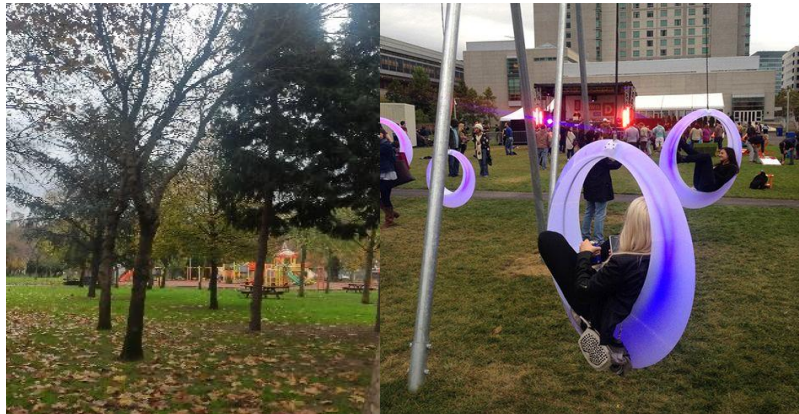
Müşterekte yaşamının ve müşterekleşmenin özgürleştirici imkânlarını açığa çıkaran pratik ve deneyimlerini kentsel mobilya ve mikro dokunuşlarla açığa çıkarmak paylaşma kültürünü artırır. Bu paylaşma alanları, mekânların kolay uygulanabilir, küçük ölçekte, sosyalliğe izin veren, esnek alanlarla sağlanır (Şekil 128).

Şekil 127. Sadabad Parkı Eğlenceli Mikro Öneriler

Kaynak: <https://www.pinterest.es/pin/371898881742495505/?mt=login>

Kamusal alanların macera kaynağı ve ortamını oluşturması, parklarda ansızın karşılaşılan salıncaklar özellikle çocuklar için parkları cazibe noktası haline getirir (Şekil 129). Bununla birlikte, gerçekleştirilen kentsel mekân etkinliklerinin çeşitliliği ve yoğunluğu, mekânın kalitesine bağlantılı olarak gelişmektedir. İnsan ölçeğinde tasarlanmış satranç gibi oyunlar hem çoklu katılıma teşvik ederken, hem de sosyal bir ortam oluşturur (Şekil 131).

Şekil 128. Sadabad Parkı Oyun Alanları Önerisi

Kaynak: <https://urbanmilwaukee.com/2014/12/16/in-public-why-the-swing-park-failed/>

Şekil 129. Maçka Parkı Oyun Önerisi

Kaynak: <https://www.pinterest.es/pin/307089268352454805/>

Şekil 130. Sadabad Parkı İnsan Ölçeğinde Oyun Önerileri

Kaynak: <https://www.pinterest.es/pin/16044142397411961/?mt=login>

Kentin en aktif noktaları olması gereken kamusal mekânlar, bu aktiviteyi gerçekleştiren kişilerin seyir mekânları değil, katılım mekânları olduğunda mekânsallaşma başlar.

Sadabad Parkında su büyük bir potansiyeldir. Suyu sadece izleme alanı olarak değil, dokunduğumuz etkileşime girdiğimiz bir pratiğe çevirmek kamusal alanlarda aktivite çeşitliliğini artırıcı bir rol oynar. Bunu mikro dokunuşlarla parkın içine almak, yaratıcı ve maceracı oyun alanlarına dönüştürmek özellikle çocukların etkileşimi ve parkın canlılığı için önemlidir.

Sadabad Parkında, suyu küçük ölçekte alanlara dahil edip çocuklar için tehlike oluşturmıyacak şekilde su yolu oluştıurarak iki farklı kotu birbirine bağlayıp bir oyun alanı yaratma önerisi getirilmiştir (Şekil 132).

Şekil 131. Sadabad Parkı Suyla Temas Önerileri (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

SONUÇ

“Kamusal Alanların Mekânsal Kalitesinin Artırılmasına Yönelik Bir Model: İstanbul Sadabad ve Maçka Demokrasi Parkı” başlığı altında gerçekleştirilen tez çalışmasında amaçlanan, kamusal alanları tek boyutlu olarak ele almayıp çok boyutlu bir kavram olarak incelenmesi ve kamusal mekanlarda olması gereken kalite parametrelerinin neler olduğunun araştırılarak parkları sistematik bir yaklaşımla ele almaktır. Ayrıca ileriye dönük kamusal alan tasarımlarına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, ilk bölümlerde kamusal mekan kavramları, kamusal mekan kullanıcısı olan insan ve toplumu inceleyerek daha sonra bir sistem çerçevesinde ele alınan kentsel tasarım rehberlerini inceleyerek, alanlara özgün bir model oluşturulmuştur. Bu model çerçevesinde, alan çalışması ve buğuları ortaya konmaktadır. Çalışılan örnek kamusal alanlar olan Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Parklarını mekân kalitesi üzerinden çok yönlü olarak ele alınarak buradaki alan aktivitelerini yok saymama gerekliliği çalışmada vurgulanmıştır.

Kamusal mekan tasarımında, kamusal alan kullanıcısı olan insanın gereksinimlerini saptamakla birlikte, kamusal alanın potansiyellerinin, eksikliklerinin, sistematik olarak ele alınması kamusal alanlardaki kalitenin sağlanması için önem arz etmektedir.

Kamusal alanlar, kentin çoğulcu yapısına uygun iletişim ve sosyalleşmeye imkan veren potansiyelini, toplumsal gerilim ve yabancılaşmayı çözümleyici olarak ele alınmalıdır. Toplumsal iletişimi artıran ortak alanlar toplumsal birlikteliği artırır. Bu bağlamda tezde sunulan mikro öneriler, kullanıcılara mekân müşterekleşmesi deneyimi sağlayarak, kamusal alan kullanıcılarını özgür kılarak kamusal alanlarda aitlik hissini artırdığı söylenebilir. Parklarda bireyleri etkileşime sokarak, sosyalleşme ağı sunarak müşterekleşme pratikleri üretilmiştir. Bu da, toplum arasında yeni ilişkiler üretilmesini, paylaşma türlerinin örgütlenmesini ve ortak yaşamı mümkün kılan yaratıcı karşılaşmalar oluşturulmasının zeminini hazırlamıştır.

Kamusal mekânlarda kalite kavramı, hem alanlarda yapılan gözlemler, hem dünyadaki başarılı kamusal alan rehber önerileri, hem de kullanıcı görüşlerine dayalı anketlerle kamusal alanların kalite değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu bağlamda, ileriye

dönük kullanıcı gereksinimlerini gözeterek kaliteli kamusal alan tasarımlarına kılavuz oluşturulmuştur.

Bu veriler sonucunda, park alanları tasarlanırken ve planlanırken kamusal alan koşulları, sosyal ve fiziksel boyutlar ile araştırıldığında kamusal mekân kalitesinin seviyesi analiz edilebilecektir. Bununla birlikte, kalite kavramına çok boyutlu bakılarak, kamusal alanları sadece salt fiziksel boyutu ile ele almak yerine sosyal ve toplumsal içeriğini yok saymadan ele almak önemli ve gerekli olduğunun sonucu çıkarılmıştır.

Yapılan gözlemler ve anket sonuçlarına göre, seçilen açık kamusal alanların kalite bağlamında yetersiz olduğu birçok parametre vardır. Sadabad Parkı ve Maçka Demokrasi Park kullanıcıları mekânsal kalite değerlendirmesinde kararsız kalarak mekânları kalite anlamında yeterli bulmamışlardır. Kullanıcıların çoğunluğunun parkları ziyaret etme amacının parklarda piknik yapmak olduğu öne çıkmaktadır. Bu anlamda, oturma ve dinlenme yerlerinin kullanıcılar tarafından parklarda en çok vakit geçirilen yerler olması nedeniyle oturma elemanlarının konuma, ergonomisine, işlevselliğine ve sürdürülebilir olma özelliklerine dikkat edilmelidir. Çözüm olarak, tezde, gerekli yerlerde parklara oturma ve dinlenme alanlarına yönelik alanlara uygun mikro öneriler getirilmiştir. Ayrıca parka gelme alışkanlığına sahip bireylerin farklı mevsimde ve saatte parka gelme eğilimi göstermeleri baz alınarak her saate uygun ve farklı mevsim kullanıma uygun tasarımların yapılmasının park kullanımı artıracığı söylenilebilir.

Maçka Demokrasi Parkı anket sonuçlarına bakıldığında, daha çok öğleden sonra park kullanımlarının arttığı görülmektedir. Buna bağlı olarak, sabah saatlerinde aktif rekreasyonel faaliyet ve etkinliklerin artırılması ve mahalle sakinlerine duyurulmasının gündüz de yeni kullanıcıların parka geleceği ön görülmektedir. Bu durumun tersi olan, Sadabad Parkı anket sonuçlarına bakıldığında ise, parkı kullanım oranının hafta sonları öğlen saatlerine kıyasla akşam saatlerinde düştüğü görülmüştür. Bu cevaplar, Sadabad Parkının aydınlatma ve yönlendirmelerin yeterli bulunmaması ve parkı canlı bulmama cevaplarıyla örtüşmektedir. Akşam saatlerinde yerinde gözlem yapıldığında da aydınlatmanın yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Maçka Parkının akşam saatlerinde daha fazla tercih edilmesinde parkta bulunan kafelerin, ışıklandırmaların

ve etkinliklerin yeterli düzeyde olduğu hem verilen cevaplarda hem de gözlemlerle tespit edilmiştir. Bu durumda, Sadabad Parkında aydınlatma elemanlarının artırılması, yeme içme birimlerinin kamusal mekânları canlandırdığı tespitine dayanıp Sadabad Parkı kafeteryalarının hizmet kalitesi artırılarak her dönem açık olmasının sağlanması, akşam saatlerinde de parkı cazip kılacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda, ışıklandırılmanın artırılmasının yanında kent mobilyalarını da ışıklı seçmek genellikle aile olarak tercih edilen Sadabad Parkını canlı, cazip ve güvenli kılacaktır.

Anket sonuçlarında ziyaretçilerin çoğunluğu parkta arkadaşlarıyla, aileleriyle birlikte gruplar halinde vakit geçirmesinin yanı sıra yalnız olarak vakit geçirmek için gelen kullanıcıların da olduğu görülmüştür. Sadabad Parkı katılımcıları parkı daha çok aile ve arkadaşlarıyla deneyimlerken, Maçka Parkı kullanıcıları ailesine oranla arkadaşları ve tek başına parkı daha fazla deneyimlediği saptanmıştır. Maçka Parkı katılımcılarının parktaki aktiviteleri yeterli bulma düzeyi ortalaması, Sadabad Parkı katılımcılarına göre daha yüksektir.

Elde edilen bulgulara göre Maçka Parkını ziyaret eden 50 katılımcıdan yarısından fazlası parkta farklı aktivitelerin yapılması için uygun alanlara sahip olması yanıtını vermiştir. Buna göre Maçka Parkının tercih edilmesinde farklı aktiviteler yapılmasına olanak sağlayan alanların bulunması önemlidir. Bu cevabı tercih sebebi olarak evime/işıme yakın olması cevabı takip etmiştir. Sadabad Parkını ziyaret eden 46 katılımcıdan yarısından fazlası parkın evime/işıme yakın olması yanıtını vermiştir. Buna göre, Sadabad Parkının tercih edilmesinde kamusal alanların konum olarak yakın olması önemlidir. Parkı tercih sebebi olarak bu cevabı, farklı aktivitelerin yapılması cevabı takip etmiştir. Tüm bu sonuçlara göre, bir kamusal alanı tercih edilebilir olmasında, merkezi konumda olması ve farklı aktivitelere imkan vermesi önem arz eder. Yani bir kamusal alan tasarlanırken, bu iki parametre göz ardı edilmeden tasarlanmalıdır.

Maçka Parkı kullanıcılar tarafından bireysel ve grup aktivitelerine uygun bulunmuştur. Bu da, kullanıcıların farklı aktivite çeşitlerine ihtiyacı olduğu anlaşılmıştır. Anket sonuçlarına bakıldığında, oran farkının fazla olduğu bir diğer yanıt ise parkta kendimi özgür hissediyorum yanıtıdır. Maçka Parkında 3,92 oran düzeyine karşılık Sadabad Parkı 3,17 oranıyla oldukça düşük bir orana sahip olmuştur. Bu da

Sadabad Parkının potansiyeli olmasına karşın parkta gerçekleşen aktivite çeşitliliğinin az olmasından **Kaynaklanmaktadır**. Bu cevapları destekleyen bir diğer cevap ise parkların kaliteli bulunma oranıdır. Sadabad Parkını kaliteli bulma oranı (3,09), Maçka Demokrasi Parkına (3,76) kıyasla düşük bir orana sahiptir. Yani, kalitesiz bulunmuştur. Bu bağlamda, Sadabad Parkının en güçlü potansiyellerinden biri olan suyu kullanıcılar tarafından deneyimleme fikri tezde önerilmiştir. Suyla temas park deneyimini artırarak aitlik duygusunu da artıracaktır. Aynı zamanda, parkta aktivite çeşitliliğini yükseltecektir. Aynı zamanda, tezde önerilen işlevsel kent mobilyaları da parkta geçirilen süreyi artırarak kullanıcılarda aitlik oluşturmaktadır.

Kamusal alanların kalite bağlamında değerlendirilmesi üzerinde durularak, elde edilen anket bulgularının sağlamasını ve elde edilen sonuçların karşılaştırılması amacıyla bu kısımdan elde edilen ölçütler çerçevesinde bir test yapılarak ölçütlerin doğruluğu ve önem derecesi ortaya konmak istenmektedir. Bu bağlamda, Mann-Whitney U Testi ile çalışılan parklar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını test edilmiştir. Bu doğrultuda; kalite parametreleri ölçeğinde parklar arasında anlamlı fark bulunanlar; “farklı eylem potansiyellere açık bir park”, “bu parkta kendimi özgür hissediyorum”, “parkın önemli bağlantı noktaları var”, “parkta kirlilik ve kötü koku yoktur”, “buraya kendimi ait hissediyorum”, “burası her saat canlı bir yerdir”. “park kalitelidir” ve “park estetikdir” ifadeleridir. Çıkan sonuçlara göre, Maçka Demokrasi Parkı, Sadabad Parkına göre kullanıcıları tarafından anlamlı bir farklılıkla daha yüksek puan almıştır. Maçka Demokrasi Parkı kullanıcıları, Sadabad Parkı kullanıcılarına göre daha yüksek oranda; Maçka Demokrasi Parkını farklı eylem potansiyellerine açık bir park olarak görmektedir; parkta kendilerini özgür hissetmektedir; parkın önemli bağlantıları olduğunu ve parkta kirlilik ve kötü koku bulunmadığını düşünmektedir; kendilerini parka ait hissetmektedir; parkı, her saat canlı, kaliteli ve estetik bulmaktadır.

Mekân kalitesi yükseldikçe, mekânlarda meydana gelen kamusal alan etkinliklerinin çeşitliliğinde, geçirilen zamanda ve niteliğinde de olumlu bir gelişmenin yaşandığı çalışmada ortaya çıkan bir başka sonuç olmuştur.

Bir kamusal alan her daim, toplumun her kesimine hitap edebilecek, birbirinden çeşitli kentsel etkinlik, aktivite ve sosyal etkileşime zemin

hazırlayabilecek, bireylere farklı yaşam alanları oluşturabilecek derinlikte tasarlanmalıdır. Ancak bu şekilde insan yaşadığı şehirde mutlu olur, o kente ait hisseder ve ait hissettiği alanı sahiplenerek onu da kendi istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda özgürce şekillendirir. Bundan dolayı, toplumu hem ekonomik, hem sosyal, hem de kültürel açıdan doğru ifade eden, özgün, birleştirici, özgürleştirici ve sosyal hayatın kalitesini artıran kamusal mekânlar ortaya çıkar.

Çalışılan parklarda eylemleri gözlemlemek üzere, günlük yaşam aktivitelerine bakıldığında farklı gün ve aylarda alanlara gidilip çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde parklarda yapılan aktiviteler arasında oturmak, yeşil ve sakın bir ortamda vakit geçirmek (piknik yapmak), alet kullanmak, evcil hayvan dolaştırmak, spor yapmak gibi aktiviteler öne çıkmaktadır. Park özelinde bakıldığında, bu eylemler arasında evcil hayvan gezdirme eylemi Sadabad parkında Maçka Demokrasi parkına kıyasla oldukça düşüktür. Bu da evcil hayvan sahipleri için Sadabad Parkını tercih edilmediğinin göstergesidir. Buna öneri olarak, Maçka Parkındaki gibi hayvan parkları, hayvan oyun alanları gibi alanların tasarlanması parkı daha cazip bir alan haline dönüştürecektir.

Yer hissini gelişimine imkan sağlayan kamusal mekân kalitesi ve planlanması kamusal mekân tasarımında önemli bir başarı göstergesidir. Aidiyet, bireyin kendisini kültürel ve doğal çevrenin önemli bir parçası olarak hissetmesidir. Bu durum kişinin diğerleri tarafından bilinmesini, sosyal etkileşimde olmasını, tarihi bağlar, ortak değerler ve mekânların paylaşılmasını sağlayarak topluluk bilincini oluşturmasıyla gerçekleşir. Bu da kamusal alanlar vasıtasıyla gerçekleşir.

Örnek iki açık kamusal alan üzerinden yapılan çalışmalar sonucunda görülmektedir ki; bir kamusal alanın mekânsal kalitesi, barındırdığı teknik, konfor, estetik gibi kavramların yanında bu alanlarda gerçekleşen aktivitelerin ve kullanıcıların çeşitliliği ve bu kullanıcıların günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirmesini sağlamasına bağlıdır.

Kamusal alanları meydana getiren tüm tasarım parametreleri ve bu parametrelerin birbirine uygunluğu, uygulama süreçleri, planlama sürecinin en zayıf aşaması olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple, saptanan kamusal alan sorunlarının, çözümlerin, önerilerin daha sistematik olarak incelenmesi gerekliliği belirlenmiştir. Kamusal alanlarda alınacak kararlar, bir kılavuz, bir rehber içeriğinde yapılmalıdır.

Bu bağlamda, bir kamusal alan tasarlanırken, mekânsal tasarımın ve kentsel mobilyaların günlük yaşam aktivitelerine imkan vermesi göz önünde bulundurulmalıdır. Kullanıcılar, kamusal alanda aylaklık yapabilmeli ve müşterekte buluşabilmelidir. Böylece, mekânlarda sosyal kaynaştırmayı sağlayarak kutuplaşan toplumun, işlevsiz, kalitesiz mekânların önüne geçilmesini sağlanır. Küçük ölçekte o yere özgü olarak topluluk etkinliklerini planlamak ve organize etmek için bir topluluk içindeki farklı ilgi alanlarını bir araya getirme eylemi, sosyal ve mekânsal ilişkileri geliştirmede bir çözümdür.

Bununla birlikte, bilinmesi gereken nokta kamusal alanlardaki, mekânsal kalite parametreleri ve günlük yaşam aktiviteleri birbirinden beslenerek varlığını sürdürdüğünde toplumdaki ayrışma azalır müşterekte yaşama gerçekleşeceğini sürdüren unsurlar olduğunun bilincinde olmaktır. Kaliteli açık kamusal alanların mekânsal deneyim zamanını uzattığı ve aidiyet duygusunu yükselttiği görülmektedir.

Tez kapsamında araştırılan farklı ülkelerden referans olarak oluşturulan kentsel tasarım rehberleri kavramları ışığında, çalışılan kamusal alanların yapısındaki fonksiyonel ve tasarımsal bozukluklar, kimliğin yok oluşu ve kentsel bütünlüğün kamusal kalitenin yok olma durumu mevcut çevrenin düzenlenmesinde, gelişim ve değişimin yönlendirilmesinde meydana sorunlar değerlendirildiğinde, kentsel tasarım uygulama araçlarının kullanımının önemli hale geldiği saptanmıştır. Bu bağlamda, kentsel tasarım rehberleri, kamusal alan tasarımını stratejik ve bütünsel yenilikçi bir araç niteliği taşır. Aynı zamanda, bu rehberler esnektir, her yere uyarlanabilir. Yani, kentsel kimliği geliştirerek yere özgü standartlarla bir kılavuz oluşturur. Kaliteli bir kamusal alan tasarlanması, kentsel tasarım rehberlerinin ilgilendiği konular arasındadır. Kamusal alanlarda kalite, kentin yapısını gözeterek hazırlanmış kentsel tasarım rehber ile mümkün olabilmektedir.

Kavramsal anlamı olarak benzerlik gösteren fakat farklı kentsel alanlar için birbirinin tekrarlamayan yerel özellikler dikkate alınarak hazırlanacak olan rehberler, genel olarak topluma etki eden her alanda ihtiyaç olan tasarım parametrelerini ortaya koyabilmektedir. Tasarım sürecinde bir stratejik denetim olarak kentsel rehberler teşvik edilmelidir. Kentsel tasarım rehberlerinin uygulanabilir ve gerekli olabilmesi için yasa ve yönetmeliklere dayanması şarttır. Böylece kentlerde bulunan kamusal alanlarda sağlanacak olan sistematik ve stratejik yaklaşım, kaliteli ve yaşanabilir bir kamusal alan oluşturulma olanağını artırır.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, G. (1984). *Doğa düzenleme ders notları* [Yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Akgün Yüksekli, B. (2015). Kentsel problemlere mimarlık ölçeğinden yanıtlar. Ş. Ceryan ve A. Soykan (Ed.), *Mikro müdahale* içinde (s. 321-331). Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları.
- Amin, A. (2008, 3 Nisan). *Collective culture and urban public space*. 10 Temmuz 2022 tarihinde <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/adresinden> edinilmiştir.
- Antonsich, M. (2010). Searching for belonging An analytical framework. *Geography Compass*, 4(6), 644-659.
<https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1749-8198.2009>
- Aravena, A. (2016). *Studio international: reporting from the front. bienal de arquitectura de venza*, 81(3),
<https://www.studiointernational.com/architecture-biennale-2016-reporting-from-the-front-review>
- Asımgil, B. (2018). Kentin toplumla uzlaş zemin, marjinal sokak sanatı. *yapı*, 4(39). 48–53. <https://yapidergisi.com/kentin-toplumla-uzlasi-zemini-marjinal-sokak-sanati>
- Aydemir, E. S. (2004). *Kentsel alanların planlanması ve tasarımı*. Akademi Kitabevi.
- Aydemir, S.E. (2004). *Kentsel açık ve yeşil alanlar “rekreasyon”: kentsel alanların planlanması ve tasarımı*. Akademi Yayınevi.
- Barker, Roger G. (1968). *Ecological psychology: Concepts and methods for studying the environment of human behavior*. Stanford University Press.
- Bath & North East Somerset Council (2015). *Pattern book : volume 02 technical operational guidance*. 10 Haziran 2022 tarihinde [166](https://www.bathnes.gov.uk/sites/default/files/sitedocuments/Planning-and-Building-Control/Planning-Policy/Evidence-Base/Urban-Design-</p></div><div data-bbox=)

Landscape-and-Heritage/bath_pattern_book_part_2.pdf/adresinden edinilmiştir.

- Bayraktar, N., Tekel, A., ve Ercoskun, Ö. Y. (2008). Ankara atatürk bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının sınıflandırılması, değerlendirilmesi ve kent kimliği ilişkisi. *DergiPark Akademi*, 23(1), 170-175. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gazimmfd/issue/6675/88300>
- Beeken, D. ve H Janzen. (1978). Behavioral mapping of student activity in open-area and traditional schools. *American Educational Research Journal*, 15(4), 507–517. <https://www.jstor.org/stable/1162644>
- Bilsel, F. C. ve Pinon, P. (2010). İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyetin Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması. *İstanbul Araştırma Enstitüsü*
- Bhattacharyya, D. B. ve Mitra, S. (2013). Making siliguri a walkable city. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 96(1), 2737-2744. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.307>
- Blyth Valley Borough Council. (2008). Blyth urban design guide and public realm strategy. 10 Haziran 2022 tarihinde <https://www.northumberland.gov.uk/NorthumberlandCountyCouncil/media/Planning-and-Building/Conservation/DG-Blyth-Urban-Design-and-Public-Realm.pdf/> adresinden edinilmiştir.
- Bodson, G. Brown, B., Debord, G.,Knabb, K., Matthews, J.D., (2008). *Sitiüasyonist Enternasyonel*. Altıkkırkbeş Yayın.
- Burat, S. (2017). Editörler: S. Özdemir (Ed.), *Kentsel açık alanlar ve planlama* içinde (s.231-251). İmge Kitapevi Yayınları.
- Butler R, Hall CM, Jenkins JM (1998). Tourism and Recreation in Rural Areas, Part One: Continuity and Change in Rural Tourism. *John Willey&Sons*, 1(4), <https://www.sciepub.com/reference/93320>
- Carmona, M. (1996). Controlling Urban Design Part 1: Possible Renaissance, *Journal of Urban Design*, 1(1), 47-73. <https://doi.org/10.1504/IJSD.2009.027528>
- Cresswell, T. (2004). *Place-A short Introduction*. Wiley.

- Davidoff, P. (1965). *Advocacy and Pluralism In Planning*. Journal.
- Carmona, M. / Tiesdell, S. / Heath, T. / Oc, T. (2003) "The Dimention of urban design, Burlington
- Carr S., Francis M., Rivlin L. G., Stone A. M. (1992). *Public Space*. New York. Cambridge University Press
- CNU, (2011). *Yeni şehircilik bildirgesi*. 22 Nisan 2019, https://www.cnu.org/sites/default/files/charter_in_turkish.pdf/adresinden edinilmiştir.
- Cosso, N. Moore, R. (2010). Behavior Mapping; A method For Linking Preschool Physical Aktivity and Outdoor design, *Medicine&Science in Sports&Exercise*. [https://doi: 10.1249/MSS.0b013e3181cea27a](https://doi.org/10.1249/MSS.0b013e3181cea27a).
- Dacheux, E.(2012). *Kamusal Alan*, Ayrıntı Yayınları
- Day, C. & Parnell, R. (2003). *Consensus design: Socially inclusive process*. Routledge.
- The City of Denver Council (2021). *Denver kenti kentsel tasarım rehberleri*, 27 Ocak 2023 tarihinde https://www.denvergov.org/Portals/646/documents/Zoning/other_regulations/stapleton-design-guidelines.pdf/Adresinden edinilmiştir.
- Dundee Council. (2008). *Dundee kenti kentsel tasarım rehberleri*, 20 Ekim 2022 tarihinde http://www.edinburgh.gov.uk/downloads/file/2975/edinburgh_design_guidance/adresinden erişilmiştir.
- The City of Edinburgh Council. (2020). *Edinburgh design guidance*. 20 Ekim 2022 tarihinde <https://www.edinburgh.gov.uk/downloads/file/27602/edinburgh-design-guidance-january-2020>/adresinden erişilmiştir.
- Erdönmez, E. ve Akı, A. (2005). Açık kamusal kent mekânlarının toplum ilişkilerindeki etkileri. *Megaron*, 1(1), 67-87. <https://www.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON-21939-ARTICLE-ERDONMEZ.pdf>

- Erel, B. (2007). *Kentsel açık alan kavramı bağlamında iskele meydanlarının incelenmesi, istanbul örneği* [Yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Ergun, N. ve Yirmibeşoğlu, F. (2005). İstanbul'da 2000-2004 yılları arasında suçun mekânsal dağılımı, 295-308.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/assam/issue/48907/576055>
- Evrin T. (2010). *Kullanım sonrası değerlendirme yönteminin ytü kimya metalurji fakültesi binası örneğinde incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Eyüboğlu, İ. (1995). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Sosyal Yayınlar
- Fromm, E. (2015). *Sahip olmak ya da olmak*. Say Yayınları.
- Gehl, J. (1971). *Life between buildings*. Washington. Island Press.
- Gehl, J. (2011). *Life between buildings: using public space*. Washington. Island Press
- Golledge, R. G., & Spector, A. N. (1978). Comprehending the urban environment: Theory and practice. *Geographical analysis*, 10(4), 403-426.
<https://doi.org/10.1504/IJSD.2009.027528>
- Gökgür, P. (2008). *Kentsel mekânda kamusal alanın yeri*. Bağlam Yayınları,
- Gür, Ş. Ö. Ertürk, S. ve Özbilen, A. (1989). *Çevresel psikolojide çocuk: ilkokul öğrencilerinin okul çevresine yönelik bilişsel değerlendirmelerinin tasarım kararlarına etkisi*. KTÜ Müh-Mim. Fak. Yayınları
- Gür, Ş. Ö. (1985). *Toplumsal ilişki ve tasarım: toplumsal konumlarının değerlendirilmesinde ve tasarım ilkelerinin araştırılmasında kullanılabilecek bir yaklaşım*. KTÜ Müh-Mim. Fak. Yayınları
- Gür, Ş. Ö. (1996). *Mekân örgütlenmesi*, Gür Yayıncılık.
- Gür, Ş. Ö. (2018). Kentleri yeniden tasarlamak. 1. Uluslararası Mimarlık Sempozyumu Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Diyarbakır.
- Gürallar, N. (2009). Kamu - Kamusal Alan - Kamu Yapıları, *mimarlık* 350,
<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=364&RecID=2230>

- Habermas, J. (2003). *Kamusal alan kavramı üzerine bir inceleme*. İletişim Yayınları.
- Hoogduyn, R. (2014). *Urban acupuncture revitalizing urban areas by small scale interventions. master of science*. Blekinge Tekniska Högskola.
- Greene, S. (1992). Cityshape communicating and evaluating community design. *Journal of the American Planning Association*, 58(2), 177-189. doi:10.1080/01944369208975792
- Habermas, J. (2003). *Kamusal alan kavramı üzerine bir inceleme*. İletişim Yayınları.
- Habraken, J. N. (1986). *Towards a new professional role*. Design Studies
- Hajjara, D. J. ve McCarthy, J. W. (2022). Individuals who use augmentative and alternative communication and participate in active recreation: Perspectives from adults with developmental disabilities and acquired conditions. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 31(1), 375–389. https://doi.org/10.1044/2021_AJSLP-21-00179
- Heidegger, M. (2018). *Varlık ve zaman*. Alfa Basım Yayınevi.
- Herzog, T.R ve Leverich, O.L.(1984). Searching for legibility, environment and behavior; 35(1), 459. *Cambridge University Press*.
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great american cities*. new york. Random House
- Jürgen Habermas. *Kamusal alan kavramı üzerine bir inceleme*. İletişim Yayınları.
- Hutchings, C. (1994). Creating fear by design. *Geographical Magazine*, 66(8), 32-35
- Jacobs, A.B. (1980). *making city planning work*. america planning association, Washington.
- Kalaycı, N. (2007). *Kamusal alan kavramı üzerine bir inceleme* [Doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kaplan, H. Bayraktar, N., Tekel, A., Çalgüner, T. ve Yalçın, Ö. (2003). Kentsel tasarım süreci ve yönetimine ilişkin bir alan çalışması; çeşme-dalyan

- yerleşiminde yeni bir yöntem denemesi. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 18 (2), 1-15.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/gazimmfd/issue/6656/88980>
- Karaman, A. (1992, 24 Mayıs). Kentsel tasarımda çevresel bütünlük ve süreklilik. 1. *Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu*. MSÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.
- Karaman, A. (2008). kentsel tasarım: kuramlar, ilkeler, roller. *Mimarist Dergisi*, 1(29).
- Kart, N. (2002). *Emirgan parkında kullanıcıların memnuniyet derecelerinin değerlendirilmesi* [Doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Kaya, B. (2007). *Mekânın görülebilirlik özellikleri ile güvenlik hissi arasındaki ilişkinin araştırılması, Maçka demokrasi parkı örneği*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Krier, R. (1991). *Urban space*. Academy Editions
- Koç, H. (1999). Kentsel tasarım rehberleri – olanaklar/sınırlamalar. 1. *Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi*. Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Ankara
- Kluszczyński, R. (2010). Strategies of Interactive Art. *Journal of Aesthetics & Culture*. 2(1). 5525. DOI: 10.3402/jac.v2i0.5525
- Koolhaas, R. (2014). *Fundamentals: 14th international architecture exhibition*. Marsilio
- Lynch, K. (1981). *A theory of good city form*. MIT Press
- Ministry for the Environment Manatū Mō Te Taiao (2006). Urban design toolkit third edition. Erişim adresi: <https://www.mfe.govt.nz/sites/default/files/media/Towns%20and%20cities/urban-design-toolkit-third-edition.pdf>
- Marcus, C.C. Francis, C. (1990). *People place: design guidelines for urban space*. new york. Van Nostrand Reinhol.
- Kropf, K. ve Malfroy, S. (2013). What is urban morphology supposed to be about? Specialization and the growth of a discipline. *Urban Morphology*, 17(2), 128-131.
https://www.researchgate.net/publication/292921667_What_is_urban_morp

hology_supposed_to_be_about_Specialization_and_the_growth_of_a_discipline

- Kuban, D. (1984). *Mimarlık kavramları*. Çevre Yayınları.
- Lang, J. (1987). *Creating architectural theory, van nostrand reinhold*. New York.
- Lang, J. (1994). *Urban design – the american experience, van nostrand reinhold*. New York.
- Lynch, K. (1980). *City sense and city design*. The MIT Press.
- Lynch, K. (2010). *Kent imgesi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Marcus, P. (1997). *Walls of fear and walls of support, in architecture of fear*. Princeton Architectural Press, New York.
- Matthews, J.D. ve Knabb K., Debord G., Bodson G.ve Brown B. (2008). *Sitüasyonist Enternasyonal*. Altıkkırkbeş Yayın.
- Mehta, V. (2014). *Evaluating Public Space*. Urban Design, 19(1), 53-88. doi:10.1080/13574809.2013.854698
- McCarthy, J. (2006). *Regeneration of cultural quarters: public art for place image or place identity?*. Journal of Urban Design. 11(2). 243–262. DOI: 10.1080/13574800600644118
- Life. S. Rendall(1984), *Michel de Certeau, the practice of everyday university of California Press*, 35-36.
- Mould, O. (2014). Tactical urbanism: the new vernacular of the creative city. *Geography Compass* 8(8), 529-539. <https://doi.org/10.1111/gec3.12146>
- Özbek, D.A. (2016). *Mimari mekânın tanımlanması üzerine bir çalışma* [Doktora Tezi]. İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Norberg-Schulz, C. (1980). *Genius loci: towards a phenomenology of architecture*. Rizzoli.
- Oğuz, D. (1998). *Kent parkı kavramı yönünden ankara kent parklarının kullanım olgusu üzerinde bir araştırma*. [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.

- Özdingiç, N. (2007). *İstanbul kent parklarının bedensel özürlüler açısından değerlendirilmesine yönelik bir araştırma* [Yüksek lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Özaydın, G. (1993). *Kentsel tasarım kapsamında tarihi kentsel mekânlarda arayüzlerin düzenlenmesine sistemli bir yaklaşım* [Doktora Tezi]. Mimar Sinan Üniversitesi
- Özbek, M. (2004). *Kamusal alan*. Hil Yayınevi.
- Özdeş, G. (1992, Mayıs). Şehirselleştirme ve mekân kavramı, 2. *Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu* MSÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.
- Özsavaşçı, A. (1999). *Taksim-Maçka yeşil alanın değişim sürecine eleştirel bir bakış*. [Yüksek lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Özsoy, Y. (1970). *Eğitimde öğrencileri tanıma teknikleri*. Temel Eğitim Kitapları.
- Payam, M. M. (2014, Ekim). Daha güvenli bir çevre oluşturmada ahlakın etkisi. 2. Uluslararası Çevre Sempozyumu
- PPS, (2000). *How to turn a place around*. A handbook for creating successful public spaces. Project for Public Spaces, Inc.
- Regeneration Investment Framework (Newcastle, One NorthEast) Available at: <http://www.ignite-ne.com/>
- Sanoff, Henry, (1999), *Community Participation Methods in Design and Planning*, John Wiley.
- Seçkin, Y. Ç. (2000). *XIX. yüzyıl istanbul sarayları ve dış mekân düzenlemeleri* [Yüksek lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Senett, R. (2002). *Kamusal İnsanın Çöküşü*. Ayrıntı Yayınları.
- Simonds, O. (1961). *Müşterek mekân*. Sel Yayınları.
- Sinirlioğlu, H. (2018). *Kentin görünen ve görünmeyen sınırları: İstanbul-batı Ataşehir örneği* [Doktora Tezi]. Beykent Üniversitesi.

- Smith, Tara, Nelischer, Maurice ve Perkins (1997). *Quality of an Urban*. 2(39), 229-241 [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(97\)00055-8](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(97)00055-8)
- Solà, M. (1996). Herinrichting winschoterkade. 2021 tarihinde Staat In Groningen: <http://www.staatingroningen.nl/82/herinrichting-winschoterkade> adresinden alındı.
- Suher, H, ve Ocakçı, M. (1997). Semt parkları planlama-düzenleme ilkelerinde yeniden yapılanma önerisi. *Yapı Dergisi*.
- Stavrides, S. (2018). *Müşterek mekân: müşterekler olarak şehir*. Sel Yayıncılık.
- Şala, D. (2013). *Kentsel kimlik bağlamında kentsel tasarım rehberlerinin irdelenmesi (izmir-kemeraltı tarihi kent merkezi örneği)*, [Yüksek lisans Tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Tanyeli, U. (2006, Nisan). Kamusal Alanda Heykel, *Heykel Sempozyumu, İstanbul Modern, İstanbul*.
- Tan, P.(2009). Mikro ölçekte kentsel mekân: mimarının ötesine geçmek. *Arredamento*, 5(16), 59-60. https://www.academia.edu/2570938/Micro_%C3%96l%C3%A7ekte_Kentsel_Mekan_Arredamento_
- Tezer, H.K. (2002). *Kentsel morfoloji bağlamında kentsel tasarım rehberlerinin irdelenmesi*. [Yüksek lisans Tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Thompson, C.W. (2002). Urban open space in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*, 2(60), 59–72. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00059-2](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00059-2)
- Voordt, D. J. M. van der, (2005), *Architecture in use: an introduction to the programming, design and evaluation of buildings*. Architectural Press.
- Whitehand, J. W. R. (2001) ‘British urban morphology: the Conzenian tradition’, *Urban Morphology*, 5(2), 103-109. http://spacesyntaxistanbul.itu.edu.tr/papers/invitedpapers/Jeremy_whitehand.pdf
- Whyte, W. H. (1980). The social life of small urban spaces. Project for Public Spaces Inc.

- Whyte, W. H. (2000) “*The social life of small urban spaces*”, *common ground? readings and reflections on public space*, A.M. Orum (Ed.) (s.32-39). Neal New York, Routledge.
- Yalçın, Ö. ve Dönmez, A. (2017). Sosyal psikolojik açıdan yabancılaşma: dean’ın yabancılaşma ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 150-175. https://doi.org/0.1501/sbeder_00000000143
- Yener Metin, S. N. (2020). *Kamusal mekân kalitesinin sağlanmasında kentsel tasarım araçlarının rolü*. [Yüksek lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Yıldızcı, A. C. (1978). *İstanbul’da kentsel doku ile yeşil doku arasındaki ilişkiler ve istanbul yeşil alan sistemi için bir öneri* [Doktora tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Yılmaz, E. (2019). *Queer mekân olarak Maçka Demokrasi Parkı* [Yüksek lisans Tezi]. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Yimeng, Z. (2015). *Rethinking the dimension in urban acupuncture - “super scale” strategy in practice* [Master Thesis]. Universitat Politècnica de Catalunya.
- Yücel, M., Aslanboğa, G., ve Korkut, A. (2008). *Peyzaj mimarlığı terimler sözlüğü*. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yayınları.
- Zucker, P. (1959). *Town and square: From the agora to the village green*, Columbia University Press

EKLER

Ek 1. Anket

Soru 1) Değerlendireceğiniz park hangisidir?

Kağıthane Sadabad Parkı (Hasbahçe)
Maçka Demokrasi Parkı

Cinsiyetiniz?

Kadın
Erkek

Soru 2) Parkı kullanım amaçlarınız nelerdir?

Piknik yapmak için
Yürüyüş yapmak için
Arkadaşlarımla vakit geçirmek için
Ailemle vakit geçirmek için
Parktaki etkinliklere katılmak için
Evcil hayvan dolaştırmak için
Diğer.....

Yaşınız?

.....

Eğitim Düzeyiniz?

Okuma-yazma biliyor
İlkokul
Ortaokul
Lise
Yüksek Okul (Ön Lisans)
Üniversite (Lisans)
Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)

Soru 3) Parka kimlerle geliyorsunuz?

Arkadaşlarımla
Eşimle
Anne/Babamla/Kardeşlerimle
Çocuklarımla
Tek başıma
Diğer.....

Mesleğiniz?

.....

Oturduğunuz ilçe?

.....

Soru 4) Parkı tercih etme nedenleriniz nelerdir?

Evime/işime yakın olması
Kendimi güvenli hissediyor olmam
Temiz olması
Farklı aktivitelerin yapılması için uygun alanların olması
Diğer.....

Ek 2. Kalite Değerlendirme Ölçeği

Deneyimlediğiniz Sadabad Parkı/Maçka Demokrasi Parkı için aşağıda yer alan ifadelere 1:Kesinlikle katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Kararsızım, 4:Katılıyorum, 5:Kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt veriniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Farklı eylem potansiyellerine açık bir park	1	2	3	4	5
Bireysel ve grup aktivitelerine uygun bir park	1	2	3	4	5
Kullanıcılar arasında çatışma yoktur	1	2	3	4	5
Parkta farklı etkinlikler yapılmaktadır	1	2	3	4	5
Bu parkta kendimi özgür hissediyorum	1	2	3	4	5
Parka kolay ulaşıyorum	1	2	3	4	5
Parkın önemli bağlantı noktaları var	1	2	3	4	5
Parka erişim kolay	1	2	3	4	5
Park, yaya hareketlerine elverişli	1	2	3	4	5
Parkın aydınlatma ve yönlendirmeleri yeterli	1	2	3	4	5
Parkta, kirlilik ve kötü koku yok	1	2	3	4	5
Buraya kendimi ait hissediyorum	1	2	3	4	5
Burada kendimi güvende hissediyorum	1	2	3	4	5
Burası cazip bir yer	1	2	3	4	5
Burası her saat canlı bir yer	1	2	3	4	5
Park kalitelidir	1	2	3	4	5
Park konforludur	1	2	3	4	5
Park estetikdir	1	2	3	4	5

Ek 3. Etik Kurul Onayı

ETİK KURUL ONAYI

“İstanbul Sadabad ve Maçka Demokrasi Parkı Örnekleri Üzerinden Karşılaştırmalı Kamusal Alan Analizi” başlıklı yüksek lisans tezi için Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 25.05.2022 tarih ve 272 sayı ile izin alınmıştır. Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

